

LUONNOS 19.04.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi puolustusvoimista annettua lakia, asevelvollisuuslakia, sotilasajoneuvolakia, sotilastiedustelusta annettua lakia ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettua lakia. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi kolmea muuta lakia.

Puolustusvoimien tehtäviin ehdotetaan lisättäväksi Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus. Pohjois-Atlantin liitto lisättäisiin nimenomaisesti näkyviin puolustusvoimista annetun lain säännöksiin, jotka koskevat kansainvälisen avun pyytämistä ja yhteistoimintaa Suomen alueella sekä kansainvälisen avun antamista, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa, sekä asevelvollisuuslakiin. Puolustusvoimista annettua lakia muutettaisiin myös siten, että laissa otettaisiin huomioon Pohjois-Atlantin liiton jäsenyydestä aiheutuvat tarpeet, jotka koskevat Puolustusvoimien kiinteistöjen käyttämistä ja kiinteistöjä koskevia rajoituksia sekä turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämistä.

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa tarkoitetun kriisinhallinnan toimeenpanijana voi olla Yhdistyneet Kansakunnat, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö, Euroopan unioni taikka muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä. Lainsäädännön yhdenmukaisuuden ja selvyyden vuoksi lain soveltamisalaan ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen maininta Pohjois-Atlantin liitosta.

Sotilastiedustelusta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös sotilastiedustelun kansainvälisestä yhteistyöstä Pohjois-Atlantin liiton ja sen jäsenvaltioiden kanssa. Lisääntynyt kansainvälinen yhteistoiminta edellyttää myös muutoksia sotilasajoneuvolakiin.

Esityksellä toteutettaisiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaa, jonka mukaan hallitus arvioi Nato-jäsenyyteen liittyvät lainsäädäntömuutostarpeet ja käynnistää välittömästi niihin tarvittavat valmistelut.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Puolustusvoimien tehtävät	5
2.1.1 Lainsäädäntö	5
2.1.2 Pohjois-Atlantin sopimuksen velvoitteet ja Naton strateginen konsepti.....	8
2.1.3 Nato-jäsenyydestä Puolustusvoimille johtuvat tehtävät.....	11
2.1.4 Nykytilan arvio	14
2.2 Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskeva lainsäädäntö.....	15
2.2.1 Laki kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta (418/2017)	15
2.2.2 Puolustusministeriön hallinnonalan lainsäädäntö	17
2.2.3 Nykytilan arvio	19
2.3 Puolustusvoimien henkilöstö ja asevelvolliset.....	20
2.3.1 Lainsäädäntö	20
2.3.2 Nykytilan arvio	22
2.4 Puolustusvoimien toimivalta kiinteistöjen käyttämisessä sekä turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämisessä	23
2.4.1 Laki puolustusvoimista	23
2.4.2 Nykytilan arvio	24
2.5 Sotilasajoneuvot	26
2.6 Sotilastiedustelu	27
2.7 Muu lainsäädäntö	28
2.7.1 Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta	28
2.7.2 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimista (332/2019).....	29
2.7.3 Laki terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa (322/1987).....	30
2.7.4 Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018).....	31
3 Tavoitteet	31
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	31
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	31
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	32
4.2.1 Vaikutukset Puolustusvoimiin	32
4.2.2 Vaikutukset muihin viranomaisiin ja toiminnanharjoittajiin	34
4.2.3 Vaikutukset asevelvollisten asemaan ja henkilöstöön	34
4.2.4 Vaikutukset kansalliseen turvallisuuteen ja maanpuolustukseen.....	35
4.2.5 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin	35
4.2.6 Taloudelliset vaikutukset	36
4.2.7 Vaikutukset Ahvenanmaahan.....	36
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	37

5.1	Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	37
5.2	Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	37
5.2.1	Asevoimien tehtävät.....	37
5.2.2	Asevoimien toiminnan turvaaminen ja joukkojen suojaaminen sekä tilapäiset sotilasalueet.....	40
6	Lausuntopalaute.....	42
7	Säännöskohtaiset perustelut.....	42
7.1	Laki puolustusvoimista	42
7.2	Asevelvollisuuslaki	53
7.3	Sotilasajoneuvolaki	54
7.4	Laki sotilastiedustelusta	56
7.5	Muu lainsäädäntö	57
7.5.1	Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta	57
7.5.2	Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa.....	57
7.5.3	Laki terveydenhuollon järjestämisestä Puolustusvoimissa	57
7.5.4	Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä.....	58
8	Lakia alemman asteinen sääntely	58
9	Voimaantulo	59
10	Suhde muihin esityksiin.....	59
11	Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	60
	LAKIEHDOTUKSET	69
	puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta	69
	asevelvollisuuslain 62 ja 78 §:n muuttamisesta	74
	sotilasajoneuvolain 12 ja 40 §:n muuttamisesta.....	75
	sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta.....	76
	sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	76
	henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta	77
	terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain 9 a §:n muuttamisesta	77
	henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	78
	LIITE	80
	RINNAKKAISTEKSTI	80
	puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta	80
	asevelvollisuuslain 62 ja 78 §:n muuttamisesta	88
	sotilasajoneuvolain 12 ja 40 §:n muuttamisesta	90
	sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta.....	92
	sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.....	93
	henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta	94
	terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain 9 a §:n muuttamisesta	95
	henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 1 §:n muuttamisesta	95

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Tasavallan presidentti päätti 17.5.2022 valtioneuvoston esityksestä, että Suomi ilmoittaa Pohjois-Atlantin liitolle (Nato) kiinnostuksensa käydä keskustelut Suomen liittymisestä Natoon. Suomen liittymispöytäkirja allekirjoitettiin liittymiskeskusteluiden jälkeen Naton jäsenvaltioiden toimesta 5.7.2022. Liittymispöytäkirjan allekirjoitusten myötä Suomesta tuli Naton tarkkailijajäsen (Invitee) ja liittymispöytäkirjan kansallinen ratifiointi Naton jäsenvaltioissa käynnistettiin.

Eduskunta hyväksyi 1.3.2023 Pohjois-Atlantin sopimuksen (HE 315/2022 vp, EV 327/2022 vp). Sopimusta koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa Pohjois-Atlantin sopimukseen liittymisen eikä sopimusvelvoitteista aiheudu välttämättömiä muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön. Muita mahdollisia lainsäädännön muutostarpeita voi olla aiheellista arvioida ja tarvittaessa tarkistaa erikseen.

Kaikkien jäsenmaiden ratifioitua Suomen liittymispöytäkirjan Suomi liittyi 4.4.2023 Pohjois-Atlantin sopimukseen (SopS 17 ja 18/2023), ja Suomesta tuli sen myötä Naton jäsenvaltio.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa (jakso 8.1. Aktiivinen ja kansainvälinen Nato-Suomi) on useita kirjauksia, joilla on liittymäkohtia puolustusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Hallitusohjelman mukaan Naton jäsenenä Suomi varautuu vastaanottamaan apua liittolaisiltaan sekä antamaan apua liittolaisilleen. Suomi osallistuu täysimääräisesti Naton kaikkeen toimintaan mukaan lukien Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät sekä sitoutuu Naton 360-asteiseen eli koko liittokunnan kattavaan pelotteeseen ja yhteiseen puolustukseen. Suomi osallistuu Naton operaatioihin, kansainvälisiin harjoituksiin ja työryhmiin, mukaan lukien ydinasepolitiikan suunnitteluryhmään. Suomi ottaa aktiivisen roolin Naton kriisinhallinnassa ja terrorismin torjunnassa. Naton jäsenenä Suomi on turvallisuuden tuottaja ja luotettava yhteistyökumppani, joka omalta osaltaan edistää Naton uskottavuutta ja toimintakykyä niin lähialueillamme kuin globaalisti. Lisäksi hallitusohjelman mukaan hallitus arvioi Nato-jäsenyyteen liittyvät lainsäädäntömuutostarpeet ja käynnistää välittömästi niihin tarvittavat valmistelut.

Suomen Nato-jäsenyyttä koskeneen hallituksen esityksen mukaan jäsenyyteen liittyvät mahdolliset kansalliset asiasisällölliset lainsäädäntötoimet on perusteltua toteuttaa erillisillä säädöksillä ja säädösmuutoksia voidaan tehdä vaiheittain. Esityksessä Pohjois-Atlantin sopimukseen liittymisestä ei katsottu johtuvan välttämätöntä tarvetta muuttaa lainsäädäntöä. Esityksessä nähtiin kuitenkin aiheelliseksi arvioida ja tarvittaessa tarkistaa myöhemmin esimerkiksi kansallista päätöksentekoa koskevia säännöksiä, mukaan lukien sotilaskäskyasioita, Puolustusvoimien tehtäviä ja toimivaltuuksia, Puolustusvoimien henkilöstön käyttöön ja asevelvollisten asemaan liittyviä kysymyksiä sekä aluevalvontalainsäädäntöä. (HE 315/2022 vp, s. 34–35).

Tässä esityksessä ehdotetaan tehtäväksi ensimmäiset Nato-jäsenyyttä koskeneen hallituksen esityksen jälkeen tunnistetut puolustusvoimista annetun lain (551/2007) Puolustusvoimien tehtäviä ja toimivaltuuksia koskevat muutokset sekä muut muutokset yksittäisiin puolustusministeriön toimialan säädöksiin. Esitetyt muutokset liittyvät pääasiallisesti Suomen Nato-jäsenyyteen.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu puolustusministeriön 2.2.2023 asettamassa työryhmässä, jonka tehtävänä on arvioida Suomen Pohjois-Atlantin liittoon liittymisestä johtuvia säädösmuutostarpeita ja valmistella tarvittavat puolustusministeriön toimialan säädösluonnokset ([PLM001:00/2023](#)). Työryhmä on asetettu toistaiseksi. Työryhmään kuuluvat puolustusministeriön ja Pääesikunnan edustajat, mutta työryhmä tekee yhteistyötä muiden toimivaltaisten ministeriöiden kanssa. Työryhmä käsittelee eri kokonaisuuksiin liittyviä säädösmuutostarpeita kiireellisyys- ja tärkeysjärjestyksessä.

Työryhmä sai hallituksen esityksen muotoon laaditun mietintönsä valmiiksi xx.xx.202x. Hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa ministeriöiltä ja keskeisiltä viranomaisilta sekä järjestöiltä yhteensä XX taholta. Lausuntokierros järjestettiin xx.xx.–xx.xx.202x. Lausuntokierros toteutettiin Lausuntopalvelu.fi - palvelun kautta.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://hankeikuna.vnv.fi/app#/lainsaadanto/109813/kuvaukset> tunnuksella PLM002:00/2023. Esitys on viimeistelty puolustusministeriössä.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Puolustusvoimien tehtävät

2.1.1 Lainsäädäntö

Puolustusvoimien tehtävistä säädetään puolustusvoimista annetun lain 2 §:ssä. Puolustusvoimilla on neljä tehtävää: Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen, osallistuminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun tai muuhun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan ja osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Tehtäviä tarkennetaan tarvittavilta osin pykälän 1 momentin alakohdissa.

Suomen sotilaallinen puolustaminen on Puolustusvoimien päätehtävä. Tästä säädetään 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 3 §:ssä. Mainitun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohdan mukaan tehtävään kuuluu maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen.

Valtakunnan alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi valtakunnan maa- ja merialuetta sekä ilmatilaa valvotaan yhteistoiminnassa muiden valvontaviranomaisten kanssa. Aluevalvonnalla ehkäistään tai paljastetaan ja selvitetään aluerikkomukset ja alueloukkaukset. Alueloukkaukset on estettävä tarvittaessa voimakeinoin tai muilla tavoin. Aluevalvontalaissa (755/2000) on tarkemmat säännökset Puolustusvoimien osallistumisesta maa- ja vesialueen sekä ilmatilan valvontaan.

Puolustusvoimat turvaa osaltaan kansan elinmahdollisuudet ja perusoikeudet, valtiojohton toimintavapauden ja puolustaa laillista yhteiskuntajärjestystä. Tästä tehtävästä säädetään 1 momentin 1 kohdan b alakohdassa ja puolustusvoimista annetun lain 4 §:ssä. Jotta nämä voidaan turvata, puolustuskyvyn on oltava riittävä ja Puolustusvoimien tulee ennalta ehkäistä sotilaallisia uhkia sekä torjua maahan kohdistuvat hyökkäykset. Sotilaallisten uhkien torjunta ja koko valtakunnan puolustaminen on suunniteltava ja toteutettava siten, että maan itsenäisyys ja kansalaisten elinmahdollisuudet turvataan kaikissa tilanteissa. Uhan ennalta ehkäisemiseksi on

Puolustusvoimien valmiutta pystyttävä kohottamaan, kutsumaan tarvittavat joukot palvelukseen, hajauttamaan sodan ajan joukkojen materiaali ja suojaamaan tärkeät kohteet.

Puolustusvoimien tehtävä ylläpitää ja kehittää puolustusvalmiutta sisältyy mainittuun b alakohdtaan. Puolustusjärjestelmä muodostaa ja ylläpitää päätöksenteon edellyttämää sotilasstrategista tilannekuvaa ja ennaltaehkäisee tai torjuu sotilaalliset uhat. Sotilasstrategisen tilannekuvan muodostamiseksi ja ylläpitämiseksi tiedustelu- ja valvontajärjestelmä seuraa Suomen turvallisuusympäristön kehitystä, määrittää ympäristön muutokset ja tuottaa tietoa vallitsevasta tilanteesta. Järjestelmä antaa ennakkovaroituksen sotilaallisten uhkien kehittymisestä, jotta voidaan käynnistää tarvittavat vastatoimenpiteet. Puolustusvalmiuden ylläpitäminen ja kehittäminen sisältää myös muun muassa puolustusmateriaalin hankintaa, huoltoa, varastointia, logistiikkaa, operatiivista suunnittelua, johtamisjärjestelmien kehittämistä, henkilöstön kouluttamista, valmiuden säätelyä, valmiusyhtymien kehittämistä ja tietosodankäyntiin valmistautumista.

Myös Puolustusvoimien varautuminen kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyy Suomen sotilaalliseen puolustamiseen. Apua voidaan pyytää YK:n peruskirjan (SopS 1/1956) päämäärät ja periaatteet sekä muut Suomea velvoittavat kansainvälisen oikeuden säännöt huomioiden toiselta valtiolta, EU:lta tai kansainväliseltä järjestöltä. Apu voi olla sotilaallisia voimavaroja tai muuta apua kuten kalustoa tai materiaalia. Sotilaallisia voimavaroja sisältävää kansainvälistä apua voidaan pyytää myös toisen Suomen viranomaisen tueksi.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan c alakohdassa säädetään Puolustusvoimien tehtävästä antaa sotilaskoulutusta, ohjata vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta ja edistää maanpuolustustahtoa. Sotilaskoulutuksesta ja vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta säädetään myös puolustusvoimista annetun lain 5 ja 6 §:ssä.

Puolustusvoimat tuottaa kansallisen puolustuksen joukot. Tämän vuoksi Puolustusvoimat antaa sotilaskoulutusta varusmiehille, reserviläisille ja sotilasoppilaitoksissa opiskeleville. Osa koulutetuista soveltuu kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin. Sotilaallista koulutusta täydentää vapaaehtoinen maanpuolustus.

Puolustusvoimat edistää maanpuolustustahtoa esimerkiksi antamalla kansalaisille mahdollisuuksia osallistua maanpuolustustyöhön sekä sitouttamalla kansalaisia niihin arvoihin ja toimintoihin, jotka edistävät maanpuolustusta. Myös yhteistyö veteraanijärjestöjen ja vastaavien kanssa liittyy muun muassa maanpuolustustahdon edistämiseen.

Puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan Puolustusvoimien tehtävänä on muiden viranomaisten tukeminen. Puolustusvoimien tukea muille viranomaisille tarvitaan tilanteissa, joissa muilla viranomaisilla ei ole esimerkiksi Puolustusvoimilta löytyvää osaamista tai kalustoa tehtävien suorittamiseen. Tukeminen toteutetaan Puolustusvoimien päätehtävää vaarantamatta.

Puolustusvoimat voi tarvittaessa tukea muita viranomaisia sekä kotimaassa että ulkomailla. Tähän tarkoitukseen sopivat muun muassa vaativiin tilanteisiin soveltuva erikoismateriaali, poikkeustilanteisiin koulutettu henkilöstö ja tilannekuvajärjestelmä. Sotilas- ja siviilitehtävien välinen raja on kuitenkin pidettävä selkeänä. Siviilitehtävien on oltava siviiliviranomaisten johtamia ja niissä avustavien sotilaiden johtamien sotilasyksiköiden on oltava siviilijohdon alaisia.

Puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan a alakohdan mukaan Puolustusvoimat antaa virka-apua yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi sekä terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi. Esimerkiksi tilanteista, joissa

Puolustusvoimien osaamista ja materiaalia voidaan käyttää virka-apuun poliisille, säädetään Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetussa laissa (342/2022).

Alakohdan b mukaan Puolustusvoimat osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja. Pelastustoimintaan sopivaa kalustoa ovat Puolustusvoimien alukset, ilma-alukset ja ajoneuvot, viesti-, suojele-, huolto-, lääkintä-, ja tiedusteluvälineistö sekä pelastus- ja raivauskalusto. Suuronnettomuuk-sissa Puolustusvoimat voi tukea pelastusviranomaisia antamalla apua kuljetuksissa ja alueiden eristämisessä sekä luovuttamalla käyttöön materiaalia ja pelastusyksiköitä. Puolustusvoimien joukkoja voidaan tarvittaessa käyttää muun muassa kadonneiden etsimiseen, metsäpalojen sam-muttamiseen, evakointien tukemiseen ja viestiyhteyksien luomiseen onnettomuusalueille. Puolustusvoimien osallistumisesta pelastustoimintaan säädetään myös esimerkiksi pelastus-laissa (379/2011) ja meripelustuslaissa (1145/2001).

Puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan Puolustusvoimien tehtä-vänä on osallistuminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Eu-roopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun tai muuhun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan.

Kansainvälistä apua voidaan 3 kohdan mukaisesti antaa esimerkiksi EU:n yhteisvastuulausek-keen tai keskinäisen avunannon lausekkeen tilanteissa. Yhteisvastuulauseke luo EU:lle oikeus-perustan toimia sekä velvoittaa jäsenvaltiot antamaan toisilleen apua. EU:n yhteisvastuulausek-keen soveltamisala on rajattu kolmeen uhkakuvaan: terrori-iskuun ja luonnon tai ihmisen ai-heuttamaan suuronnettomuuteen. Yhteisvastuulausekkeen todennäköisissä toteuttamistilan-teissa pääroolissa olisivat jäsenvaltioiden siviiliviranomaiset, mutta kyseeseen saattaisi tulla myös sotilaiden tai Puolustusvoimien kaluston lähettäminen toisen jäsenvaltion alueelle avus-tustehtäviin osana pelastusviranomaisten ja poliisin yhteistyötä unionimaiden kesken. (PuVL 2/2006 vp, s. 4 ja PuVL 4/2008 vp, s. 4). Yhteisvastuulauseke luo unionille mahdollisuuden käyttää sotilaallisia kriisinhallintavoimavarojaan lausekkeen mukaisessa tarkoituksessa myös unionin alueen sisäpuolella.

Keskinäisen avunannon lauseke käsittää avunannon aseellisen hyökkäyksen tilanteessa. EU:n keskinäisen avunannon lauseke perustuu YK:n peruskirjan 51 artiklaan, jonka mukaan YK:n jäsenvaltio voi käyttää kansainvälisen oikeuden mukaista puolustautumisoikeuttaan, jos se jou-tuu aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Puolustus voi olla myös kollektiivista, jos hyökkäyksen kohteeksi joutunut valtio pyytää apua. Avunantolauseke on jäsenvaltioita yhtäläisesti velvoit-tava. Keskinäisen avunannon lauseke jättää avoimeksi sen tavan, jolla muiden EU:n jäsenvalti-oiden tulee tukea hyökkäyksen kohteeksi joutunutta jäsenvaltiota. Käytännössä kukin jäsenval-tio tekee omat päätöksensä avun antamisesta ja sen muodoista. Avunantolauseketta on katsottu voitavan soveltaa myös muussa kuin YK:n peruskirjan 51 artiklan tarkoittamassa tilanteessa EU:n perussopimusten yleisen solidaarisuuden perusteella.

Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua voisi olla esimerkiksi Puolustusvoimien sotilaalli-sin voimavaroin antama apu sekä muu suorituskyky kuten kalusto tai materiaali. Suorituskyvyt voivat olla esimerkiksi erityisosaamista, erikoisvälineistöä tai -materiaalia, joukkoja sekä logis-tiikkaa tai johtamisjärjestelmiä.

Yhteistoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jota Suomi toteuttaa ilman varsinaista avunpyyntöä yhdessä keskeisimpien kumppaneiden kanssa joko Suomen alueella tai Suomen rajojen ulko-puolella. Yhteistoiminnassa voi olla kyse Suomen sotilaallisesta puolustamisesta tai kaikkien osapuolten intresseistä, eikä ainoastaan toisen osapuolen avunpyynnöstä ja siihen vastaami-

sesta. Puolustusvoimat voi osallistua yhteistoimintaan kuten aluevalvontayhteistyöhön esimerkiksi Suomen ja Ruotsin välillä, jossa on kyse yhteisestä tarpeesta lähtöisin olevasta toiminnasta ja molempien intressistä, eikä ainoastaan toisen osapuolen avunpyynnöstä ja siihen vastaamisesta. Yhteistoimintaan eivät kuitenkaan sisälly Puolustusvoimien kansainvälinen harjoitustoiminta ja tilannekuvayhteistyö, joita koskevat omat päätöksentekomenettelynsä ja sopimusjärjestelynsä. (HE 193/2022 vp, s. 49).

Muulla kansainvälisellä toiminnalla tarkoitetaan Suomen omista tarpeista lähtevää toimintaa Suomen alueen ulkopuolella esimerkiksi aluevalvonnassa alueella, joka ei kuulu minkään valtion suvereniteettiin kuten aavalla merellä tai kansainvälisessä ilmatilassa taikka suomalaisten evakuoiminta kriisialueelta Puolustusvoimien suorituskykyä käyttämällä. (HE 193/2022 vp, s. 49).

Lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa Puolustusvoimien tehtäväksi säädetään osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Kansainvälinen sotilaallinen kriisinhallinta on oleellinen osa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa ja se tukee Suomen omaa puolustusta. Kriisinhallintakykyä kehitetään ottamalla huomioon EU:n tavoitteet, Naton jäsenyys sekä pohjoismainen kriisinhallintayhteistyö. Suomi osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan YK-, EU- ja Nato-johtoisissa operaatioissa. Myös Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ) voi toimeenpanna sotilaallisia operaatioita, minkä lisäksi toimeenpannaan sotilaallisia maaryhmäoperaatioita johtovaltion johdolla. Suomi osallistuu kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa siten kuin siitä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) säädetään.

Kansainvälinen toiminta sisältyy kiinteästi kaikkiin Puolustusvoimien lakisäätteisiin tehtäviin. Suomen sotilaallista puolustusta pyritään vahvistamaan kansainvälisellä yhteistyöllä. Yhteistyötä tehdään EU:ssa sekä toisten valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen, kuten YK:n ja maaryhmäjärjestelyjen kanssa. Esimerkkeinä Suomen puolustamiseen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä ovat Puolustusvoimien kansainvälisen yhteistoimintakyvyn kehittäminen, osallistuminen kansainväliseen harjoitustoimintaan ja nopean toiminnan joukkoihin sekä aluevalvonnassa tehtävä kansainvälinen tilannekuvayhteistyö.

Puolustusvoimien muista tehtävistä säädetään 2 §:n 2 momentin mukaan erikseen. Muualla lainsäädännössä Puolustusvoimien tehtävistä säädetään esimerkiksi asevelvollisuuslaissa (1438/2007) ja sotilastiedustelusta annetussa laissa (590/2019).

2.1.2 Pohjois-Atlantin sopimuksen velvoitteet ja Naton strateginen konsepti

Nato-jäsenyyden myötä Suomi on sitoutunut Pohjois-Atlantin sopimukseen eli niin kutsuttuun Washingtonin sopimukseen. Suomessa valtiosopimusten ja muiden kansainvälisten velvoitteiden lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan lailla. Pohjois-Atlantin sopimuksen on katsottu olevan merkitykseltään huomattava ja kuuluvan kokonaisuudessaan lainsäädännön alaan. Liittyessään Suomi on myös sitoutunut Naton toimintaa määrittäviin ohjausasiakirjoihin, joista keskeisin poliittinen ohjausasiakirja on strateginen konsepti.

Pohjois-Atlantin sopimus on Naton perustamissopimus, jossa määrätään liittokunnan toiminnan periaatteista ja jäsenten velvollisuuksista. Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaan Naton toiminta rakentuu YK:n peruskirjan periaatteille kansainvälisen rauhan, turvallisuuden ja oikeuden ylläpitämisestä. Sopimuksen johdannossa tunnustetusti sen osapuolet ovat päättäneet turvata kan-

sojensa vapauden, yhteisen perinnön ja sivistyksen, jotka perustuvat demokratian, yksilönvapauden ja oikeusvaltion periaatteisiin ja siten päättäneet yhdistää pyrkimyksensä yhteisen puolustuksen aikaansaamiseksi sekä rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Naton yhteinen puolustus perustuu Pohjois-Atlantin sopimuksen muodostamaan kokonaisuuteen. Sotilaallisen puolustuksen kannalta keskeisiä ovat erityisesti Pohjois-Atlantin sopimuksen jäsenvaltioiden omaa ja keskinäistä valmistautumista ja puolustuskykyä koskeva 3 artikla ja yhteistä puolustusta koskeva 5 artikla. Lisäksi Pohjois-Atlantin sopimuksen 4 artikla sitoo jäsenvaltiot neuvottelemaan keskenään aina, kun jokin osapuolista katsoo toisen osapuolen alueellisen koskemattomuuden, poliittisen riippumattomuuden tai turvallisuuden olevan uhattuna. Neuvottelujen pohjalta Nato voi joissakin tilanteissa ryhtyä myös sotilaallisiin toimiin kuten aluevalvonnan tehostamiseen ja suorituskykyjen vahvistamiseen uhan kohteena olevalla alueella.

Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artikla sitoo Naton jäsenvaltiot yhteistyöhön ja keskinäiseen avunantoon tilanteissa, jossa yhteen tai useampaan jäsenvaltioon kohdistuu aseellinen hyökkäys. Artiklan mukaan osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että yhteen tai useampaan osapuoleen kohdistettu aseellinen hyökkäys Euroopassa tai Pohjois-Amerikassa katsotaan hyökkäykseksi kaikkia osapuolia vastaan, ja tämän vuoksi osapuolet sopivat, että jos tällainen aseellinen hyökkäys tehdään, kukin osapuoli käyttää YK:n peruskirjan 51 artiklassa tunnustettua oikeutta erilliseen tai yhteiseen puolustautumiseen ja auttaa hyökkäyksen kohteeksi joutunutta yhtä tai useampaa osapuolta ryhtymällä viipymättä erikseen ja yhdessä muiden osapuolten kanssa tarpeelliseksi katsomiinsa toimiin, mukaan lukien aseellisen voiman käyttö, Pohjois-Atlantin alueen turvallisuuden palauttamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tällaisia toimia voivat sotilaallisten keinojen ohella olla poliittiset toimenpiteet, joilla painostettaisiin uhkaavaa valtiota muuttamaan politiikkaansa. Kukin jäsenvaltio päättää itsenäisesti ja kansallisten päätöksentekomenettelyjen mukaisesti antamansa avun luonteen ja laajuuden.

Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan soveltamista rajaa sopimuksen 6 artiklassa määritelty maantieteellinen soveltamisala.

Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan käyttöönotto perustuu kaikissa tilanteissa aina Naton neuvoston tapauskohtaiseen arvioon ja jäsenvaltioiden Naton neuvostossa konsensuksella tekemään päätökseen. Perinteisten sotilaallisten uhkakuvien lisäksi 5 artikla voidaan ottaa käyttöön erilaisissa tilanteissa. Naton huippukokousten poliittisissa päätösasiakirjoissa on todettu, että 5 artiklaan voidaan vedota myös vastauksena vakavaan kyberhyökkäykseen, hybridisodankäyntiin tai avaruutta hyödyntävään hyökkäykseen.

Aseellisen hyökkäyksen käsite, johon 5 artiklassa viitataan, sisältyy YK:n peruskirjan 51 artiklaan. Valtioiden YK:n peruskirjan 51 artiklan mukaista oikeutta erilliseen tai yhteiseen itsepuolustukseen on selostettu tarkemmin Pohjois-Atlantin sopimukseen liittymistä koskevan hallituksen esityksen (HE 315/2022 vp) Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan yhteydessä jaksossa 9.1.

Kansainvälisen oikeuden sääntöjä, jotka määrittelevät toimintaa toisen valtion alueella ja alueella, joka ei kuulu minkään valtion suvereniteettiin, on selostettu tarkemmin kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 193/2022 vp) jaksoissa 2.2.1. ja 2.2.2.

Pohjois-Atlantin sopimuksen 3 artikla velvoittaa Naton jäsenvaltioita ylläpitämään ja kehittämään yhdessä ja erikseen, jatkuvan ja tehokkaan oman valmistautumisen ja keskinäisen avunan-

non pohjalta, kansallista ja yhteistä kykyään puolustautua aseellisia hyökkäyksiä vastaan. Sopimuksen 3 artikla velvoittaa Naton jäsenmaita ylläpitämään ja kehittämään niin Naton yhteistä kuin jäsenvaltioiden omaa kansallista puolustuskykyä. Tämä tarkoittaa ensisijaisen vastuun Suomen kansallisen puolustuksen järjestämisestä, ylläpitämisestä ja kehittämisestä, säilymistä Suomella. Naton jäsenenä Suomen puolustus on kuitenkin osa Naton yhteistä puolustusta, jonka ylläpitämiseen ja kehittämiseen 3 artiklan sopimusmääräys jäsenvaltioita velvoittaa.

Jäsenvaltioiden konsensuksella hyväksyttävä strateginen konsepti on liittokunnan toiseksi ylin ohjaava asiakirja heti Pohjois-Atlantin sopimuksen jälkeen. Strategisessa konseptissa Nato muun muassa vahvistaa liittokunnan arvot, tarkoituksen ja ydintehtävät, arvioi turvallisuusympäristöä ja ohjaa Naton suhtautumista käynnissä ja edessä oleviin uhkiin, haasteisiin ja mahdollisuuksiin noin vuosikymmeneksi eteenpäin. Uusimmassa, vuoden 2022 strategisessa konseptissa Naton ydintehtäviksi määritellään pelote ja puolustus, kriisinehkäisy ja -hallinta sekä yhteistyövarainen turvallisuus. Nato reagoi toimintaympäristönsä muutoksiin, minkä vuoksi Naton ydintehtävien painopisteet voivat myös vaihdella. Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklaan perustuva yhteinen puolustus on kuitenkin aina säilytetty ydintehtävänä.

Natossa yhteinen pelote ja puolustus kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa. Naton olemassaolon päätaavoite on ehkäistä sotaa ja sotilaallisia kriisejä luomalla vahva pelote, joka nostaa kynnyksen hyökätä Naton alueelle mahdollisimman korkealle. Naton kokonaispelote koostuu kolmesta osa-alueesta: tavanomaiset joukot, ohjuspuolustus ja ydinaseet, joita täydentävät avaruus- ja kybersuorituskyvyt. Strategisen konseptin mukaisesti Nato voi vastata liittokuntaan kohdistuvaan uhkaan missä tahansa operatiivisessa toimintaympäristössä ja eri keinojen yhdistelmällä. Natossa operatiivisiksi toimintaympäristöiksi on vahvistettu maa, meri, ilma, kyber ja avaruus. Pelotteen ja puolustuksen ylläpitoon ja kehittämiseen liittyviä keskeisiä prosesseja ja toimintoja ovat erityisesti puolustussuunnitteluprosessi, operatiivinen suunnittelu, joukkomalli ja joukkojenmuodostusprosessi, harjoitustoiminta, komento- ja johtamisjärjestelyt, kriisivastejärjestelmä, Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät sekä Naton nopean toiminnan joukot. Nämä samat mekanismit mahdollistavat myös muiden ydintehtävien, esimerkiksi kriisinhallintaoperaatioiden, toteuttamisen.

Naton ydintehtäviin kuuluva kriisinhallinta ja –ehkäisy sisältää laajasti sotilaallisin voimavaroin toteutettavaa toimintaa ja on siten käsitteenä laajempi kuin Suomen lainsäädännössä sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa määritelty sotilaallinen kriisinhallinta. Naton kriisinhallinta ja –ehkäisy kattaa kaiken toiminnan, joka on tarpeen Naton jäsenvaltioihin vaikuttavien kriisien hallitsemiseksi, ja kokonaisuus kattaa siten sekä yhteisen puolustuksen että muunkin sotilaallisen toiminnan, kuten konfliktien ehkäisyn, rauhanturvaamisen ja -rakentamisen sekä katastrofi- ja hätäavun kuten esimerkiksi tulvien ja maanjäristysten kaltaisiin luonnontuhoihin sekä kulkutauteihin vastaamisen. Terrorismin vastainen toiminta on kriisinehkäisyn ja -hallinnan yksi tärkeä ulottuvuus. Osana kokonaisuutta Nato toteuttaa erilaisia sotilaallisia kriisinhallintatehtäviä, valvonta-, neuvonta- tai koulutustehtävistä aina laajoihin vakauttamisoperaatioihin ja rauhaanpakottamiseen.

Yhteistyövarainen turvallisuus kattaa Naton laajentumiseen liittyvät kysymykset, kumppanuuspolitiikan, yhteistyön Naton kumppanimaiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa sekä liittokunnan roolin kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestyksen ylläpitämisessä ja ilmastonmuutoksen turvallisuusvaikutuksiin vastaamisessa. Osana yhteistyövaraisen turvallisuuden toimintaa Nato toteuttaa kumppanimaiden turvallisuus- ja puolustussektorin tukihankkeita, jotka kattavat muun muassa sotilaallista neuvontaa ja koulutusta.

2.1.3 Nato-jäsenyydestä Puolustusvoimille johtuvat tehtävät

Sotilaallinen liittoutuminen on Suomelta merkittävä ja historiallinen turvallisuus- ja puolustuspoliittinen ratkaisu. Sotilaallisen liittoutumisen myötä Puolustusvoimien tehtävänä on, puolustusministeriön ohjauksen mukaisesti, suunnitella ja toteuttaa Naton pelotteeseen ja puolustukseen kuuluvia tehtäviä. Liittymisellä puolustusliittoon Suomen puolustuksen järjestämisessä on tapahtunut perustavanlaatuisen muutos, jonka seurauksena Suomen maanpuolustuksen ja Suomen puolustuskyvyn ylläpitäminen, kehittäminen ja käyttö toteutetaan jatkossa osana liittokuntaa ja sen yhteistä puolustusta. Naton merkittävin ydintehtävä on liittokunnan pelote ja puolustus ja siksi Nato-jäsenyyden käytännön vaikutukset kohdistuvat erityisesti puolustushallintoon. Tämän vuoksi Nato-jäsenyyden myötä myös puolustuspolitiikan merkitys kasvaa ja korostuu.

Puolustuspolitiikkaan kuuluvina tehtävinä puolustusministeriö määrittää valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) perustelumustion mukaan sotilaallisen maanpuolustuksen suuntalinjat, tavoitteet ja tehtävät. Tähän toimintaan sisältyy sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytysten, voimavarojen ja yleisjärjestelyjen sekä puolustusratkaisun keskeisten periaatteiden määrittäminen, sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvä päätöksenteko ja hallinnonalan poliittinen ohjaus. Lisäksi puolustusministeriö vastaa puolustuspolitiikan alalla osallistumisesta kansainvälistä turvallisuutta ja vakautta ylläpitävään toimintaan niin kansainvälisten järjestöjen puitteissa kuin myös kahden- ja monenvälisen puolustuspoliittisen sekä sotilaallisen yhteistyön keinoin. Puolustusministeriö vastaa myös sotilaallisen kriisinhallinnan toimintaedellytysten, voimavarojen ja yleisjärjestelyjen sekä keskeisten toimintaperiaatteiden määrittämisestä.

Puolustusvaliokunta on todennut, ettei puolustuspolitiikalle ole olemassa yhtä vakiintunutta määritelmää, mutta termi pitää sisällään puolustuskyvyn ylläpidon, kehittämisen ja käytön. Puolustuspolitiikalla edistetään valtion ja väestön turvallisuutta, tuetaan valtionjohdon päätöksentekoa sekä osallistutaan kansainväliseen päätöksentekoon ja yhteistoimintaan. Puolustuspolitiikka tukee ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääriä. (PuVL 2/2020, s. 1–2).

Nato-jäsenyys vaikuttaa läpileikkaavasti Suomen puolustushallintoon ja puolustusjärjestelmään. Suomen sotilaallinen puolustaminen yhteensovitetaan osaksi liittokunnan yhteistä puolustusta, mikä tarkoittaa Puolustusvoimien osallistumista Naton puolustussuunnittelun ja operatiivisen suunnittelun prosesseihin sekä sen edellyttämiin johtamisjärjestelyihin, harjoitteluun ja operatiivisiin toimintoihin. Naton operatiivisiin toimintoihin osallistuminen on osa liittolaisten normaalia ja säännönmukaista yhteisen puolustuksen ja valmiuden eteen tehtävää toimintaa. On odotettavissa, että Suomi osallistuu tällaisiin toimintoihin suorituskyvyin ja joukoin muiden Naton jäsenvaltioiden tapaan säännöllisesti. Mikäli Suomea vastaan Naton jäsenenä kohdistetaan sotilaallista voimankäyttöä, Puolustusvoimat toimeenpanee kansallisen päätöksenteon mukaisesti operaatioita osana liittokunnan ennakkoon suunniteltuja ja harjoiteltuja järjestelyjä ja Naton komento- ja joukkorakenteita hyödyntäen. Samalla Puolustusvoimat valmistautuu osallistumaan muiden Naton jäsenvaltioiden puolustamiseen velvoitteidensa mukaisesti suorituskykyä varustamalla ja kouluttamalla kotimaassa ja ulkomailla.

Naton jäsenenä Suomi osallistuu kaikkeen Naton toimintaan. Merkittävin strategisessa konseptissa määritellyistä Naton kolmesta ydintehtävästä on liittokunnan pelote ja puolustus. Pelotteen ja puolustuksen ylläpitoon, kehittämiseen ja toimeenpanoon liittyviä keskeisiä puolustuspoliittisia ja sotilaallisia prosesseja ja toimintoja ovat Naton puolustussuunnitteluprosessi, operatiivinen suunnittelu, Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ja Naton nopean toiminnan joukot. (HE 315/2022 vp s. 13). Keskeistä on myös osallistuminen Naton komento- ja joukkorakenteeseen ja sen kehittämiseen.

Naton ydinpelotteeseen koskeviin prosesseihin osallistuminen on uusi yhteistyöalue, joka on osa Naton pelotetta ja puolustusta. Tämä toiminta kattaa päätöksentekoon, suunnitteluun, kehittämiseen ja harjoitteluun osallistumisen, ja sitä toteutetaan puolustusministeriön johdolla.

Osana Naton jatkuvasti käynnissä olevaa ydintoimintaa puolustusministeriö ja Puolustusvoimat osallistuvat yhteistyössä Naton sotilasviranomaisten, kansainvälisen sihteeristön ja jäsenvaltioiden kanssa toteutettavaan Naton puolustussuunnitteluprosessiin (NATO Defence Planning Process, NDPP) eli jäsenvaltioiden ja Naton yhteisten suorituskykyjen kehittämiseen. Naton puolustussuunnitteluprosessin päätehtävänä on varmistaa, että Natolla kokonaisuudessaan on tarvittavat joukot ja suorituskyvyt Naton tehtävien toteuttamiseen. Suunnittelun kautta annetaan Naton sotilaskomandoille kokonaiskuva käytettävissä olevasta sotilaallisesta voimasta sekä siihen sisältyvien joukkojen ja suorituskykyjen käytettävyydestä, ylläpidettävyydestä ja valmiudesta eri tehtäviin. Osana Naton puolustussuunnitteluprosessia jokaiselle jäsenvaltiolle esitetään tasapuolisen taakanjaon ja kohtuullisen vaatimustason periaatteita noudattaen maakohtainen suorituskykytavoitepaketti. Puolustusvoimat sovittaa oman kansallisen suunnittelunsa aikataulujen ja sisällön osalta yhteen Naton puolustussuunnitteluprosessin kanssa. Puolustusvoimat tuottaa kansallisen puolustuksen joukot, joita voidaan käyttää Naton tehtäviin. Naton yhteinen puolustussuunnitteluprosessi perustuu Pohjois-Atlantin sopimuksen 3 artiklaan.

Nato-jäsenyyden myötä Puolustusvoimat osallistuu Naton operatiiviseen suunnitteluun eli Naton suorituskykyjen käytön suunnitteluun ja varautumiseen yhteistyössä Naton sotilasviranomaisten ja muiden Naton jäsenvaltioiden asevoimien edustajien kanssa, ja Suomen alue huomioidaan osana Naton operatiivisia suunnitelmia. Naton neuvosto hyväksyy strategisen tason operatiiviset suunnitelmat.

Naton kriisivastejärjestelmän (NATO Crisis Response System, NCRS) kokonaisuudella ohjataan Naton valmiuden säätelyä ja reagointia ja varmistetaan valmius ja tuki kokonaisvaltaiselle päätöksenteolle kaiken tyyppisissä kriisitilanteissa. Prosessi kattaa kriisivastejärjestelmän päätöksentekoon liittyvän toiminnan ennakkovaroituksista ja kriisitilanteen tunnistamisesta arvioinnin ja suunnittelun kautta mahdollisten operaatioiden toimeenpanoon, seurantaan ja päättämiseen. Myös Naton operatiiviset suunnitelmat toimeenpannaan osana kriisivastejärjestelmää Naton neuvoston konsensuspäättöksellä. Prosessin keskiössä ovat Naton neuvoston tekemät päätökset, joita valmistelevat ja tukevat muiden Naton komiteoiden ja sotilaskomandojen tekemä valmistelu ja suositukset. Prosessin tuloksena Naton neuvosto sekä osittain Euroopan-joukkojen komentaja, SACEUR, antavat jäsenvaltioille erilaisia sotilaallisia vaatimuksia ja suosituksia. Puolustusvoimat osallistuu näiden sotilaallisten vaatimusten ja suositusten toimeenpanoon.

Naton jäsenenä Suomi osallistuu Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin ja Naton nopean toiminnan joukkojen toimintaan erillisiin puolustusministeriön valmistelemiin kansallisiin linjauksiin ja päätöksiin perustuen ja Naton kokonaistarpeiden mukaisesti sen puolustuskykyä vahvistaen. Puolustusvoimat suunnittelee, varustaa ja kouluttaa liittokunnan kanssa sovitut Naton rauhan ajan tehtävien ja nopean toiminnan joukkojen edellyttämät suorituskyvyt ja toimeenpanee tehtävät ja toiminnan osallistumispäätösten mukaisesti yhteistyössä Naton jäsenvaltioiden asevoimien kanssa. Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät kattavat muun muassa maa-, meri- ja ilmatoimintaa. Ylläpitämällä näitä toimintoja rauhan aikana Nato osoittaa valmiutta ja puolustuskykyä. Naton nopean toiminnan joukkoja käytetään Naton ensivasteena osana Naton operatiivisia suunnitelmia, mutta myös muihin tehtäviin Naton neuvoston päätösten mukaisesti.

Naton yhteinen ilma- ja ohjuspuolustusjärjestelmä (Integrated Air and Missile Defence, IAMD) muodostuu jäsenvaltioiden kansallisista sekä Naton yhteisistä suorituskyvyistä. Nato-alueen il-

matilan valvonta ja turvaaminen on osa Naton integroidun ilma- ja ohjuspuolustuksen kokonaisuutta, ja se on jatkuvasti käynnissä olevaa toimintaa. Naton ilmapuolustuksen tehtäviä toteutetaan muun muassa Air Policing ja Air Shielding – toiminnoilla, jotka kattavat hävittäjälaivuekokonaisuudet ja ilmatorjuntayksiköt. Puolustusvoimat suunnittelee ja toimeenpääsee Suomen liittymisen ja osallistumisen Naton integroituun ilma- ja ohjuspuolustukseen, siihen liittyviin järjestelmiin sekä osallistumisen yhteisen ilmatilannekuvan ja meritilannekuvan vaihtoon kansallisten linjausten ja päätösten mukaisesti. Natolla on käytössä suorituskykyjä, joilla voidaan tukea Suomen omaa aluevalvontajärjestelmää. Suomi vastaa oman ilmatilansa valvonnasta ja turvaamisesta Naton ja sen jäsenmaiden kanssa, sekä osallistuu Naton ilmatilan valvonnan ja turvaamisen tehtäviin erikseen sovittavalla tavalla.

Nato-jäsenyyden myötä Suomen sotilas- ja siviilitiedustelu on osa liittokunnan tiedustelu-yhteisöä. Naton tiedustelutoiminta tukee liittokunnan päätöksentekoa ja toimintaa kaikilla tasoilla poliittisesta päätöksenteosta operaatioiden käytännön toteutukseen. Nato käyttää tiedustelu- arvioissaan jäsenvaltioiden tiedustelutietoa. Puolustusvoimat osallistuu Naton tiedustelu-yhteistyöhön kansallisen lainsäädännön ja erillisten kansallisten linjausten ja päätösten mukaisesti.

Lisäksi Puolustusvoimat lähettää henkilöstöä Naton kouluihin, virastoihin ja osaamiskeskuksiin tarveperusteisesti. Naton yhteinen integroitu komentorakenne mahdollistaa liittokunnan yhteisten operaatioiden toimeenpanon ja johtamisen. Komentorakenne koostuu pysyvistä monikansallisista ja yhteisesti rahoitetuista esikunnista, jotka sijaitsevat Naton eri jäsenvaltioissa. Sitä täydentävä Naton joukkorakenne muodostuu jäsenvaltioiden asettamista kansallisista ja monikansallisista joukoista ja esikunnista. Naton päämaja ja virastot mahdollistavat ja tukevat Naton toimintaa. Puolustusvoimat suunnittelee henkilöstön asettamisen ja asettaa henkilöstön Naton komento- ja joukkorakenteisiin sekä kansalliseen edustukseen yhteistyössä puolustusministeriön kanssa. Kansallinen edustus Naton päämajassa ja strategisissa johtoportaisissa mahdollistaa Suomen kantojen viemisen Naton valmisteluun.

Naton resilienssi eli kriisinsietokyvyn rakentaminen on sekä kansallinen vastuu että Pohjois-Atlantin sopimuksen 3 artiklaan perustuva yhteinen sitoumus. Resilienssitoimet liittyvät konkreettisesti Naton sotilaallisiin tehtäviin ja ovat keskeinen osa Naton pelotetta ja puolustusta. Resilienssin tavoitteena on varmistaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuus, valtion toimintakyky sekä erityisesti tuki liittokunnan sotilaallisten operaatioiden toimeenpanolle. Naton resilienssissä on pitkälti kyse kokonaisuuden puolustuksesta, johon Suomessa kuuluvat kaikki ne kansalliset ja kansainväliset sotilaalliset ja siviilialojen toimet, joilla turvataan sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaedellytykset, myös poikkeusoloissa.

Joukkojen ja toimintojen yhteensopivuus on välttämätön edellytys Naton kyvyille toteuttaa tehtävänsä. Yhteensopivuudella tarkoitetaan kykyä toimia yhdessä johdonmukaisesti, vaikuttavasti ja tehokkaasti Naton taktisten, operatiivisten ja strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Naton standardointitoiminnan tarkoituksena on tukea yhteensopivuuden saavuttamista, ylläpitoa ja edelleen kehittämistä Naton jäsenvaltioiden joukkojen välillä sekä myös kumppanimaiden joukkojen välillä. Puolustusvoimat osallistuu Naton standardointitoimintaan ja yhteensovittaa kansallisia joukkoja ja toimintoja Naton jäsenvaltioiden joukkojen ja toimintojen kanssa. Puolustusvoimat huomioi Naton koulutusvaatimukset antaessaan sotilaskoulutusta varusmiehille, reserviläisille ja sotilassoppilaitoksissa opiskeleville.

Naton puitteissa ja liittolaisten kanssa toteutettava harjoitustoiminta on tärkeä osa puolustuskyvyn kehittämistä ja sen osoittamista. Yhteisellä harjoitustoiminnalla kehitetään ja testataan liittolaisten sotilaallista yhteistoimintakykyä ja harjoitellaan ennalta laadittujen suunnitelmien toimeenpanoa. Naton jäsenenä Puolustusvoimien harjoittelu painottuu etenkin kokonaisuuksiin, joissa kehitetään Naton yhteisten operaatioiden edellyttämää toimeenpanokykyä ja -valmiutta

sekä harjoitellaan toimintaa osana liittokunnan komento- ja joukkorakennetta. Normaaliloissa harjoitustoiminta on ensisijainen väline Naton operatiivisen valmiuden ja pelotteen ylläpidossa ja siten myös osa liittolaisten toisilleen osoittamaa konkreettista turvallisuustukea. Puolustusvoimat harjoittelee kaikkien Naton ydintehtävien edellyttämiä valmiuksia myös Naton johtoportaiden johdossa. Naton puitteissa ja liittolaisten kanssa toteutettavalla harjoitustoiminnalla Puolustusvoimat kehittää Suomelle Naton puolustus suunnitteluprosessin suorituskykytavoitepakettissa asetettuja yhteistoimintakykyä ja suorituskykyjä koskevia vaatimuksia, ja sitä käytetään myös alustana Suomen joukkojen ja johtoportaiden evaluoinneissa Naton kriteeristön mukaisesti. Naton harjoitustoiminta kattaa myös päätöksenteon jatkuvan harjoittelemisen poliittisella tasolla, Naton päämajassa, sotilaallisessa komentorakenteessa ja joukkorakenteessa sekä kansallisesti kunkin maan omissa johtamisen rakenteissa.

Nato kehittää jatkuvasti toimintaansa ja sopeuttaa sitä toimintaympäristönsä muutoksiin. Tästä johtuen Naton käytännön toiminnan muodot muuttuvat Natossa tehtävään sotilaalliseen ja poliittiseen valmisteluun perustuvien päätösten ja linjausten mukaisesti. Puolustusvoimat panee täytäntöön Pohjois-Atlantin sopimuksen velvoitteita ja osallistuu Naton toimintaan toimivaltuuksiensa asettamissa rajoissa, tarvittaessa erillisiin kansallisiin linjauksiin ja erilliseen kansalliseen päätöksentekoon pohjautuen.

Naton toimintaa ja tehtäviä on avattu lisäksi Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 315/2022 vp) 2. pääjaksossa.

2.1.4 Nykytilan arvio

Suomen sotilaallista puolustusta on pyritty vahvistamaan kansainvälisellä yhteistyöllä. Kansainvälisen yhteistyön muotojen kehittyessä Puolustusvoimien tehtäviä on muutettu siten, että Puolustusvoimilla on edellytykset osallistua aiempaa laajemmin ja tarvittaessa myös sotilaallisia voimakeinoja käyttäen kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan (ks. HE 94/2016 vp ja HE 193/2022 vp). Puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa Puolustusvoimien tehtäväksi on säädetty osallistuminen kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan tai muuhun kansainväliseen toimintaan. Puolustusvoimista annettuun lakiin on sisällytetty myös säännökset kansainvälisen avun vastaanottamisesta.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa voidaan toteuttaa toisen valtion alueella tai alueella, joka ei kuulu minkään valtion suvereniteettiin, kuten aavalla merellä tai kansainvälisessä ilmatilassa. Suomi voi myös pyytää kansainvälistä apua toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä ja Puolustusvoimat voi harjoittaa yhteistoimintaa toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa myös Suomen alueella. Puolustusvoimien osallistuminen YK:n peruskirjan 51 artiklan mukaiseen yhteiseen puolustautumiseen on mahdollista jo voimassa olevan lainsäädännön mukaisena kansainvälisen avun pyytämisenä tai osallistumisena kansainvälisen avun antamiseen toiselle valtiolle tai yhteistoimintana tämän kanssa.

Suomen sotilaallinen puolustaminen on säädetty puolustusvoimien tehtäväksi puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Suomen sotilaallinen puolustaminen sisältää myös puolustusvalmiuden ylläpidon ja kehittämisen sekä Puolustusvoimien varautumisen kansainvälisen avun vastaanottamiseen. Suomen puolustamiseen liittyvän kansainvälisen toiminnan kuten Puolustusvoimien kansainvälisen yhteistoimintakyvyn kehittämisen, osallistumisen

kansainväliseen harjoitustoimintaan ja nopean toiminnan joukkoihin sekä aluevalvonnassa tehtävän kansainvälisen tilannekuvayhteistyön on katsottu sisältyvän kiinteästi 1 kohdan tehtävään.

Naton jäsenenä Suomen puolustus on osa Naton yhteistä puolustusta. Tämä vaikuttaa Puolustusvoimien toimintaan läpileikkaavasti. Puolustuskyvyn suunnittelu, kehittäminen ja käyttö, jotka ennen Naton jäsenyyttä tehtiin kansallisesti, tehdään nyt osana liittokuntaa. Tämän vuoksi yhteisen puolustuksen toimeenpanossa ei ole kyse ainoastaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesta Suomen sotilaallisesta puolustamisesta. Kyse ei ole myöskään ainoastaan 3 kohdan mukaisesta osallistumisesta kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan tai muuhun kansainväliseen toimintaan.

Sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vuoksi Puolustusvoimien tehtäviin olisi tämän vuoksi tarpeen lisätä Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus, jolla korostettaisiin Suomen puolustuksen yhteensovittamista osaksi liittokunnan yhteistä puolustusta sekä valmiutta ottaa vastaan ja lähettää joukkoja liittokunnan yhteisen puolustuksen edellyttämiin tehtäviin. Käytännössä tämä tarkoittaisi osallistumista kaikilta osin Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen suunnitteluun, valmisteluun, ja toimeenpanoon sekä puolustuskyvyn osoittamiseen.

Yhteisen puolustuksen tehtävien lisäksi Natolla on myös muuta sotilaallisin voimavaroin toteutettavaa toimintaa. Osallistuminen esimerkiksi Naton kriisinhallintaan ja vakauden edistämiseen voisi jatkossakin tulla arvioitavaksi puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna kansainvälisen avun antamisena, yhteistoimintana tai muuna kansainvälisenä toimintana tai 4 kohdassa tarkoitettuna sotilaallisena kriisinhallintana tai sotilastehtävänä muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Puolustusvoimat voi esimerkiksi osallistua Naton kautta tai puitteissa toteutettavaan hätäapuun kulkutauteihin tai luonnontuhoihin, kuten tulviin tai maanjäristyksiin, vastaamiseksi tai suurten julkisten tapahtumien kuten kansainvälisten urheilutapahtumien ja kansainvälisten kokousten turvallisuuden ylläpitämiseen. Lisäksi Suomi voi jatkossakin harkintansa mukaan osallistua Naton toimeenpanemaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa tarkoitettuun sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Myös Naton jäsenenä Suomi jatkaa liittolaisten ja muiden kumppanien kanssa kahden- ja monenvälisiä puolustusyhteistyötä. Tällainen yhteistyö on toteutettavissa voimassa olevan Puolustusvoimien tehtäviä koskevan sääntelyn puitteissa.

2.2 Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskeva lainsäädäntö

2.2.1 Laki kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta (418/2017)

Laki kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta sisältää säännökset kansainvälistä apua annettaessa ja pyydettyä sekä yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan osallistuttaessa noudatettavasta ylimpien valtioiden päätöksentekomenettelystä. Lakia sovelletaan päätöksentekoon merkittävän kansainvälisen avun antamisesta toiselle valtiolle, Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle ja pyydettyä niiltä merkittävää apua sekä päätettäessä merkittävästä yhteistoiminnasta toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa Suomen alueella tai sen ulkopuolella, samoin kuin päätettäessä merkittävästä osallistumisesta Suomen omiin tarpeisiin perustuvan muuhun kansainväliseen toimintaan Suomen alueen ulkopuolella. Avun antamista ja pyytämistä tai toimintaan osallistumista harkittaessa huomioon tulee ottaa YK:n peruskirjan päämäärät ja periaatteet ja muut Suomea velvoittavat kansainvälisen oikeuden säännöt. Viittaus

kansainvälisen oikeuden sääntöihin merkitsee myös Ahvenanmaan kansainvälisoikeudellisen aseman huomioon ottamista (HE 72/2016 vp, s. 50).

Lain soveltamisalaa koskevaan 1 §:ään lisättiin 1.1.2023 voimaan tulleella lainmuutoksella (1303/2022) käsitteet ”yhteistoiminta” ja ”muu kansainvälinen toiminta”. Yhteistoiminnan lisäämisen käsitteenä lain 1 §:ään on katsottu selventävän mahdollisuutta soveltaa lakia myös Naton kanssa toteutettavaa yhteistoimintaa koskevaan päätöksentekoon (HE 315/2022 vp, s. 28). Yhteistoimintaan eivät kuitenkaan sisälly Puolustusvoimien kansainvälinen harjoitustoiminta ja tilannekuvayhteistyö, joita koskevat omat päätöksentekomenettelynsä ja sopimusjärjestelynsä.

Lakia sovelletaan sen 1 §:n mukaan ylimpien valtioelinten päätöksentekoon, jos kyse on avusta tai toiminnasta, 1) joka perustuu EU:n yhteisvastuulausekkeen tai 2) keskinäisen avunannon lausekkeen tilanteisiin, tai 3) avusta tai toiminnasta, johon sisältyy merkittäviä sotilaallisia voimavaroja tai 4) johon voi sisältyä sotilaallisten voimakeinojen käyttöä, tai avusta tai toiminnasta 5) joka on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävää taikka 6) laajakantoista ja periaatteellisesti tärkeää. Useampi oikeusperusta voi tulla sovellettavaksi samanaikaisesti.

Lain 2 §:n 1 momentin mukaan päätöksen avun antamisesta tai pyytämisestä, yhteistoiminnasta tai muuhun kansainväliseen toimintaan osallistumisesta tekee valtioneuvoston yleisistunto asianomaisen ministeriön esittelystä. Mikäli kyseessä on ulko- ja turvallisuuspoliittisesti merkittävä kansainvälinen asia, päätöksen tekee tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Valtioneuvoston toimivallasta valmistella Euroopan unionissa tehtävät päätökset ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä säädetään perustuslaissa.

Lain 3 § sisältää eduskunnan osallistumista päätöksentekoon koskevat säännökset. Sen mukaan ennen avun antamista tai pyytämistä, yhteistoimintaan tai muuhun kansainväliseen toimintaan osallistumista koskevan päätöksen tekemistä valtioneuvoston on kuultava eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa, jos apu voi sisältää sotilaallisten voimakeinojen käyttöä. Jos päätös koskee erityisen vaativaa tilannetta, valtioneuvoston on ennen päätöksentekoa kuultava eduskuntaa antamalla sille asiasta selonteko.

Lain 4 §:ssä säädetään kiireellisyysmenettelystä tilanteissa, joissa on kyse avusta tai toiminnasta, joka perustuu EU:n yhteisvastuulausekkeeseen tai keskinäisen avunannon lausekkeeseen, tai avusta tai toiminnasta, johon sisältyy merkittäviä sotilaallisia voimavaroja. Jos apua tai toimintaa koskevaa päätöstä ei ole mahdollista tehdä riittävän nopeasti poikkeuksellisen kiireellisessä ja vakavassa tilanteessa, asianomainen ministeriö voi päättää avusta tai toiminnasta. Avun tai toiminnan jatkamisesta ja lopettamisesta päätetään 2 §:ssä säädettyä menettelyä noudattaen.

Lain 5 §:ään sisältyy mahdollisuus päättää sotilaallisia voimakeinoja sisältävästä avusta tai toiminnasta kiireellisissä tilanteissa. Jos sotilaallisia voimakeinoja sisältävää apua tai toimintaa koskevaa päätöstä ei ole mahdollista tehdä riittävän nopeasti, päätös avun antamisesta tai pyytämisestä tai toimintaan osallistumisesta voidaan tehdä 5 §:ssä säädettyssä menettelyssä sellaisessa poikkeuksellisen kiireellisessä ja vakavassa tilanteessa, jossa tilanteesta saatujen tietojen perusteella on perusteltua olettaa, että kiireellinen menettely on välttämätöntä ihmisten henkeä tai terveyttä taikka valtakunnan turvallisuutta vakavasti uhkaavan vaaran torjumiseksi tai näihin vaikutuksiin rinnastettavissa tilanteissa, eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Tällöin päätöksen avun antamisesta tai pyytämisestä tai toimintaan osallistumisesta tekee valtioneuvoston yleisistunto tai tasavallan presidentti siten kuin lain 2 §:n 1 momentissa säädetään. Ennen sotilaallisia voimakeinoja sisältävän avun antamista tai pyytämistä tai sotilaallisia voimakeinoja sisältävään toimintaan osallistumista koskevan päätöksen tekemistä valtioneuvoston tulee antaa asiasta selvitys eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle. Asia on päätöksenteon

jälkeen saatettava välittömästi eduskunnan käsiteltäväksi. Avun tai toiminnan jatkamisesta ja lopettamisesta päätetään tällöin 2 ja 3 §:ssä säädettyä menettelyä noudattaen.

Puolustusvoimia ei saa määrätä laissa tarkoitetun avun antamiseen tai laissa tarkoitettuun toimintaan ilman 2, 4 ja 5 §:ssä säädettyä päätöksentekomenettelyä, ellei Puolustusvoimien ylipäällikön toimivallasta muuta johdu.

2.2.2 Puolustusministeriön hallinnonalan lainsäädäntö

Kansainvälisen avun pyytäminen ja yhteistoiminta Suomen alueella

Kansainvälisen avun pyytämistä ja yhteistoimintaa Suomen alueella koskevasta puolustusministeriön päätöksenteosta säädetään puolustusvoimista annetun lain 4 a §:ssä ja toimivallasta ja voimakeinojen käytöstä vastaanotettaessa kansainvälistä apua ja harjoitettaessa yhteistoimintaa Suomen alueella lain 4 b §:ssä.

Jollei kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa muuta säädetä, puolustusministeriö voi puolustusvoimista annetun lain 4 a §:n mukaan ulkoministeriötä kuultuaan pyytää Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä taikka päättää Puolustusvoimien yhteistoiminnasta toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa Suomen alueella ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

Säännöksen mukainen päätöksentekomenettely on tarkoitettu merkitykseltään vähäisempiin asioihin kuin joihin kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annettua lakia sovelletaan. Säännös soveltuu myös niihin tilanteisiin, joissa pyydetään sotilaallisia voimavaroja sisältävää kansainvälistä apua toisen Suomen viranomaisen tueksi.

Joukolla ja yksittäisellä sotilaalla, joka Suomen pyynnöstä antaa apua Suomelle tai toimii yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa Suomen alueella, on puolustusvoimista annetun lain 4 b §:n mukaan toimivalta suorittaa tehtäviä ja käyttää tehtävän kannalta välttämättömiä voimakeinoja sen mukaisesti kuin, mitä laissa säädetään Puolustusvoimien ja sotilasviranomaisien toimivallasta. Puolustusvoimien toimivallasta ja voimakeinojen käytöstä säädetään ennen kaikkea puolustusvoimista annetussa laissa sekä sotilasviranomaisen ja Puolustusvoimien toiminnasta aluevalvontaviranomaisena aluevalvontalaissa. Tätä toimivaltaa rajaavat lisäksi apua tai yhteistoimintaa koskevan päätöksen määräykset. Suomen tekemässä avun antoa Suomelle tai yhteistoimintaa Suomen alueella koskevassa päätöksessä määrätään, miltä osin avun annossa tai yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa Suomen alueella toimivalla joukolla tai sotilaalla olisi tämä Puolustusvoimille tai sotilasviranomaiselle säädetty toimivalta ja oikeus käyttää voimakeinoja. Voimakeinoja voidaan lainkohdan mukaan käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka, kun ne ovat tehtävän kannalta tarpeen sekä hyväksyttävässä suhteessa tehtävän tavoitteen nähden.

Apua tai yhteistoimintaa koskevassa päätöksessä on tehtävien, toimivallan ja mahdollisen voimakeinojen käytön lisäksi määriteltävä sotilaalliset voimavarat sekä muut avun antamisen tai yhteistoiminnan edellytykset.

Kansainvälisen avun antaminen, yhteistoiminta ja muu kansainvälinen toiminta

Kansainvälisen avun antamista, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta puolustusministeriön päätöksenteosta säädetään puolustusvoimista annetun lain 12 §:ssä ja tällaiseen toimintaan osallistuvan henkilöstön toimivallasta ja voimakeinojen käytöstä kansainvälistä apua annettaessa ja yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa harjoitettaessa lain 12 a §:ssä.

Puolustusvoimista annetun lain 12 §:n mukaan Puolustusvoimat voi antaa Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselle valtiolle, Euroopan unionille tai kansainväliselle järjestölle sekä osallistua yhteistoimintaan toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa taikka muuhun kansainväliseen toimintaan ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt. Puolustusvoimat voi osallistua kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan tai muuhun kansainväliseen toimintaan myös toista Suomen viranomaista tukeakseen toimivaltaisen ministeriön tai viranomaisen pyynnöstä. Säännös mahdollistaa muun muassa Puolustusvoimien tuen ulkoasiainhallinnolle konsulipalvelulaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi Suomen alueen ulkopuolella. Jollei kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa muuta säädetä, Puolustusvoimien osallistumisesta edellä tarkoitettuun toimintaan päättää puolustusministeriö ulkoministeriötä kuultuaan.

Puolustusvoimia ei saa määrätä pykälässä tarkoitettuihin toimiin ilman kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa tai 12 §:n 3 momentissa säädettyä päätöksentekomenettelyä, ellei Puolustusvoimien ylipäällikön toimivallasta muuta johdu.

Apua voidaan antaa toiselle valtiolle, EU:lle tai kansainväliselle järjestölle. Apua annettaessa tai osallistuttaessa muuhun kansainväliseen toimintaan on säännöksen mukaan otettava huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt. Pykälän nojalla Puolustusvoimat voisi osallistua yhteistoimintaan toisen valtion, EU:n tai kansainvälisen järjestön kuten YK:n tai Naton kanssa.

Samat edellytykset, jotka koskevat Puolustusvoimien toimialaan kuuluvan avun pyytämistä ja yhteistoimintaa Suomen alueella koskevat myös Puolustusvoimien toimialaan kuuluvasta kansainvälisestä avusta, yhteistoiminnasta tai muusta kansainvälisestä toiminnasta päättämistä, eli säännöksen mukainen puolustusministeriön päätöksenteko on tarkoitettu vähämerkityksellisempiin tapauksiin kuin kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain soveltamisalaa kuuluvat.

Puolustusvoimista annetun lain 12 a §:n mukaan 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan osallistuvalla henkilöstöllä on tehtävää suorittaessaan kansainväliseen oikeuteen perustuva ja kansainvälisen avun pyytäjän tai yhteistoimintaosapuolen määrittämä toimivalta sekä oikeus käyttää tehtävän kannalta välttämättömiä voimakeinoja. Voimakeinoja voidaan käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka, kun ne ovat tehtävän kannalta tarpeen, hyväksyttävässä suhteessa tehtävän tavoitteeseen nähden ja tehtävälle vahvistettujen voimankäyttöäntöjen mukaisia. Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Toimivalta suorittaa tehtäviä ja käyttää voimakeinoja apua annettaessa tai yhteistoimintaa harjoitettaessa perustuu kansainväliseen oikeuteen. Toimittaessa toisen valtion alueella avun pyytäjä tai yhteistoimintaosapuoli määrittää lisäksi henkilöstön toimivallan ja voimankäyttöoikeudet. Suomen kansallinen osallistumispäätös määrittää tehtävän ja rajaa osaltaan toimivaltaa sekä mahdollista voimakeinojen käyttöä.

Puolustusvoimista annetussa laissa säädetään myös edellä tarkoitettuun toimintaan osallistuvasta henkilöstöstä sekä eräiden joukkojen asemaa koskevien kansainvälisten sopimusten, joihin Suomi on sitoutunut, soveltamisesta kansainvälisen avun vastaanottamiseen sekä antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan.

Aluevalvontayhteistyö

Aluevalvontalain 24 d §:ssä säädetään aluevalvontaviranomaisten kansainvälisestä yhteistyöstä. Säännöksen 1 momentin mukaan tuen pyytämisestä toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä aluevalvontaa varten ja yhteistoiminnasta toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa aluevalvonnassa säädetään kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa ja puolustusvoimista annetussa laissa.

Aluevalvontalain 24 d § koskee tuen pyytämistä ja yhteistoimintaa vain Suomen aluevalvontaa varten, koska aluevalvontalaissa säädetään nimenomaisesti Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta. Aluevalvontayhteistyötä toisen valtion, EU:n tai kansainvälisen järjestön kanssa Suomen alueella voidaan nimenomaan pitää yhteistoimintana. Aluevalvontayhteistyössä esimerkiksi Suomen ja Ruotsin välillä on kyse yhteisestä tarpeesta lähtöisin olevasta toiminnasta ja molempien intressistä. Säännös koskee myös niitä tilanteita, joissa Suomi pyytää tukea vain omaa aluevalvontaansa varten ilman että kyse on yhteistoiminnasta Suomen alueella.

Aluevalvontalain 24 d §:n 2 momentin mukaan Puolustusvoimat voi 1 momentissa tarkoitetun päätöksen perusteella ryhtyä päätöksen toimeenpanoa koskeviin toimiin. Aluevalvontayhteistyötä koskeva päätös voi olla laajempi ja pidempiaikaisempi kuin vain yksittäistä tehtävää koskeva, jonka säännöksessä tarkoitettu päätöksen toimeenpano myös kattaa. Puolustusvoimat voi näiden päätösten perusteella ryhtyä päätöksen toimeenpanoa koskeviin toimiin. Hallituksen esityksen (HE 94/2016 vp) mukaan ylimmät valtioelimet tekisivät päätöksen siitä, millaista toisen valtion tukea aluevalvonnassa pyydetäisiin kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain mukaisesti. Kyse voi käytännössä olla esimerkiksi kohteen tunnistamisesta ja tätä koskevan tiedon antamisesta (HE 193/2022 vp, s. 12).

2.2.3 Nykytilan arvio

Pohjois-Atlantin sopimukseen liittymistä koskevan hallituksen esityksen (HE 315/2022 vp, s. 38–39) mukaan Naton toimintaan osallistumista koskevaan päätöksentekoon sovellettaisiin tapauskohtaisesti kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annettua lakia, lakia sotilaallisesta kriisinhallinnasta tai toimialakohtaista lainsäädäntöä, kuten lakia puolustusvoimista.

YK:n peruskirjan 51 artiklan mukaisiin toimiin osallistumiseen tilanteissa, joissa Suomi voisi joutua sodaksi luonnehdittavaan aseelliseen selkkaukseen, sovellettaisiin perustuslain 93 §:n 1 momentin mukaista sodasta ja rauhasta päätettäessä noudatettavaa menettelyä (HE 23/2008 vp ja HE 72/2016 vp).

Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain soveltamisala kattaa jo nykyisin avun antamisen ja pyytämisen kansainväliseltä järjestöltä sekä yhteistoiminnan kansainvälisen järjestön kanssa Suomen alueella tai sen ulkopuolella. Vastaavasti lain soveltamisalaa koskevassa 1 §:ssä säädettyjä tilanteita voidaan jo

nykyiselläänkin soveltaa myös pyydettyä tai annettaessa apua tai osallistuttaessa yhteistoimintaan Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella.

Vastaavasti puolustusvoimista annetun lain kansainvälisen avun pyytämistä ja yhteistoimintaa koskevaa 4 a §:ää ja kansainvälisen avun antamista, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevaa 12 §:ää sekä aluevalvontalain aluevalvontayhteistyötä koskevaa 24 d §:ää voidaan soveltaa jo nykyiselläänkin myös pyydettyä tai annettaessa apua tai osallistuttaessa yhteistoimintaan Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella. Suomelle apua antavan tai yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kanssa Suomen alueella toimivan ulkomaisen joukon ja yksittäisen sotilaan sekä tällaiseen toimintaan ulkomailla osallistuvan suomalaisen henkilöstön toimivallasta ja voimakeinojen käytöstä säädetään puolustusvoimista annetun lain 4 b ja 12 a §:ssä. Kyseisiä säännöksiä sovelletaan Naton puitteissa ja Naton sekä sen jäsenvaltioiden kanssa harjoitettavassa toiminnassa, mikäli toiminnassa on kyse laissa tarkoitetusta kansainvälisen avun antamisesta tai pyytämisestä, yhteistoiminnasta tai muusta kansainvälisestä toiminnasta.

Naton yhteisen puolustuksen ja muuhun sotilaallisiin voimavaroin toteutettavaan toimintaan on jäsenyyden toteutumisesta lähtien osallistuttu voimassa olevan lainsäädännön nojalla. Suomi on myös osallistumassa Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin ensimmäistä kertaa vuonna 2024. Päätökset kyseisiin tehtäviin osallistumisesta on tehty kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain nojalla.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi selkeyden vuoksi nimenomainen maininta Pohjois-Atlantin liitosta (Nato) puolustusvoimista annetun lain kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskeviin säännöksiin (4 a ja 12 §). Vaikka kyseisiä säännöksiä on mahdollista soveltaa Natoon jo nykyisellään Naton ollessa kansainvälinen järjestö, muutos on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, koska Nato on Puolustusvoimien toiminnan ja säännösten soveltamistilanteiden kannalta erittäin keskeinen kansainvälinen järjestö.

Vastaavanlainen muutos aluevalvontalain 24 d §:ään toteutettaisiin erillisellä aluevalvontalakia koskevalla hallituksen esityksellä, joka on valmisteilla puolustusministeriössä.

Tässä yhteydessä ei ole nähty tarpeelliseksi muuttaa lakia kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämisestä, yhteistoiminnasta ja muusta kansainvälisestä toiminnasta. Suomen kokemukset ja tiedot Naton toimintatavoista ja päätöksentekoprosesseista Naton jäsenenä ovat toistaiseksi varsin rajalliset ja tiedot näistä lisääntyvät jatkuvasti Suomen osallistuessa jäsenenä Naton toimintaan ja päätöksentekoon. Edellä sanottu huomioon ottaen kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain muutostarpeita on tarpeen arvioida tässä esityksessä tehtyä laajemmin, kun kokemuksesta sekä lain soveltamisesta Nato-jäsenyyden aikana että Naton toimintatavoista ja päätöksentekoprosesseista on saatu.

2.3 Puolustusvoimien henkilöstö ja asevelvolliset

2.3.1 Lainsäädäntö

Puolustusvoimissa on palkattua henkilöstöä ja palveluksessa olevia asevelvollisia. Asevelvolliset ovat varusmiespalvelusta suorittavia tai koulutuksen saaneita reserviläisiä.

Perustuslain maanpuolustusvelvollisuutta koskevan 127 §:n mukaan jokainen Suomen kansalainen on velvollinen osallistumaan isänmaan puolustukseen tai avustamaan sitä sen mukaan kuin laissa säädetään. Maanpuolustusvelvollisuuden toteuttamisesta säädetään asevelvollisten osalta asevelvollisuuslaissa. Asevelvollisuuslain 2 §:n mukaan jokainen miespuolinen Suomen

kansalainen on asevelvollinen sen vuoden alusta, jona hän täyttää 18 vuotta, sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta, jollei laissa toisin säädetä. Asevelvollisuuden suorittamiseen kuuluu varusmiespalvelus, kertausharjoitus, ylimääräinen palvelus ja liikekannallepanon aikainen palvelus sekä osallistuminen kutsuntaan ja palveluskelpoisuuden tarkastukseen. Asevelvollinen on palveluksessa taikka kuuluu reserviin tai varareserviin.

Puolustusvoimista annetun lain 12 b §:ssä säädetään kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan osallistuvasta henkilöstöstä. Pykälän 1 momentin mukaan kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan käytetään ensisijaisesti sellaista Puolustusvoimien henkilöstöä, joka on sitoutunut Puolustusvoimien kansainväliseen toimintaan. Aina ei kuitenkaan voida käyttää kansainvälisiin tehtäviin vain halukkuutensa ilmoittaneita henkilöitä. Puolustusvoimien henkilöstöä voidaan siten myös määrätä osallistumaan avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan liittyviin tehtäviin, kun on tarpeen varmistaa riittävät henkilöstövoimavarat ja osaaminen. Tehtävien ajan henkilöstö on virka- tai työsuhteessa Puolustusvoimiin.

Asevelvollisten käyttämisestä kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan puolustusvoimista annetun lain 12 b §:n 2 momentissa viitataan asevelvollisuuslakiin. Siltä osin kuin kyse on vapaaehtoisista reserviläisistä, heidät voidaan tarvittaessa ottaa myös määräaikaiseen virka- tai työsuhteeseen Puolustusvoimiin, jolloin heihin sovelletaan puolustusvoimista annetun lain 12 b §:ää ja heidän asemansa rinnastuu Puolustusvoimien muuhun palkattuun henkilöstöön.

Varusmiespalvelusta suorittavan tai kertausharjoitukseen osallistuvan asevelvollisen palveluksen järjestämisestä ulkomailla säädetään asevelvollisuuslain 62 §:ssä ja palveluksessa olevan asevelvollisen määräämistä muuhun tehtävään kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen koskevista rajoitteista asevelvollisuuslain 78 §:ssä. Muussa tehtävässä kuin Suomen sotilaallisessa puolustamisessa palveluksessa olevat asevelvolliset eivät asevelvollisuuslain 78 §:n mukaisesti saa osallistua muun muassa aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin eikä muihin vastaaviin vaarallisiin tehtäviin.

Asevelvollisuuslain 62 §:n mukaan varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan määrätä lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille. Asevelvollisen nimenomaista suostumusta edellytetään pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan, kun kyse on kansainvälisen avun antamisesta, yhteistoiminnasta tai muusta kansainvälisestä toiminnasta eikä kyse ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta. Asevelvollinen voidaan määrätä asevelvollisuuslain 62 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille myös silloin, kun hän osallistuu tavanomaiseen laivapalvelukseen Suomen aluevesien ulkopuolella. Tällöin nimenomaista suostumusta ei edellytetä. Asevelvollisuuslain 62 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen harjoitukseen edellyttää kuitenkin asevelvollisen nimenomaista suostumusta, kuten pykälän 1 momentin 3 kohdassa.

Suomen sotilaallinen puolustaminen voi joissakin tilanteissa erityisesti yhteistoiminnan ja tavanomaisen laivapalveluksen osalta tapahtua Suomen alueen ulkopuolella. Yhteistoimintaa voidaan harjoittaa toisen valtion, EU:n tai kansainvälisen järjestön kanssa esimerkiksi aluevalvontaan liittyen.

Niissä tapauksissa, joissa kyse on Suomen sotilaallisesta puolustamisesta, asevelvollisen nimenomaista suostumusta ei edellytetä. Asevelvollisuuslaissa säädettyjä rajoituksia asevelvollisen määräämisestä muuhun tehtävään kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen ei tällöin myöskään sovelleta. Ratkaisevaa arvioinnissa on tehtävän luonne ja alueellinen ulottuvuus.

Asevelvollisuuslain 78 §:ssä säädetään rajoituksista, jotka koskevat palveluksessa olevan asevelvollisen määräämistä muuhun tehtävään kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen. Mainittu pykälän mukaan asevelvollisuuslaissa tarkoitettussa palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan palvelustehtävään määrätä puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun virka-aputehtävään, 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun pelastustehtävään ja 3 kohdassa tarkoitettuihin muihin kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen liittyviin tehtäviin. Edellä mainittuja tehtäviä suorittaessaan asevelvolliset eivät saa osallistua vaarallisten henkilöiden kiinniottamiseen, räjähteiden raivaamiseen, aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin eikä muihin vastaaviin vaarallisiin tehtäviin.

Palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan 2 momentin mukaan lisäksi tarvittaessa määrätä Puolustusvoimien ulkopuoliseen maanpuolustusta tai sotilaallista koulutusta edistävään tehtävään, joita ovat yleishyödylliset keräykset, suurten yleisö- ja muiden tapahtumien turvallisuusjärjestelyt, sotaveteraanien ja veteraanijärjestöjen tukeminen, harjoituksiin käytettävien kiinteistöjen kunnostaminen sekä muut vastaavat maanpuolustusta tai sotilaallista koulutusta edistävät tehtävät.

2.3.2 Nykytilan arvio

Suomen täysimääräinen osallistuminen Naton toimintaan edellyttää Puolustusvoimien henkilöstön osallistumista Naton työskentelyyn niin kotimaasta käsin kuin lähettämällä henkilöstöä Naton päämajaan ja muihin hallinnollisiin elimiin sekä Naton sotilaalliseen komentorakenteeseen. Puolustusvoimien henkilöstöä osallistuu myös Naton operatiiviseen toimintaan kuten Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin ja Naton nopean toiminnan joukkojen toimintaan.

Asevelvollisuuslain lähtökohta asevelvollisten palveluksesta ulkomailla säilyä ennallaan. Varusmiespalvelusta suorittavien ja kertausharjoituksessa olevien asevelvollisten osallistuminen muuhun kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen edellyttää edelleen nimenomaista suostumusta. Nimenomaista suostumusta ei edellytetä, jos asevelvollinen osallistuu tavanomaiseen laivapalvelukseen lyhytaikaisesti Suomen aluevesien ulkopuolella.

Vaarallisiin tehtäviin asevelvollisia ei voida käyttää lainkaan silloin, kun kyse ei ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta. Suomen sotilaallinen puolustaminen voi joissakin tilanteissa erityisesti yhteistoiminnan ja tavanomaisen laivapalveluksen osalta tapahtua Suomen alueen ulkopuolella. Reserviläiset voidaan ottaa Puolustusvoimien työ- tai virkasuhteeseen, jolloin rajoitukset eivät koske heitä.

Kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevaa lainsäädäntöä ja asevelvollisuuslakia sovelletaan myös Suomen ollessa Naton jäsen. Asevelvollisten osallistumiseen Naton puitteissa tapahtuvaan toimintaan sovelletaan samoja edellytyksiä kuin tälläkin hetkellä. Käytännössä asevelvollisten osallistuminen on siten hyvin rajallista.

Jos Puolustusvoimien tehtäviä muutetaan jaksossa 2.1.4 arvioidulla tavalla, asevelvollisuuslain 62 §:n ja 78 §:n 1 momentissa olevat viittaukset puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin kohtiin tulisi muuttaa vastaavasti. On kuitenkin otettava huomioon, että Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään voi sisältyä myös Suomen sotilaallisen puolustuksen tehtävä.

Puolustusvoimien henkilöstön ja asevelvollisten osallistumista Naton toimintaan tarkastellaan erillisessä lainsäädäntöhankkeessa tässä esityksessä tehtyä laajemmin.

2.4 Puolustusvoimien toimivalta kiinteistöjen käyttämisessä sekä turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämisessä

2.4.1 Laki puolustusvoimista

Kiinteistöjen käyttö, kiinteistöjä koskevat rajoitukset ja niihin liittyvät Puolustusvoimien toimituudet

Puolustusvoimista annetun lain 14 §:n 1 momentin mukaan Puolustusvoimilla on oikeus tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä, jos se on sotilaallisen harjoitustoiminnan tai puolustusvalmiuden kohottamisen kannalta välttämätöntä. Puolustusvoimat ei kuitenkaan saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa tai vahinkoa omaisuudelle.

Säännös rajaa tilapäisen käyttöoikeuden sotilaallisen harjoitustoiminnan tai puolustusvalmiuden kohottamiseen.

Lain 15 §:n 1 momentin mukaan, jos sotilaalliset syyt tai ulkopuolisten suojaaminen vaaroilta välttämättä sitä vaatii, puolustusvoimien puolustushaaraesikunta, paikallishallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja voi kieltää asiattomilta puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai kohteessa liikkumisen tai rajoittaa sitä. Kiellon rikkomisesta tuomittavista rangaistuksista säädetään rikoslaissa (39/1889).

Säännöksessä liikkumista koskevat rajoitukset koskevat yleisesti Puolustusvoimien käytössä olevia alueita, niin tilapäisiä kuin pysyviä.

Pykälän 2 momentissa säädetään päätöksenteosta. Säännöksen mukaan harjoituksen johtaja voi määrätä 1 momentissa tarkoitetun kiellon tai rajoituksen puolustusvoimien käytössä tilapäisesti harjoituksen järjestämistä varten olevalla alueella tai kohteessa, jota käytetään materiaalin säilytykseen, joukkojen ryhmitykseen tai jolla tapahtuva toiminta voi aiheuttaa vaaraa ulkopuolisille.

Lain 18 §:ssä säädetään turvallisuuden ja järjestyksen toteuttamisesta. Sen mukaan turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämisestä puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevalla alueella määrää tarkemmin varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja. Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen koulutuksesta säädetään puolustusministeriön asetuksella.

Lain 19 §:ssä säädetään henkilöllisyyden selvittämisestä, henkilön poistamisesta ja kiinniotto-oikeudesta. Säännöksen mukaan vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus poistaa henkilö puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevalta alueelta ja 15 §:ssä tarkoitettulta alueelta, jos on ilmeistä, ettei poistettavalla ole oikeutta oleskella alueella ja edellä mainittu virkamies on kehottanut häntä poistumaan. Virkamiehellä on oikeus poistaa myös alueella luvallisesti oleva henkilö, jos tämä häiritsee tai vaarantaa toisten tai itsensä turvallisuuden. Lisäksi virkamiehellä on tehtävässään oikeus saada tietää alueella oleskelevan tai liikkuvan henkilön nimi, henkilötunnus tai sen puuttuessa syntymäaika, kansalaisuus ja passitiedot.

Pykälässä tarkoitettujen toimivaltuuksien käyttö on sidottu Puolustusvoimien pysyvässä käytössä oleviin alueisiin sekä tilapäisessä käytössä oleviin alueisiin.

Puolustusvoimien turvaamistehtävät

Puolustusvoimien turvaamistehtäviä koskeva lainsäädäntö tuli voimaan 17. huhtikuuta 2017. Lainsäädännön taustalla oli Puolustusvoimien lisääntynyt ja syventynyt kansainvälinen yhteistyö, mistä johtuen yleistoimivaltaisella viranomaisella, poliisilla, ei aina ollut riittävästi resursseja suorittaa Puolustusvoimien pyytämiä suojaustoimenpiteitä.

Puolustusvoimista annetun lain 18 a §:ssä säädetään puolustusvoimien turvaamistehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan puolustusvoimat voi tarvittaessa asettaa erityiskoulutuksen saaneen puolustusvoimien virkamiehen (turvamies) suojaamaan yleisellä paikalla puolustusvoimien henkilöstöön kuuluvien, puolustusvoimien vieraana olevan vieraan valtion sotilasjohtoon kuuluvien tai kansainvälistä järjestöä edustavien erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden turvallisuutta (henkilösuojaustehtävä) tai puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuutta.

Pykälän 2 momentin mukaan turvamies voi yleisellä paikalla suojata henkilösuojaustehtävissä erityistä suojelua tarvitsevan henkilön turvallisuutta 22 a §:ssä säädetyin toimivaltuuksin, jollei poliisi ole ottanut tehtävää suoritettavakseen, sekä puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen koskemattomuutta 22 b §:ssä säädetyin toimivaltuuksin. Toimivaltuuksien käytön aloittamisesta on ilmoitettava mahdollisimman pian päällystöön kuuluvalla poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle.

Puolustusvoimista annetun lain 18 a §:ssä tarkoitetussa erityisen omaisuuden suojaamistehtävässä käytössä olevista toimivaltuuksista säädetään 22 b §:ssä. Sen 1 momentin mukaan turvamiehellä on oikeus puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen välittömässä läheisyydessä eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä, jos se on välttämätöntä erityisen omaisuuden koskemattomuuden suojaamiseksi, jollei päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja sitä rajoita.

Pykälän 2 momentin mukaan puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen suojaamistehtävässä turvamiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi puolustusvoimien erityiseen omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja voi rajoittaa tässä momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia.

Pykälän 3 momentin mukaan henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä puolustusvoimien erityiseen omaisuuteen kohdistuvaa rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniottamisesta on välittömästi ilmoitettava päällystöön kuuluvalla poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle ja kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

2.4.2 Nykytilan arvio

Nato-jäsenyyden myötä Puolustusvoimien kansainvälinen toiminta monimuotoistuu ja kasvaa sekä määrällisesti että laadullisesti. Nykyisten tehtävien ohella Puolustusvoimat toteuttaa myös Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen liittyviä tehtäviä. Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanoon voisi käytännössä liittyä Naton puitteissa tapahtuvan harjoitustoiminnan tai operatiivisen toiminnan kuten siirto- ja kauttakulkuutilanteiden, yhteistoiminnan aluevalvonnassa tai Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävien toimeenpanoa myös Suomen alueella. Lisäksi Suomi jatkaa kahden- ja monenvälistä puolustusyhteistyötä. Toiminta Suomen alueella perustuisi kansallisen lainsäädännön mukaiseen päätöksentekoon sekä Naton ja osallistuvien valtioiden kanssa tehtäviin sopimuksiin ja järjestelyihin. Sotilaallinen toiminta,

mukaan lukien harjoitustoiminta voi jatkossakin olla myös täysin kansallista. Ulkomaisten joukkojen lisääntyvästä toiminnasta Suomessa aiheutuu tarpeita, joihin vastaamiseksi lainsäädäntöä tulisi kehittää. Tällainen tarve koskee esimerkiksi kiinteistöjen käyttöä ja ulkomaisten joukkojen turvaamista.

Puolustusvoimista annetussa laissa säädetään siitä, miten Puolustusvoimat voi ottaa tilapäisesti käyttöönsä kiinteistöjä, joihin sillä ei ole hallintaoikeutta. Lain 14 §:n 1 momentissa tarkoitettu tilapäinen käyttöoikeus edellyttää, että se on sotilaallisen harjoitustoiminnan tai puolustusvalmiuden kohottamisen kannalta välttämätöntä. Säännöksen nojalla Puolustusvoimilla ei ole kiinteistön käyttöoikeutta, vaikka se olisi välttämätöntä puolustusyhteistyön tai Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanon kannalta. Tältä osin säännöstä olisi muutettava vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä.

Lain 15 §:n 1 momentissa säädetään Puolustusvoimille oikeus asettaa liikkumista koskevia kieltoja ja rajoituksia Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella sotilaallisten syiden vaatimuksesta tai ulkopuolisten suojaamiseksi vaaroilta. Säännöksessä ei nimenomaisesti mainita puolustusyhteistyötä tai Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanoa kieltojen ja rajoitusten asettamisen perusteena, vaikka sotilaalliset syyt saattaisivat kattaa myös nämä. Toimivaltuuksien käyttö on yhteydessä Puolustusvoimien käytössä oleviin alueisiin, mistä johtuen edellä 14 §:stä selostettu soveltuu myös 15 §:n arviointiin.

Puolustusvoimista annetussa laissa ei myöskään säädetä vieraan valtion asevoimien saapumisen tai maasta poistumisen turvaamisesta. Vieraan valtion joukkojen saapumiseen suomalaisen satamaan tai suomalaiselle lentopaikalle tai maasta poistuminen sataman tai lentopaikan kautta saattaa tilanteen mukaan vaatia erityisiä toimenpiteitä. Tähän riittäisi 14 §:n kiinteistön tilapäistä käyttöönottoa kevyempi menettely, josta tulisi kuitenkin säätää lailla.

Lain 18 §:ssä säädetään turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämisestä Puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevalla alueella. Säännöksessä tarkoitettu toimivalta on ainoastaan Puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevalla alueella. Pykälän soveltamisalaa olisi tarpeen laajentaa vastaamaan toimintaympäristöä siten, että se kattaisi kaikki Puolustusvoimien käytössä olevat tai rajoitusten kohteena olevat alueet.

Lain 19 §:n 1 momentissa säädettyjen vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen toimivaltuuksien käyttäminen on sidottu Puolustusvoimien pysyvässä käytössä tai 15 §:ssä säädettyjen kieltojen ja rajoitusten kohteena olevaan alueeseen. Toimintaympäristön muuttumisen johdosta vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen oikeus henkilöllisyyden selvittämiseen ja henkilön poistamiseen sekä kiinniotto-oikeus olisi laajennettava koskemaan kaikkia Puolustusvoimien käytössä olevia tai rajoitusten kohteena olevia alueita.

Edellä mainituista syistä johtuen Puolustusvoimien vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä tulisi myös olla oikeus tilapäisesti turvata vieraan valtion joukkoja Puolustusvoimien käytössä olevien alueiden ulkopuolella näiden joukkojen välittömässä läheisyydessä, jos se on välttämätöntä. Edellä mainittu olisi tarpeellista vieraan valtion joukkojen turvallisuudelle aiheutuvien uhkien ehkäisemiseksi sekä sen varmistamiseksi, että vieraan valtion joukot eivät joutuisi turvautumaan itse hätävarjeluuun Suomessa vieraillessaan.

Puolustusvoimista annetun lain 18 a §:n 1 momentissa säädetään Puolustusvoimien oikeudesta käyttää turvamiehiä säännöksessä mainittujen henkilöiden ja Puolustusvoimien erityisen omaisuuden suojaamiseksi. Säännös ei anna mahdollisuutta asettaa turvamiestä suojaamaan esimerkiksi tiettyjen asiantuntijoiden turvallisuutta.

Erityisen omaisuuden suojaamisen osalta säännös rajoittuu Puolustusvoimien omaisuuteen, eli Puolustusvoimat ei voi suojata esimerkiksi muiden valtioiden tai Naton omaisuuden kuljetuksia Suomen alueella.

Vastaavasti 22 b §:ssä säädetyt toimivaltuudet koskevat nykytilassa ainoastaan Puolustusvoimien erityisen omaisuuden suojaamista ja säännöstä tulisi muuttaa, mikäli Puolustusvoimille annettaisiin oikeus suojata myös vieraan valtion tai Naton erityisen omaisuuden kuljetuksia.

Edellä todettuja tilanteita lukuun ottamatta yleistoimivalta yleisellä alueella on Suomessa poliisilla. Tämä kattaa myös nykytilassa vieraan valtion asevoimien erityissuojattavien kuljetusten turvaamisen Suomen alueella. Jos poliisilla ei ole resursseja tähän, voi poliisi pyytää virka-apua Puolustusvoimilta kuljetusten suojaamiseksi. Tarkoituksenmukaisempaa ja resurssien tehokkaan käytön kannalta olisi perusteltua, että Puolustusvoimilla olisi oikeus suorittaa vieraan valtion asevoimien ja Naton erityisen omaisuuden suojaamistehtäviä itsenäisesti.

Suomi talletti Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehtyä sopimusta (Nato SOFA) sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehtyä pöytäkirjaa (Pariisin pöytäkirja) koskevat liittymiskirjat 28.03.2024. (HE 90/2023 vp, EV 10/2024 vp). Nato SOFAn VII artiklan 11 kappale velvoittaa sopimuspuolia pyrkimään sellaiseen tarvittavaan lainsäädäntöön, jolla taataan riittävä turvallisuus ja suoja muiden sopimuspuolten rakennelmille, välineille, omaisuudelle ja asiakirjoille. Sopimuksen osapuolina olevien toisten valtioiden asevoimien turvallisuuden Suomessa takaavaa lainsäädäntöä on tarvittaessa arvioitava myös sopimuksen voimassaoloaikana kappaleen velvoitteiden täyttämiseksi.

Puolustusvoimien kiinteistöjä koskevan käyttöoikeuden laajentamisella, tilapäistä turvaamista koskevilla toimivaltuuksilla Puolustusvoimien käytössä olevien alueiden ja vieraan valtion asevoimien välittömässä läheisyydessä sekä Puolustusvoimien oikeudella turvata myös vieraan valtion erityisiä asiantuntijoita sekä asevoimien omaisuutta ja sen kuljetuksia toimeenpantaisiin osaltaan Nato SOFAn VII artiklan 11 kappaleen velvoitetta. Tämä edellyttäisi uutta toimivaltasäätelyä.

Lain 14 §:n 5 momentti ja 15 §:n 5 momentti sisältävät säännösviittauksen kumottuun hallintolainkäyttölakiin (586/1996). Muutoksenhausta säädetään nykyään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) ja viittaukset tulisi saattaa ajantasaisiksi.

2.5 Sotilasajoneuvot

Sotilasajoneuvolaissa (332/2023) säädetään sotilasajoneuvojen ja niiden yhdistelmien luokituksista, rakenteesta, hallintalaitteista, järjestelmistä, komponenteista, erillisistä yksiköistä, osista ja varusteista, ympäristöominaisuuksista, hyväksymisestä ja rekisteröinnistä sekä katsastuksesta. Lisäksi laissa säädetään Puolustusvoimien ajoneuvojen käytön valvonnasta sekä niiden kunnan ja rekisteriin merkittyjen tietojen tarkastamisesta. Laissa säädetään myös vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön aluevalvontalain mukaisen luvan perusteella Suomessa olevan kansainvälisen sotilasajoneuvon vaatimusten mukaisuuden toteamisesta ja liikennekelppoisuuden valvonnasta.

Puolustusvoimien hälytysajoneuvoista säädetään sotilasajoneuvolain 12 §:ssä. Sen mukaan Puolustusvoimien hälytysajoneuvo on sellainen sotilasajoneuvo, joka on varustettu sinistä valoa näyttävällä vilkkuvalla varoitusvalaisimella ja hälytysajoneuvon äänimerkinantolaitteella. Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen käyttöön tiellä sovelletaan, mitä tieliikennelaissa (729/2018) säädetään hälytysajoneuvojen käytöstä tiellä.

Sotilasajoneuvolla tarkoitetaan lain 2 §:n 18 kohdan mukaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseen tarkoitettua, valmistettua tai varustettua ajoneuvoa, joka on merkitty sotilasajoneuvorekisteriin.

Voimassa olevan sotilasajoneuvolain 12 §:n säännöksen mukaan Puolustusvoimien hälytysajoneuvona käytettävän ajoneuvon on oltava rekisteröitynä sotilasajoneuvorekisteriin, mistä johtuen ajoneuvon on oltava Puolustusvoimien omistuksessa. Oikeustila ei anna mahdollisuutta esimerkiksi leasing-sopimuksen perusteella Puolustusvoimien hallinnassa olevien ajoneuvojen käyttöön Puolustusvoimien hälytysajoneuvona. Näin ollen Puolustusvoimat ei voi tilapäisesti lisätä Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen määrää.

Lisäksi säännös ei sisällä asetuksenantovaltuutta puolustusministeriölle antaa tarkempia säännöksiä Puolustusvoimien hälytysajoneuvoista.

Sotilasajoneuvolain 40 §:ssä säädetään kansainvälisistä sotilasajoneuvoista Suomessa. Pykälän 1 momentin mukaan vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön aluevalvontalain mukaisen luvan perusteella Suomessa käyttämän ajoneuvon teknisiin vaatimuksiin, vaatimustenmukaisuuden valvontaa koskeviin tarkastuksiin ja ajokieltoon sovelletaan sotilasajoneuvoja koskevia säännöksiä ja määräyksiä, jollei muualla toisin säädetä tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu.

Pykälän 2 momentin mukaan Pääesikunnan teknillinen tarkastusosasto suorittaa vaatimustenmukaisuuden arvioinnin ja tunnustaa Suomessa tiellä tai muualla käytettävät kansainväliset sotilasajoneuvot ja niiden yhdistelmät. Kansainvälisen sotilasajoneuvon on oltava 1) asianmukaisesti katsastettu tai tarkastettu lähettäjävaltiossa, 2) lähettäjävaltion toimivaltaisen viranomaisen hyväksymä, 3) turvallinen liikennekäyttöön, 4) rinnasteinen Suomessa käytössä olevien sotilasajoneuvojen luokitukseen ja 5) puolustusministeriön hyväksymien tai Suomea sitovien kansainvälisten tai muiden sotilasstandardien teknisten vaatimusten mukainen.

Pykälän 3 momentin mukaan puolustusministeriö antaa päätöksen Suomessa hyväksytyistä kansainvälisistä sotilasajoneuvojen teknisiä vaatimuksia koskevista kansainvälisistä sotilasstandardeista.

Pykälän 4 momentin mukaan teknillinen tarkastusosasto antaa tarkemmat määräykset kansainvälisten sotilasajoneuvojen vastaavuudesta sotilasajoneuvojen luokitukseen.

Sotilasajoneuvolain 40 §:n 1 momentin mukaan Pääesikunnan teknillinen tarkastusosasto vastaa muun muassa kansainvälisen sotilasajoneuvon teknisten vaatimusten arvioinnista sekä pykälän 2 momentissa mainituista seikoista. Pykälän menettelyä voidaan pitää sotilaallisen liittoutumisen ja lisääntyvän kansainvälisen yhteistyön johdosta raskaana menettelynä Suomen näkökulmasta.

2.6 Sotilastiedustelu

Sotilastiedustelusta annetussa laissa säädetään Puolustusvoimien tiedustelutoiminnan (sotilastiedustelu) tarkoituksesta, viranomaisen tehtävistä ja toimivaltuuksista, päätöksenteosta sekä sotilastiedustelun ohjauksesta ja sotilastiedustelun valvonnasta puolustushallinnossa. Laissa säädetään myös tietoliikennetiedustelun teknisestä toteuttamisesta suojelupoliisin puolesta.

Sotilastiedustelun kansainvälisestä yhteistyöstä säädetään sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan sotilastiedusteluviranomainen voi Suomen kansallisten etujen mukaisesti tehtäviinsä liittyen tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi 1) vaihtaa

muita tiedustelutietoja kuin henkilötietoja ulkomaisten tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden kanssa salassapitosäännösten estämättä, jos se on tarpeellista (1 kohta) ja osallistua tiedustelutietojen hankkimiseen ja arvioimiseen liittyvään kansainväliseen yhteistoimintaan (2 kohta). Pykälä 2 momentin mukaan, jos yhteinen tiedonhankinta toteutetaan yhteistyössä sen valtion kanssa, jonka alueella tiedustelumenetelmiä on tarkoitus käyttää, sotilastiedusteluviranomaisen virkamiehen on noudatettava niitä rajoituksia ja ehtoja tiedustelumenetelmien käytölle, jotka kyseinen valtio asettaa.

Pykälän 3 momentin mukaan ulkomaisella toimivaltaisella virkamiehellä on Pääesikunnan tiedustelupäällikön päätöksellä oikeus Suomen alueella sotilastiedusteluviranomaisen tehtävien hoitamiseksi toimia yhteistoiminnassa sotilastiedusteluviranomaisen virkamiehen kanssa ja tämän ohjauksessa ja valvonnassa käyttää 22 (tarkkailu ja suunnitelmallinen tarkkailu), 24 (peitety tiedonhankinta), 43 (peitetöiminta), 47 (valeosto), 51 (tietolähdetoiminta) ja 66 (teknisten tietojen käsittely) §:ssä tarkoitettuja tiedustelumenetelmiä. Ulkomainen virkamies on velvollinen noudattamaan sotilastiedusteluviranomaisen hänelle antamia määräyksiä, rajoituksia ja ohjeita.

Pykälän 4–6 momentissa säädetään Pääesikunnan tiedustelupäällikön oikeudesta päättää kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta ja tiedustelumenetelmien käytöstä, kieltäytymisestä kansainvälisestä yhteistyöstä ja tietojen luovuttamisesta ja vastaanottamisesta.

Naton tiedustelutoiminta tukee liittokunnan päätöksentekoa ja toimintaa kaikilla tasoilla poliittisesta päätöksenteosta operaatioiden käytännön toteutukseen. Nato käyttää tiedustelu-arvioissaan jäsenvaltioiden tiedustelutietoa. Nato-jäsenyyden myötä tiedonvaihto ja tiedustelu-yhteistyö on syventynyt. Voimassa olevan 20 §:n 1 momentissa ei ole nimenmaisesti säädetty tiedonvaihdosta kansainvälisen järjestön tai Euroopan unionin kanssa.

Nykytilassa sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n mukaan ulkomainen viranomais ei voi käyttää tiedustelupäällikön päätöksellä Suomen alueella tiedustelutoiminnassa muita kuin säännöksessä mainittuja tiedustelumenetelmiä. Liittoutumisen myötä syvenevä kansainvälinen yhteistyö tarjoaa Suomelle ja sen liittolaisille mahdollisuuden käyttää Suomen aluetta tiedustelutoiminnassaan, mutta myös Suomelle entistä laajemman mahdollisuuden saada tietoa Suomen turvallisuusympäristöstä. Suomella ei myöskään ole välttämättä samanlaista kalustoa saatavilla, kuin mitä toisilla Naton jäsenvaltioilla on.

Voimassa olevan lainsäädännön nojalla Suomella ei ole myöskään oikeutta käyttää Suomen alueella Naton jäsenvaltioiden yhteiskäytössä olevia järjestelmiä. Nato omistaa esimerkiksi miehittämättömiä ilma-aluksia, joiden tutkasensoreilla voidaan muun muassa havaita ja jäljittää liikkuvia tai staattisia maakohteita. Näiden järjestelmien käyttöön Suomessa tulisi olla oikeus, ja lisäksi sotilastiedusteluviranomaisella tulisi olla oikeus vaihtaa esimerkiksi tällaisten järjestelmien tuottamaa tietoa suoraan Naton kanssa.

2.7 Muu lainsäädäntö

2.7.1 Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annettu laki koskee Suomen osallistumista kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja kriisinhallintaan liittyvään koulutus- ja harjoitustoimintaan sekä sotilaiden lähettämisestä sotilastehtäviin muuhun kansainväliseen kriisinhallintaan. Laki sisältää säännökset sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön asemasta. Lakiin sisältyy myös säännökset voimakeinojen käytön perusteista ja rajoituksista sotilaallisessa kriisinhallinnassa.

Pohjois-Atlantin sopimukseen liittymistä koskevan hallituksen esityksen (HE 315/2022 vp, s. 35) esitetysti Naton sotilaallisiin kriisinhallintatehtäviin osallistumisesta päätettäisiin jatkossakin sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain perusteella. Siviiliasiantuntijoiden lähettämiseen Naton siviilikriisinhallintatehtäviin sovelletaan siviilihenkilöiden osallistumisesta kriisinhallintaan annettua lakia (1287/2004).

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain soveltamisalaa koskevaan 1 §:n 1 momenttiin lisättiin 1.6.2015 voimaantulleella lainmuutoksella (576/2015) sotilaiden lähettäminen sotilastehtäviin muuhun kansainväliseen kriisinhallintaan. Tarkoituksena oli mahdollistaa sotilaiden lähettäminen sotilastehtäviin myös muuhun kansainväliseen kriisinhallintaan kuin sotilaalliseen kriisinhallintaan, kuten yhteysupseerin tai sotilasneuvonantajan tehtävään siviilikriisinhallintaoperaatioissa tai niin sanotuissa YK:n poliittisissa operaatioissa. Tarkoitus oli myös mahdollistaa Suomen osallistuminen kriisinhallintaan sotilailla tilanteessa, jossa ei voida katsoa olevan kyse edellä tarkoitettusta sotilaallisesta kriisinhallinnasta, mutta kuitenkin tehtävään tarvitaan Puolustusvoimien erityisosaamista (HE 297/2014 vp).

Suomi voi lain 1 §:n 2 momentin mukaan osallistua YK:n, ETYJ:in, EU:n taikka muun kansainvälisen järjestön tai maaryhmän toimeenpanemaan, YK:n turvallisuusneuvoston valtuuttamaan tai poikkeuksellisesti muuhun kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan, jonka tarkoituksena on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen taikka humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen tai siviiliväestön suojaaminen YK:n peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt huomioon ottaen (sotilaallinen kriisinhallinta). Lakia ei sovelleta Suomen osallistumiseen YK:n peruskirjan 51 artiklan nojalla toteutettaviin sotilaallisiin toimiin. Peruskirjan 51 artiklassa määrätään toimenpiteistä, joihin valtiot voivat ryhtyä käyttäkseen kansainvälisen oikeuden mukaista puolustautumisoi-keuttaan, kun jokin YK:n jäsenvaltio on joutunut aseellisen hyökkäyksen kohteeksi.

Lain 1 §:n 3 momentissa säädetään sotilaallisen kriisinhallinnan toimeenpanijasta. Momentin mukaan laissa tarkoitetun kriisinhallinnan toimeenpanijana voi olla YK, ETYJ, EU taikka muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä. Pykälän nykyinen sanamuoto sisältää viittauksen myös muuhun kansainväliseen järjestöön tai maaryhmään sotilaallisen kriisinhallinnan toimeenpanijana ja mahdollistaa siten jo nykyisellään osallistumisen Naton toimeenpanemaan kriisinhallintaan. Suomi on osallistunut Nato-johtoisiin kriisinhallintaoperaatioihin jo vuodesta 1995 lähtien. Suomi on Naton jäsenenä jatkanut sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain perusteella tehtyjen kansallisten osallistuspäätösten mukaisesti osallistumistaan Naton sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin Irakissa ja Kosovossa. Nato on lain soveltamisen kannalta keskeinen kansainvälinen järjestö, jonka merkitys Suomelle on korostunut Suomen liittyttyä Natoon. Tämän vuoksi lain soveltamisalaa tulisi selvytyden vuoksi lisätä kansainvälisenä järjestönä nimenomaisesti myös Nato.

Voimassa olevan lain 1 §:n 3 momentissa Euroopan unioni on rinnastettu kansainväliseen järjestöön. Euroopan unionia ei kuitenkaan pidetä kansainvälisenä järjestönä, minkä vuoksi rinnastus kansainväliseen järjestöön tulisi poistaa.

2.7.2 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimista (332/2019)

Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentissa mainituissa kohdissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, sovelletaan lain 1 §:n mukaan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia. Lakia sovelletaan vain henkilötietojen käsittelyyn, joka on kokonaan tai osittain automaattista tai jos henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa rekisteri tai sen osa.

Lain soveltamisala rajautuu sen perusteella, mihin tarkoitukseen henkilötietoja käsitellään. Lain soveltamisalaan ei kuulu sellainen henkilötietojen käsittely, johon sovelletaan EU:n tietosuojasetusta ja yleistä tietosuojalakia.

Lain 1 §:n mukaan lakia sovelletaan myös muun kuin Puolustusvoimien suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn silloin, kun käsittely tapahtuu Puolustusvoimien lukuun. Esimerkiksi tiettyjen henkilötietojen käsittelytoimien ulkoistaminen ei siten vaikuta sovellettaviin säädöksiin, vaan henkilötietojen käsittelijän on Puolustusvoimien lukuun toimiessaan noudatettava samoja säännöksiä kuin Puolustusvoimat itse soveltaa.

Jos Puolustusvoimien tehtäviä, joista säädetään puolustusvoimista annetun lain 2 §:ssä, muutetaan, tulee henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetussa laissa olevat viittaukset puolustusvoimista annettuun lakiin vastaavasti muuttua.

Esityksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu, että kansainvälisen puolustusyhteistyön lisääntymisen vuoksi Puolustusvoimien toimintaa koskevan tietosuojalainsäädännön ja etenkin olemassa olevien henkilörekisterien toimivuutta sekä tarvetta uusien pysyvien ja tilapäisten rekisterien perustamiselle on tarpeellista arvioida laajemmin. Puolustusvoimien toimintaa koskevia tietosuojalainsäädännön laajempia muutostarpeita katsotaan tarkoituksenmukaiseksi arvioida omana kokonaisuutenaan erillisessä hankkeessa. Toistaiseksi Puolustusvoimien kansainväliseen yhteistyöhön ja Naton toimintaan liittyvien henkilötietojen käsittelyssä noudatettaisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä ja tietosuojaperiaatteita.

2.7.3 Laki terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa (322/1987)

Terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa säädetään Puolustusvoimien terveydenhuoltovastuulla olevista henkilöistä, Puolustusvoimien terveydenhuollon järjestämisestä, tällaisten terveydenhuollon palvelujen laajuudesta ja maksullisuudesta, palveluskelppoisuuden arvioinnista sekä laissa tarkoitettun terveydenhuollon ohjauksesta ja valvonnasta.

Lain 9 a §:ssä säädetään laissa tarkoitettuihin potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapidosta sekä henkilötietojen käsittelystä. Pykälän 1 momentin mukaan laissa tarkoitettuihin potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapidosta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992) ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia, jos tietojen käsittely on tarpeen puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 2 kohdan a alakohdassa sekä 3 ja 4 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Muusta henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Mikäli puolustusvoimista annetun lain 2 §:ää muutettaisiin edellä jaksossa 2.1.4 arvioidusti, tulisi terveydenhuollon järjestämisestä Puolustusvoimissa annetun lain 9 a §:ssä olevat viittaukset muuttua siten, että ne ottaisivat huomioon Puolustusvoimille säädettävät uudet tehtävät.

2.7.4 Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018)

Laila henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä on pantu täytäntöön rikosasioiden tietosuojadirektiivi (EU) 2016/680. Laissa säädetään muun muassa toimivaltaisten viranomaisten velvollisuuksista tietojen käsittelyssä, rekisteröidyn oikeuksista, tietosuojavastaavan tehtävistä sekä oikeusturvakeinoista ja seuraamuksista.

Lain 1 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn silloin, kun on kyse esimerkiksi rikoksen ennalta estämisestä, selvittämisestä tai syyteharkintaan saattamisesta, syytetoimista, rikosasian käsittelemisestä tuomioistuimessa, seuraamuksen täytäntöön panemisesta taikka yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien uhkien ehkäisemisestä. Edelleen pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan lakia sovelletaan lisäksi Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 2 kohdan a alakohdassa tai 3 ja 4 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, sekä Puolustusvoimien Pääesikunnan suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn turvallisuusselvityslain (726/2014) 9 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi. Puolustusvoimien suorittamaa henkilötietojen käsittelyä koskevin osin säännökset eivät perustu EU-direktiiviin, vaan tarpeeseen säännellä sellaisesta henkilötietojen käsittelystä, joka ei kuulu EU:n toimivaltaan.

Mikäli puolustusvoimista annetun lain 2 §:ää muutettaisiin edellä jaksossa 2.1.4 arvioidusti, tulisi terveydenhuollon järjestämisestä Puolustusvoimissa annetun lain 9 a §:ssä olevat viittaukset muuttaa siten, että ne ottaisivat huomioon Puolustusvoimille säädettävät uudet tehtävät.

3 Tavoitteet

Esityksen yleisenä tavoitteena on toteuttaa osa sellaisista lainsäädännön muutoksista, jotka johduvat Suomen Nato-jäsenyydestä.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää Puolustusvoimien tehtäviä säätämällä nimenomaisesti Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta koskevasta tehtävästä. Esityksen tavoitteena on selkeyttää myös puolustusvoimista annetun lain sääntelyn soveltumista Pohjois-Atlantin liiton toimintaan ja siten korostaa Pohjois-Atlantin liiton merkitystä Puolustusvoimien toiminnalle.

Esityksen tavoitteena on vastata lainsäädännössä käytännön tarpeisiin, joita Nato-jäsenyyden myötä lisääntyvästä ulkomaisten joukkojen toiminnasta Suomessa aiheutuu. Tavoitteena on parantaa Puolustusvoimien kykyä ulkomaisen avun vastaanottamiseen ja sen harjoitteluun puolustusyhteistyötä ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanoa varten.

Esityksen tavoitteena on myös keventää kansainvälisten sotilasajoneuvojen vaatimuksenmukaisuuden arviointimenettelyä ja säätää Puolustusvoimien oikeudesta tilapäisesti lisätä Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen määrää. Tavoitteena on lisäksi parantaa tiedonvaihtoa ja kansainvälistä yhteistyötä sotilastiedustelussa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että puolustusvoimista annettuun lakiin lisättäisiin uusi sääntely Puolustusvoimien tehtävästä osallistua Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen. Tehtävään kuuluisi Suomen ja muiden Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltioiden puolustaminen aseellisia

hyökkäyksiä vastaan yhteistyössä jäsenvaltioiden asevoimien kanssa sekä Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen ja puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen. Maininta Pohjois-Atlantin liitosta sisällytettäisiin puolustusvoimista annetun lain kansainvälisen avun pyytämistä ja yhteistoimintaa Suomen alueella sekä kansainvälisen avun antamista, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskeviin pykäliin, millä korostettaisiin, että kyseistä sääntelyä sovelletaan myös Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävässä. Pohjois-Atlantin liitto lisättäisiin nimenomaisesti näkyviin myös sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain soveltamisalaan.

Esityksessä ehdotetaan, että Puolustusvoimat voisi käyttää tilapäisesti kiinteistöjä myös puolustusyhteistyössä ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanossa. Tällä mahdollistettaisiin puolustusyhteistyön ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toteuttaminen Suomen alueella. Esityksessä ehdotetaan myös uutta sääntelyä siitä, että Puolustusvoimat voisi asettaa rajoituksia lentopaikalle ja satama-alueelle vieraan valtion joukkojen maahantulon ja maasta poistumisen turvaamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan, että puolustusvoimista annettuun lakiin lisättäisiin uutta sääntelyä koskien vartio- tai päivystystehtävää suorittavien virkamiesten toimivaltuuksia Puolustusvoimien käytössä olevien alueiden ja vieraan valtion asevoimien joukkojen tilapäisessä turvaamisessa näiden välittömässä läheisyydessä. Tämän lisäksi Puolustusvoimien turvaamistehtäviä koskevaa sääntelyä muutettaisiin kattamaan myös vieraan valtion asevoimien erityisen omaisuuden sekä erityisten asiantuntijoiden suojaaminen.

Sotilastiedustelusta annettuun lakiin lisättäisiin sääntelyä sotilastiedustelun kansainvälistä yhteistyöstä Naton ja sen jäsenvaltioiden kanssa sekä Naton omistamien ja jäsenmaiden yhteiskäytössä olevien järjestelmien käytöstä Suomessa. Päätöksen yhteistyöstä sotilastiedustelussa tekisi Pääesikunnan tiedustelupäällikkö. Yhteistyö olisi rajattu radiosignaalitytiedusteluun sekä niin kutsuttuihin sääntelemättömiin tiedustelumenetelmiin. Yhteistyön tulisi olla Suomen etujen ja sotilastiedustelusta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettujen painopisteiden mukaista.

Sotilasajoneuvolaissa olevaa Puolustusvoimien hälytysajoneuvoa koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että Puolustusvoimien hälytysajoneuvo voisi olla jatkossa sotilasajoneuvon lisäksi myös muu Puolustusvoimien ajoneuvo. Lisäksi kansainvälisten sotilasajoneuvoja koskevaa teknistä valvontaa koskevia säännöksiä muutettaisiin vastaamaan paremmin Pohjois-Atlantin liiton vaatimuksia.

Asevelvollisuuslaissa, henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetussa laissa, terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa sekä henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa olevat viitaukset puolustusvoimista annetun lain 2 §:ään muutettaisiin vastaamaan mainittuun pykälään ehdotettuja muutoksia.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Vaikutukset Puolustusvoimiin

Suomi on liittynyt Naton jäseneksi 4.4.2023. Nato-jäsenyys on Puolustusvoimille merkittävä muutos, jonka myötä kansainvälisen yhteistyön muodot monimuotoistuvat. Jakso 2.1.3 koskien Nato-jäsenyydestä Puolustusvoimille aiheutuvia tehtäviä kuvaa osaltaan Nato-jäsenyyden vaikutusta Puolustusvoimien toimintaan.

Nato-jäsenyyden vaikutuksia on tarkasteltu ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta näkökulmasta Washingtonin sopimuksen hyväksymistä koskevassa hallituksen esityksessä (hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi, HE 315/2022 vp). Nato SOFAan ja Pariisin pöytäkirjaan liittymistä koskevassa hallituksen esityksessä (hallituksen esitys eduskunnalle Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyn sopimuksen sekä Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyn pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja niihin liittyviksi laeiksi, HE 90/2023 vp.) on tarkasteltu kyseisten sopimusten ja sen liitelakien vaikutuksia yhtäältä lisääntyvän kansainvälisen yhteistyön kannalta sekä vaikutuksia Puolustusvoimien toimintaan ja viranomaisyhteistyöhön.

Uusi Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävä tekisi Nato-jäsenyydestä näkyvän myös Puolustusvoimien tehtäviä koskevassa sääntelyssä, sillä se on edellä jaksossa 2.1.3 Nato-jäsenyydestä Puolustusvoimille johtuvat tehtävät kuvasti keskeinen osa Puolustusvoimien toimintaa. Muutoksella ei olisi kuitenkaan vaikutusta siihen, miten Puolustusvoimat tekee yhteistyötä kahden- ja monenvälisesti Naton jäsenvaltioiden kanssa. Nato-yhteistyötä on jäsenyyden toteutumisesta lähtien voitu tehdä jo voimassa olevan lain nojalla. Puolustusvoimille ehdotetun uuden yhteisen puolustuksen tehtävän osalta sovelletaan, mitä Puolustusvoimien toimivallasta säädetään puolustusvoimista annetun lain 2 luvussa.

Puolustusvoimista annetun lain 4 a §:n ja 12 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi Pohjois-Atlantin liitto niiden tahojen luetteloon, joilta Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua voidaan pyytää ja joille sitä voidaan antaa ja joiden kanssa voidaan osallistua yhteistoimintaan. Säännöksillä ei ole vaikutusta Puolustusvoimien toimintaan, sillä laki mahdollistaa nykyiselläänkin Natoon tai sen jäsenvaltioihin liittyvän kansainvälisen avun pyytämisen, antamisen sekä yhteistoiminnan.

Sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 1 §:n 3 momenttia, jossa säädetään sotilaallisen kriisinhallinnan toimeenpanijasta, ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen säännös Pohjois-Atlantin liitosta laissa tarkoitettua kriisinhallinnan toimeenpanijana. Säännöksellä ei ole vaikutuksia Puolustusvoimien toimintaan, sillä laki mahdollistaa nykyiselläänkin Puolustusvoimien osallistumisen Naton toimeenpanemaan kriisinhallintaan.

Puolustusvoimien pysyvien sekä tilapäisten henkilörekisterien tietosisällöistä säädetään yksityiskohtaisesti. Yksityiskohtaista sääntelyä voidaan pitää lain soveltajan kannalta selkeänä. Yksityiskohtainen sääntely on ennakoitavaa myös rekisteröidyn oikeuksien näkökulmasta. Lainsäädännön tulisi olla kuitenkin toimivaa suhteessa myös Puolustusvoimien muuttuviin tehtäviin ja sääntelyssä tulisi varmistaa riittävä joustavuus, jottei se muodostuisi tarpeettomasti esteeksi muuttuvassa turvallisuusympäristössä. Joustavuuden tarve korostuu erityisesti nopeasti muuttuvissa tilanteissa, joissa on tärkeää, että Puolustusvoimilla on sen tehtävien hoitamisen kannalta kulloinkin riittävät oikeudet käsitellä henkilötietoja.

Puolustusvoimien tulee toteuttaa henkilötietojen suoja myös Pohjois-Atlantin liittoa koskevissa asioissa. Nato-jäsenyyden myötä lisättävä Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävä tuo Puolustusvoimista annetun lain soveltamisalan kautta mukanaan muutoksia myös henkilötietojen käsittelyyn. Esityksessä on tuotu esiin se, kuinka valmistelun yhteydessä on tunnistettu, että kansainvälisen puolustusyhteistyön lisääntymisen vuoksi Puolustusvoimien toimintaa koskevan tietosuojalainsäädännön ja etenkin olemassa olevien henkilörekisterien toimivuutta sekä tarvetta uusien pysyvien ja tilapäisten rekisterien perustamiselle on tarpeellista arvioida tässä esityksessä tehtäviä viittausten korjaamista laajemmin.

Kansainvälisen toiminnan monimuotoistuksessa ja lisääntyessä esityksen kiinteistöjen käyttöä, niitä koskevia rajoituksia ja toimivaltuuksia sekä turvaamistehtäviä koskevat ehdotukset parantaisivat Puolustusvoimien kykyä ulkomaisen avun vastaanottamiseen ja sen harjoitteluun.

Puolustusvoimien tehtäviä ja toimivaltaa koskevat lainsäädäntömuutokset lisäävät tarvetta lainsäädännön koulutukselle erityisesti toimivaltaa koskien vartio- ja päivystystehtäviä suorittaville virkamiehille. Uusi sääntely edellyttää lisäksi voimassa olevien normien päivitystä.

Sotilastiedustelulain 20 §:n muutos merkitsisi sotilastiedustelun suorituskyvyn parantamista, menettelyn yksinkertaistamista ja mahdollisuutta entistä joustavampaan sekä laadukkaampaan yhteistoiminnan toteuttamiseen.

Sotilasajoneuvolain 12 §:n muutoksen myötä Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen määrää normaalioloissa olisi mahdollista kasvattaa tarpeen vaatiessa aiempaa joustavammin esimerkiksi leasing-ajoneuvoja käyttäen. Lisäksi muutos huomioi valmiuslain 112 §:ssa säädetyn velvollisuuden luovuttaa moottoriajoneuvoja sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi.

4.2.2 Vaikutukset muihin viranomaisiin ja toiminnanharjoittajiin

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutusta poliisin ja sataman ja lentopaikan toiminnanharjoittajan toimintaan.

Puolustusvoimien oikeuden suojata vieraan valtion asevoimien joukkoja niiden välittömässä läheisyydessä sekä vieraan valtion asevoimien erityisiä asiantuntijoita ja niiden erityisen omaisuuden kuljetuksia voidaan arvioida vähentävän poliisin tarvetta käyttää resursseja turvaamistoimintaan.

Puolustusvoimille esitetyllä oikeudella asettaa tilapäisiä rajoituksia maahan saapumisen ja maasta poistumisen turvaamiseksi voidaan arvioida olevan vaikutuksia satamien ja lentopaikkojen turvallisuudesta ja toiminnasta vastaaviin viranomaisiin.

4.2.3 Vaikutukset asevelvollisten asemaan ja henkilöstöön

Asevelvolliset

Asevelvollisuuslain palveluksen järjestämistä ulkomailla koskevan 62 §:n muutoksen myötä nimenomaisen suostumuksensa mukaisesti olisi mahdollista varusmiespalvelusta suorittavalle tai kertausharjoitukseen osallistuvalla asevelvollisella osallistua lyhytaikaisesti Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtäviin ulkomailla tai kansallista puolustusta edistävään kansainväliseen harjoitukseen. Asevelvollisuuslain lähtökohta asevelvollisten palveluksesta säilyisi näin ennallaan, eikä asevelvollisten asemaan aiheutuisi muutosta.

Asevelvollisuuslain 78 §:n muutoksen myötä asevelvollinen voitaisiin määrätä Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtäviin, jotka eivät ole Suomen sotilaallista puolustamista ja jotka eivät sisällä vaarallisia elementtejä. Nyt esitettävällä muutoksella ei muutettaisi nykytilaa, joka on ollut voimassa Suomen liittyttyä Pohjois-Atlantin liittoon. Käytännössä asevelvollisuuslain 62 §:ssä tarkoitettuja ja 78 §:n edellytykset täyttäviä Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtäviä olisi hyvin rajallisesti.

Uusi yhteisen puolustuksen tehtävä on otettava huomioon myös asevelvollisten koulutuksessa.

Henkilöstö

Nato-jäsenyyden myötä Puolustusvoimien henkilöstömäärä kasvaa. Henkilöstöön kohdistuvat vaikutukset jakautuvat usean vuoden ajalle. Nato-jäsenyyteen liittyvät velvoitteet henkilöstön osalta toteutetaan henkilöstöjärjestelmän kantokyky huomioiden. Jäsenyys asettaa lisävaatimuksia henkilöstön osaamiselle, kielitaidolle ja henkilöstövoimavarojen johtamiselle.

4.2.4 Vaikutukset kansalliseen turvallisuuteen ja maanpuolustukseen

Puolustusvoimien turvaamistehtäviä koskevilla muutosehdotuksilla ja kiinteistöjen käyttöoikeuden laajentamisella ja turvaamisella voidaan katsoa olevan Suomen sotilaallista maanpuolustusta parantavana vaikutus. Joustavampi kansainvälinen yhteistyö sotilastiedustelussa parantaa tiedonsaantia ja tätä kautta Suomen mahdollisuuksia varautua uhkiin sekä lisää toimintamahdollisuuksia kansainvälisessä puolustusyhteistyössä.

Sotilasajoneuvolakiin tehtävä ehdotus, joka mahdollistaisi sen, että Puolustusvoimien hälytysajoneuvona voitaisiin käyttää muutakin ajoneuvoa kuin sotilasajoneuvoa, laajentaa Puolustusvoimien oikeuksia joustavasti käyttää ajoneuvoja hälytystehtäviin. Ennen kaikkea sotilaspoliisijoneuvojen osalta tilanteen voidaan katsoa parantavan Puolustusvoimien mahdollisuuksia puuttua sotilaalliseen maanpuolustukseen kohdistuvaan tai Puolustusvoimien alueilla tapahtuvaan haitalliseen toimintaan.

Sotilastiedustelua koskevalla muutosehdotuksella mahdollistettaisiin paremman tilannekuvan luominen Suomea mahdollisesti uhkaavista sotilaallisista toimijoista. Ehdotuksen katsotaan parantavan kansallista turvallisuutta, kun sotilastiedusteluviranomainen voisi vaihtaa tiedustelutietoa myös Pohjois-Atlantin liiton tai kansainvälisen järjestön taikka Euroopan unionin kanssa.

4.2.5 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

Esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotettujen toimivaltuuksien käytöllä puututaan perustuslaissa ja kansainvälisissä ihmisoikeusvelvoitteissa suojattuihin oikeushyviin.

Esityksellä olisi vaikutuksia liikkumisvapautta ja omaisuuden suojaa koskeviin perusoikeuksiin. Esitykseen sisältyvä ehdotus, jonka mukaan Puolustusvoimille säädettäisiin oikeus tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä, jos se on puolustusyhteistyön tai Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanon kannalta välttämätöntä (1. lakiehdotuksen 14 §), rajoittaisi tai kokonaan kieltäisi mainittujen kiinteistöjen käyttöä ja muiden kuin Puolustusvoimien tai vieraan valtion asevoimien liikkumista käyttöön otetuilla kiinteistöillä. Rajoitus olisi välttämätön, jotta Puolustusvoimien joukot ja vieraiden valtioiden asevoimat voisivat harjoitella ja toimia alueilla, joita niiden on varauduttava puolustamaan. Jo nykyisellään säännöksessä oleviin suhteellisuusperiaatteen mukaisiin Puolustusvoimien käyttöoikeuden rajoituksiin ei puututtaisi ja luettelo olisi edelleen tyhjentävä.

Omaisuuden suojaan kohdistuvia toimia rajoittaa se, että Puolustusvoimien olisi aina ensisijaisesti pyrittävä pääsemään neuvotteluteitse sopimukseen käyttöoikeudesta, minkä lisäksi käyttöoikeuden ulkopuolelle on nykytilan mukaisesti rajattu muun muassa kotirauhan piiriin kuuluvat rakennukset. Ehdotetun sääntelyn arvioidaan lisäävän tilanteita, joissa kiinteistöjä otettaisiin tilapäisesti käyttöön ja siten myös omaisuuden suojaan kajottaisiin määrällisesti useammin.

Esitetyn turvaamistehtävien laajennuksen (1. lakiehdotuksen 18 a §) myötä turvaamistehtävien määrään voidaan arvioida kasvavan. Turvaamistehtävien määrän kasvun myötä myös tilanteet, joissa puututaan perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä perustuslain 9 §:ssä turvattuun liikkumisvapauteen, voivat kasvaa määrällisesti.

Esitetyllä Puolustusvoimien käytössä olevien alueiden ja vieraan valtio asevoimien turvaamisella (1. lakiehdotuksen 18 e §) puututaan henkilön edellä mainittuihin perusoikeuksiin, kun keinoja käytetään edellä mainittujen kohteiden turvaamiseksi.

Perusoikeusvaikutukset kohdistuisivat myös henkilöihin, jotka oleskelevat Suomessa ja jotka voivat aiheuttaa konkreettista vaaraa Suomen maanpuolustukselle tai vieraan valtion asevoimille. Puolustusvoimien toimenpiteiden kohteeksi joutuneella henkilöllä on käytössään kaikki laissa säädetty oikeusturvakeinot.

Ehdotuksilla olisi toisaalta myönteistä vaikutusta perustuslain 7 §:n mukaiseen oikeuteen elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, sillä ehdotetulla sääntelyllä pystyttäisiin suojaamaan paremmin Suomen maanpuolustusta ja yhteiskunnan turvallisuutta sekä niiden alaan kuuluvia suojattavia oikeushyviä.

Näin ollen kokonaisuutena arvioiden, vaikka esityksellä on vaikutusta toimenpiteiden kohteina olevien henkilöiden perusoikeuksiin, on perusoikeuksien suojaaminen huomioitu siten, että perusoikeusrajoitukset ja perusoikeuksien suojaaminen ovat tasapainossa.

Turvaamistehtävien laajennuksella (1. lakiehdotuksen 22 b §) puututtaisiin henkilön edellä mainittuihin perusoikeuksiin, kun keinoja käytetään säännöksessä mainittujen kohteiden turvaamiseksi. Muutoksen voidaan katsoa olevan vähäinen verrattuna voimassa olevaan lainsäädäntöön eikä kyseessä voida katsoa olevan merkittävä laajennus perusoikeuksien kannalta.

4.2.6 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Esityksessä säädettäväksi ehdotettu Puolustusvoimien uusi lakisääteinen tehtävä liittyy Suomen Nato-jäsenyyteen. Nato-jäsenyydestä aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia on arvioitu Natoon liittymistä koskevan hallituksen esityksen (HE 315/2022 vp) jaksossa 7.2. Liittymisen yhteydessä on tunnistettu, että Nato-jäsenyydestä aiheutuu merkittäviä henkilöstövaikutuksia ja lisäkustannuksia muun muassa henkilöstön lähettämistä Naton päämajaan, sotilaalliseen komentorakenteeseen sekä muihin Nato-rakenteisiin sekä Naton rauhan ajan tehtävistä, monikansallisista suorituskykyhankkeista, johtamisjärjestelmistä ja valmiusvaatimuksista. Edellä mainittujen kustannusten katsotaan liittyvän jo käsiteltyyn Suomen Nato-jäsenyyteen, minkä vuoksi esityksellä ei katsota olevan uusia, itsenäisiä kustannusvaikutuksia.

Esityksessä säädettäväksi ehdotetun vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen virkamerkin valmistuksesta aiheutuisi Puolustusvoimille vähäisiä kustannuksia.

4.2.7 Vaikutukset Ahvenanmaahan

Esityksellä ei olisi vaikutusta Ahvenanmaan vakiintuneeseen kansainvälisoikeudelliseen asemaan. Ahvenanmaan maakunnan erityisasema perustuu Kansainliiton vuonna 1921 tekemään päätökseen, jolla päätettiin Ahvenanmaan itsehallinnosta sekä demilitarisoinnista ja neutralisoinnista, josta tehtiin myös monenvälinen Ahvenanmaa-sopimus (SopS 1/1922). Ahvenanmaan demilitarisoinnista on myös tehty kahdensivlinen sopimus Neuvostoliiton kanssa (SopS 24/1940). Demilitarisoinnilla ja neutralisoinnilla on myös alueellinen eurooppalainen tapaoikeudellinen asema.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien Nato-jäsenyyteen liittyviä tehtäviä koskevan sääntelyn valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoisia kirjoitustapoja.

Kuten nykytilan arviointia koskevassa jaksossa 2.3 todetaan, puolustusvoimista annetun lain voimassa olevaa sääntelyä Puolustusvoimien tehtävistä voidaan soveltaa myös Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan yhteiseen puolustukseen Suomessa tai Suomen ulkopuolella sekä Naton rauhan yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistumiseen. Puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään Puolustusvoimien tehtävästä osallistua kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan. Osallistumisesta kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa säädetään lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa.

Puolustusvoimien varautuminen kansainvälisen avun vastaanottamiseen sisältyy Suomen sotilaalliseen puolustamiseen. Jollei kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa muuta säädetä, puolustusministeriö voi ulkoministeriötä kuultuaan pyytää Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai kansainväliseltä järjestöltä taikka päättää Puolustusvoimien yhteistoiminnasta toisen valtion, Euroopan unionin tai kansainvälisen järjestön kanssa Suomen alueella ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan (SopS 1/1956) päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt (laki puolustusvoimista 4 a §).

Nato-jäsenyyden vuoksi puolustusvoimista annetun lain 2 §:ää ei siten olisi välttämätöntä muuttaa. Selvyyden vuoksi ja Nato-jäsenyyden käytännön merkityksen takia Puolustusvoimien tehtäviin olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista lisätä näkyviin osallistuminen Naton toimintaan. Lisäksi sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vuoksi uuden tehtävän lisäämistä suoraan lainsäädäntöön voidaan pitää perusteltuna.

Valmistelussa tarkasteltiin, tulisiko Nato mainita nimenomaisesti puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa, jossa säädetään Puolustusvoimien osallistumisesta kansainväliseen toimintaan, vastaavalla tavalla kuin Euroopan unioni. Toisaalta arvioitiin, tulisiko Naton toimintaan osallistumista koskeva säännös lisätä 2 §:n 1 momentin 1 kohtaan, jossa säädetään Suomen sotilaallisesta puolustamisesta. Koska Suomen sotilaallinen puolustaminen on edelleen Puolustusvoimien päätehtävä, päädyttiin säilyttämään mainittu tehtävä ensimmäisenä ja ehdottaa, että osallistumisesta Naton yhteiseen puolustukseen säädettäisiin omana 2 kohtanaan. Samalla 2 kohdan alakohdissa olisi mahdollista säätää täsmällisemmin tehtävän sisällöstä.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Asevoimien tehtävät

Kansainväliseen vertailuun valittiin neljä Naton jäsenvaltiota: Norja, Saksa, Tanska ja Viro. Norja ja Tanska ovat Naton perustajajäseniä, kun taas Saksa liittyi Natoon kahdessa vaiheessa vuosina 1955 (Länsi-Saksa) ja 1990 (Itä-Saksan osavaltiot). Vertailun tuorein jäsenvaltio Viro liittyi Natoon vuonna 2004. Vertailussa pyrittiin ensinnäkin selvittämään, miten muut oikeus-

järjestelmältään Suomen kanssa yhtenevät Naton jäsenvaltiot ovat säätäneet asevoimiensa tehtävistä. Toiseksi selvitettiin, miten Naton toiminta ja tehtävät on sisällytetty asevoimien tehtäviä kuvaavaan lainsäädäntöön ja muuhun sääntelyyn.

Valtioiden lainsäädännöllisiin ratkaisuihin vaikuttavat valtiosäännöistä johtuvat erot sekä valtioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perusratkaisut. Kaikki verrokkimaat eivät ole säätäneet asevoimiensa tehtävistä lainsäädännössä, vaan esimerkiksi Norjassa asevoimien tehtävät perustuvat parlamentin hyväksymiin asiakirjoihin. Asevoimien tehtävät ovat esimerkiksi Saksassa johdettavissa perustuslain toimivaltasääntelystä. Koko liittokunnan alueella toteutettava Naton yhteinen puolustus on sisällytetty niin Norjan, Tanskan kuin Vironkin lainsäädäntöön ja myös Saksan perustuslain on tulkittu sisältävän tämän elementin. Valtion sotilaallinen puolustaminen sekä sen suvereniteetin turvaaminen on kuitenkin tunnistettu erikseen myös jokaisessa verrokkimaassa, vaikka tehtävä voidaan katsoa suoritettavan osana Natoa tai Naton järjestelmien ja rakenteiden avulla.

Asevoimien tehtäviä koskevaa lainsäädäntöä ja muuta sääntelyä on kuvattu tarkemmin alla maakohtaisesti.

Norja

Norjan asevoimien (*Forsvaret*) tehtävät määritellään neljän vuoden välein annettavissa puolustussektorin pitkän aikavälin suunnitelmissa. Puolustusministeriö valmistelelee suunnitelman ja Norjan suurkäräjät hyväksyy suunnitelman päätöslauselmana. Asevoimien yhdeksän kokonaisuutehtävää on kuvattu ehdotuksessa (*Prop. 14 S (2020–2021) Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) Evne til forsvar – vilje til beredskap, Langtidsplan for forsvarssektoren*). Ehdotuksessa määritellyt asevoimien tehtävät ovat osittain sisällöllisesti päällekkäisiä ja yksittäiset tehtävät sisältävät elementtejä myös muista tehtävistä.

Naton toiminta ja tehtävät on kirjattu nimenomaisesti auki Norjan puolustusvoimien kolmeen ensimmäiseen tehtävään, joiden mukaan puolustusvoimien tehtävänä on varmistaa Naton yhteiseen puolustukseen perustuva uskottava pelote, puolustaa Naton yhteisen puolustuksen puitteissa Norjaa ja liittolaisia vakavia uhkia ja hyökkäyksiä vastaan sekä estää ja hallita kansallisin resurssein välikohtauksia ja turvallisuuspoliittisia kriisejä helpottaen myös liittolaisten osallistumista. Ehdotuksen perusteluiden mukaan näihin tehtäviin sisältyy Pohjois-Atlantin sopimuksen 3 ja 5 artikloiden velvoitteet oman puolustuskyvyn ylläpidosta ja varautumisesta sekä osallistumisesta Naton yhteiseen puolustukseen.

Integroitu toiminta puolustusliitossa sen eri osa-alueilla sisältyy lisäksi tavalla tai toisella useimpiin muihin ehdotuksessa määriteltyihin puolustusvoimien tehtäviin. Siten esimerkiksi Norjan suvereniteetin turvaamiseen kuuluu osana ilmatilan valvonta ja lennonjohtoyhteistyö Naton integroidun ilmapuolustuksen puitteissa. Osana valvonta- ja tiedustelutoiminnalla toteutettavaa kansallisen päätöksenteon perusteiden turvaamista puolustusvoimat osallistuu myös tiedonvaihtoon Naton kanssa sekä Naton tilannekuvan ylläpitoon. Osallistuminen monikansalliseen kriisinhallintaan, ml. rauhanoperaatiot, on puolustusvoimien oma erillinen tehtävänsä, ja se käsittää myös osallistumisen Naton puitteissa tapahtuvaan sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Saksa

Saksan liittotasavallassa asevoimien (*Bundeswehr*) tehtävät on kirjattu liittovaltion peruslakiin (*Grundgesetz*). Sääntelyä ei ole koottu yhteen osioon, vaan asevoimia koskevia kohtia on eri puolilla peruslakia. Peruslain lisäksi asevoimien tehtäviä on määritelty erikoislainsäädännössä muutamissa tapauksissa kuten ilmailuturvallisuudessa ja sotilastiedustelussa.

Asevoimien tehtävien kannalta peruslain keskeinen säännös on 87a artikla, joka määrittelee asevoimien tehtävät. Sen ensimmäisen momentin mukaan Saksan asevoimien tehtävä on puolustus, jonka tulkitaan kattavan sekä Saksan että Pohjois-Atlantin sopimuksen perusteella myös liittokunnan puolustuksen. Peruslain 87a artiklan 2 kohdan mukaan Saksan asevoimia voidaan käyttää vain peruslain sallimissa tilanteissa ja asettamissa rajoissa. Tällaisia tilanteita ovat 87a artiklan 3 kohdan perusteella puolustustila sekä puolustustilaa edeltävä jännitystila (*Spannungsfalle*), jolloin asevoimilla on toimivalta suojata siviilikohteita ja suorittaa liikenteenohjaustehtäviä puolustustehtävänsä suorittamiseksi. Artiklan 4 kohdassa säädetään liittotasavallan sisäisistä hätätiloista. Sen mukaan asevoimat voi liitto- tai osavaltion olemassaoloa tai niiden vapaata demokraattista perusjärjestystä uhkaavan uhan torjumiseksi tukea poliisia ja liittovaltion rajavartiolaitosta suojelemalla siviilikohteita ja torjumalla järjestäytyneitä ja sotilaallisesti aseistettujen kapinallisia. Peruslain 35 artiklan perusteella asevoimat voi antaa virka-apua toisille viranomaisille kuten poliisille ja liittovaltion rajavartiolaitokselle. Artiklassa säädetään lisäksi nimenomaisesti mahdollisuudesta pyytää asevoimilta tukea luonnonkatastrofeissa ja vakavissa onnettomuuksissa.

Saksan asevoimien käyttäminen Saksan ulkopuolella suoritettaviin tehtäviin perustuu peruslain 87a artiklan 2 kohtaan ja 24 artiklan 2 kohtaan. Saksan valtiosääntötuomioistuimien (*Bundesverfassungsgericht*) on tulkinnut jälkimmäistä säännöstä 1990-luvulla Saksan osallistuessa Naton operaatioon Bosnia-Herzegovinassa. Liittovaltion valtiosääntötuomioistuin kuvaili antamassaan tuomiossa peruslain 24 artiklan 2 kohdan säännöstä nimenomaisesti valtuutukseksi sotilasoperaatioihin ulkomailla. Peruslain 24 artiklan 2 kohdassa määrätään, että liittovaltio voi liittyä keskinäiseen yhteisen turvallisuuden järjestelmään rauhan ylläpitämiseksi. Valtiosääntötuomioistuimen mukaan liittyminen sisältää myös asevoimien käytön operaatioissa, jotka tapahtuvat tämän järjestelmän puitteissa ja sääntöjen mukaisesti. Asevoimien lähettäminen ulkomaille on näin ollen sallittua YK:n, Naton ja EU:n puitteissa.

Tanska

Tanskassa asevoimien (*Forsvaret*) tehtävistä on säädetty puolustusvoimien toimintaa koskevan lain (*Lov (nr 122 af 27/02/2001) om forsvarets formål, opgaver og organisation m.v.*) 2 luvussa. Lain mukaan Tanskan puolustusvoimien tehtävänä on osana Natoa osallistua yhteistyössä liittoutuneiden joukkojen kanssa konfliktien ehkäisyyn, kriisinhallintaan ja Naton alueen puolustamiseen liittokunnan strategian mukaisesti. Puolustusvoimien kansainvälisiä ulottuvuuksia omaavia tehtäviä ovat lisäksi osallistuminen sotilaallisin keinoin konfliktien ehkäisyyn, rauhan turvaamisen, rauhanpalauttamisen, humanitaaristen ja muiden vastaavien tehtävien suorittamiseen sekä osallistuminen luottamusta ja vakautta lisäävien tehtävien suorittamiseen sekä puolustusalan vuoropuheluun ja yhteistyöhön sekä Naton jäsenvaltioiden että siihen kuulumattomien maiden kanssa niin Tanskan välittömässä läheisyydessä kuin maailmanlaajuisestikin.

Lain mukaan Tanskan puolustusvoimien tehtävänä on myös Tanskan suvereniteetin loukkausten havaitseminen ja torjuminen sekä viranomaistehtävien suorittaminen. Puolustusvoimat voi puolustusministerin päätöksen ja asianomaisten ministerien kanssa käytyjen neuvottelujen mukaisesti hoitaa myös muita, esimerkiksi poliisin toimialaan kuuluvia tehtäviä.

Viro

Virossa asevoimien (*Kaitseväe*) tehtävistä säädetään puolustusvoimien toimintaa käsittelevässä laissa (*Kaitseväe korralduse seadus RT I 2008, 35, 213*). Lain 3 §:n mukaan Viron puolustusvoimien tehtävänä on ensinnäkin maan sotilaallinen puolustaminen ja osallistuminen kollektiiviseen puolustukseen. Sen lisäksi puolustusvoimien tehtävänä on valmistautuminen maan sotilaalliseen puolustamiseen ja kollektiiviseen puolustukseen osallistumiseen. Lain esitöitä ei ole

saatavilla, mutta lain sanamuodoista voidaan tulkita, että edellä mainitut tehtävät sisältävät myös Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan mukaisen yhteisen puolustuksen ja 3 artiklan mukaisen valmistautumisvelvoitteen.

Puolustusvoimien toimintaa käsittelevän lain mukaan puolustusvoimien tehtävänä on lisäksi osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen yhteistyöhön maanpuolustuslaissa (*Riigikait-seseadus, RT I, 12.03.2015, 1*) säädetyn menettelyn mukaisesti. Maanpuolustuslain 29 §:n mukaan kansainväliseen sotilaalliseen yhteistyöhön osallistumisella tarkoitetaan puolustusvoimien käyttöä kansainvälisessä sotilasoperaatiossa sekä niiden osallistumista kansainvälisiin sotilaallisiin harjoituksiin, ulkomaisten asevoimien tilapäisen oleskelun sallimista Viron tasavallan alueella laissa säädetyn perustein ja laissa säädettyä menettelyä noudattaen, kansainvälisen sotilasesikunnan aseman tunnustamista, osallistumista esikunnan toimintaan ja sen toiminnan tukemista sekä Viron tasavallan, kansainvälisen järjestön ja vieraan valtion yhteisten puolustushankkeiden suunnittelua ja toteutusta. Lain 30 §:ssä määritellään edelleen kansainvälisen sotilasoperaation käsite. Laissa kansainvälisellä sotilasoperaatiolla tarkoitetaan kollektiivista itsepuolustusoperaatiota, joka toteutetaan kansainvälisen sopimuksen tai muulla tapaa lakiin perustuvan YK:n peruskirjan 51 artiklassa tunnustetun oikeuden pohjaavan velvoitteen täytäntöönpanemiseksi tai sotilasoperaatiota, joka toteutetaan YK:n peruskirjan VI tai VII luvun määräysten perusteella rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi, sekä muuta sotilasoperaatiota, joka toteutetaan kansainvälisen oikeuden yleisesti hyväksytyjen periaatteiden ja normien mukaisesti.

Puolustusvoimien toimintaa käsittelevässä laissa puolustusvoimien tehtäviksi on säädetty lisäksi muun muassa miinanraivaustyöt, henkilöiden suojeleminen, Viron ilmatilan ja merirajan vartiointi ja suojaaminen, meritilannetietoisuuden ylläpito sekä osallistuminen etsintä- ja pelastustoimintaan.

5.2.2 Asevoimien toiminnan turvaaminen ja joukkojen suojaaminen sekä tilapäiset sotilasalueet

Kansainväliseen vertailuun valittiin Norja, Ruotsi ja Tanska, jotka kaikki ovat Naton jäsenvaltioita. Ruotsin osalta tarkasteltiin Ruotsin Nato-jäsenyyden johdosta tehtyä lakiesitystä. Vertailussa pyrittiin selvittämään, miten muut pohjoismaat ovat sääätäneet hallituksen esityksen sisältämien muutosehdotusten osalta kansallisessa lainsäädännössään.

Norja

Norjan sotilaspoliisia koskevassa laissa (*Lov om militær politimyndighet (LOV-2023-11-24-85)*) on säädetty Norjan puolustusministeriön oikeudesta perustaa tilapäisiä sotilasalueita tietyissä tilanteissa. Tilapäinen sotilasalue voidaan perustaa, kun se on kansallisen turvallisuuden, valmiuden tai maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä ja oikeasuhteista tai jos se on välttämätöntä turvallisuuden takaamiseksi sotilasoperaatioiden ja -harjoitusten aikana. Norjan puolustusministeriö antaa lisäksi tarkentavan asetuksen tilapäisten sotilasalueiden ilmoittamisesta, ennakkoilmoituksesta ja -kuulutuksesta.

Ruotsi

Ruotsin operatiivisesta sotilaallisesta tuesta Ruotsin ja Suomen välillä annettu laki (*Lag om operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland (2020:782)*) tuli voimaan 15.10.2020. Tarkoituksena oli kiireellisesti tehostaa Ruotsin mahdollisuuksia vastaanottaa sotilaallista tukea.

Lakia on muutettu ensin kattamaan kaikki EU:n ja Naton jäsenvaltiot, jolloin lain nimeä muutettiin operatiivista tukea koskevaksi laiksi (*lag om operativt militärt stöd*). Lain ensimmäinen muutos tuli voimaan 19.5.2022 (2022:430). Ruotsin operatiivista tukea koskeva lainsäädäntö koskee päätöksentekoa yhtäältä avun pyytämisen ja avun antamisen tilanteessa ja toisaalta hallintotehtävän siirtämistä apua antavalle joukolle. Lisäksi se koskee suomalaisen joukon toimivaltuuksia.

Lain tarkoituksena on varmistaa, että Ruotsissa on olemassa tarpeelliset kiireellisyysmenettelyt päätöksenteossa sitä varten, että päätökset sotilaallisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta

Lain mukaan Ruotsin hallitus voi, mikäli Ruotsi ei ole sodassa ja mikäli Suomessa ei ole aseellista konfliktia, lähettää Suomen pyynnöstä ruotsalaisia joukkoja Suomen tueksi Suomen alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi kansainvälisen oikeuden mukaisesti (1 §). Ruotsin hallitus voi, mikäli Ruotsi on sodassa tai vaarassa joutua sotaan, pyytää Euroopan unionin tai Naton jäsenvaltiolta sotilaallista tukea Ruotsiin kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen torjumiseksi kansainvälisen oikeuden mukaisesti (2 §). Ruotsin hallitus voi pyytää Euroopan Unionin tai Naton jäsenvaltiolta sotilaallista tukea Ruotsin alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi rauhan aikana tai Ruotsin alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi vieraiden valtioiden välisessä sodassa kansainvälisen oikeuden mukaisesti (3 §).

Käytännössä lain mukaan Ruotsin hallitus voi siis päättää Suomeen annettavasta tai Suomesta tai muusta Euroopan unionin tai Naton jäsenmaasta pyydettävästä avusta

tietyissä tilanteissa, ennen lain säätämistä päätös olisi vaatinut valtiopäivien päätöksen. Valtiopäivät voi päättää Suomen avustamisesta sotatilanteessa kuten tähänkin asti sekä kaikissa tilanteissa muiden maiden kohdalla.

Ruotsin hallitus antoi 7.3.2023 valtiopäivilleen esityksen, jolla lakia muutettaisiin siten, että apua voitaisiin pyytää myös Pohjois-Atlantin liitolta (lakiehdotus koskien Ruotsin Nato-jäsenyyttä, 2022/23:74). Lakimuutos (2023:166) on tullut voimaan 15. maaliskuuta 2024 Ruotsin Nato-jäsenyyden myötä asetuksella (2024:10).

Ruotsin hallituksen esityksessä 2022/23:74 on käsitelty Pohjois-Atlantin liiton sopimuksen 5 artiklan tilanteen mukaista päätöksentekoa, joka esityksen mukaan määräytyisi annettavan tuen mukaisesti. Mikäli kysessä olisi asevoimien osallistumista edellyttävä tilanne päätöksen tekisi Ruotsin hallitus. Ruotsin puolustusvoimat kuuluvat hallituksen [johtoon], joten hallitus päättää joukkojen käytöstä. Mutta asevoimien lähettäminen ulkomaille vaatisi lisäksi Ruotsin valtiopäivien hyväksynnän.

Laki sisältää päätöksentekoa koskevan sääntelyn lisäksi säännöksiä apua antavan maan toimivaltuuksista. Ruotsin hallitus voi avun antamisen tilanteessa luovuttaa hallintotehtäviä sille valtiolle, joka apua antaa.

Laki sisältää myös säännökset, joiden nojalla Suomen antaessa sotilaallista tukea Ruotsille, voi Ruotsin puolustusvoimat päättää suojattujen kohteiden (*skyddsobjekt*) vartioinnin luovuttamisesta tehtävään soveltuvan suomalaisen joukon vastuulle. Laissa säädetään tarkemmin tehtävää ohjaavien säännösten soveltumisesta vartiointitehtävää suorittavaan suomalaiseen joukkoon.

Suojatuista kohteista säädetään tarkemmin lailla (*skyddslagen*, 2010:305) ja näitä voivat olla esimerkiksi kriittinen infrastruktuuri tai rakennukset, muut tilat ja alueet, jotka ovat Ruotsin valtion käytössä tiettyä tarkoitusta varten.

Sodan tai sodan uhan aikana Ruotsin puolustusvoimat voi myös päättää, että sotilaallista tukea antava suomalainen joukko voi tehdä päätöksen kohteiden hävittämisestä tai raivaamisesta vastaavalla tavalla kuin Ruotsin puolustusvoimat. Ruotsin rikoslain (*brottsbalken*) säännökset koskevat suomalaista henkilöstöä sen suorittaessa vartiointitehtävää tai sen päättäessä kohteen siirtämisestä tai tuhoamisesta. Oikeudet ja vastuut ovat samat kuin Ruotsin puolustusvoimien henkilöstöllä vastaavissa tehtävissä

Tanska

Tanskan poliisilaisissa (*Lov om politiets virksomhed, LBK nr 1270 af 29/11/2019*) ja asetuksella tilapäisten sotilasalueiden perustamisesta (*BEK nr 903 af 26/06/2018: Bekendtgørelse om Forsvarets bistand til politiet og etablering af midlertidige militære områder*) on vuonna 2018 säädetty mahdollisuus perustaa tilapäisiä sotilasalueita.

Tanskan poliisilain 24 e §:ssä säädetään asetuksenantovaltuudesta, jolla voidaan antaa määräyksiä tilapäisten sotilasalueiden perustamisesta. 24 e §:n sanamuodon perusteella tilapäisiä sotilasalueita voidaan perustaa

Tilapäisten sotilasalueiden perustamisesta annetussa asetuksessa tarkennetaan tilapäisen sotilasalueen perustamismenettelyä. Tilapäinen sotilasalue voidaan perustaa (1) Tanskalaisten tai vieraan vallan joukkojen ja näiden varusteiden purkamista ja lastaamista varten siviilikäytössä olevien satamien, rautatieterminaalien ja lentokenttien alueella, (2) vieraan vallan valtionalusten vierailuja varten siviilikäytössä olevien satamien alueella, (3) rautatieverkoston ja lepopaikkojen alueelle turva-alueiden perustamista varten, (4) väliaikaisten leirien ja varikkoalueiden turva-alueiden perustamista varten ja (5) ajoneuvon hajoamisen tai muun vastaavan tapahtuman yhteydessä perustettavaa turva-aluetta varten. Tilapäisen sotilasalueen perustamisen tulee olla välttämätöntä ja se ei saa olla suurempi kuin on välttämätöntä.

Luvan tilapäisen sotilasalueen perustamiselle myöntää paikallinen poliisipäällikkö ja lupaa tulee muissa kuin kiireellisissä tilanteissa hakea kirjallisesti. Lupa on haettava ennen alueen perustamista. Asetuksessa on säädetty Tanskan puolustusvoimille velvollisuus hankkia maanomistajien suostumus alueen perustamista varten. Asetuksessa on lisäksi tarkemmat määräykset lupahakemuksessa vaadittavista tiedoista.

6 Lausuntopalaute

Hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa muun muassa ministeriöiltä ja muilta viranomaisilta, elinkeinoelämän edustajilta sekä järjestöiltä ajalla xx.xx.-xx.xx.2024. Lausuntoja pyydettiin Lausuntopalvelu.fi –palvelun kautta. Lausuntoja saatiin [x] kappaletta. Lausuntopyyntö, lausunnot ja lausuntoyhteenveto ovat saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella PLM002:00/2023.

Tässä jaksossa selostetaan lausuntojen päälinjat ja niissä esiin tuodut merkitykselliset näkökannat, mukaan lukien sellaiset lausunnot, joissa esitettiin muutoksia esitykseen tai jotka liittyvät kansallisen lainsäädännön muutostarpeisiin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki puolustusvoimista

2 §. Puolustusvoimien tehtävät. Pykälän 1 momentissa säädetään Puolustusvoimien neljästä tehtävästä: Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen, osallistuminen

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun tai muuhun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan sekä osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Suomen sotilaallista puolustamista ja muiden viranomaisten tukemista koskevat 1 momentin 1 ja 2 kohdat on jaettu alakohhtiin. Suomen sotilaalliseen puolustamiseen kuuluvat maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen, kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen ja laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen sekä sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen ja maanpuolustustahdon edistäminen. Muiden viranomaisten tukemiseen kuuluvat Puolustusvoimien virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi ja pelastustoimintaan osallistuminen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja. Puolustusvoimien muista tehtävistä säädetään 2 momentin mukaan erikseen.

Suomen Nato-jäsenyyden vuoksi Puolustusvoimien tehtäviin nähdään tarpeelliseksi lisätä nimenomainen säännös Pohjois-Atlantin liiton jäsenyydestä Puolustusvoimien toiminnalle aiheuttavista velvoitteista. Tämän vuoksi 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 kohta, jossa säädettäisiin Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta koskevasta tehtävästä. Pykälän 1 momentin nykyiset 2, 3 ja 4 kohdat siirtyisivät uusiksi 3, 4 ja 5 kohdiksi.

Pykälän uuden 1 momentin 2 kohdan a alakohdan mukaan Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen kuuluisi Suomen ja muiden Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltioiden puolustaminen aseellisia hyökkäyksiä vastaan yhteistyössä näiden asevoimien kanssa. Alakohdassa Puolustusvoimien tehtäväksi säädettäisiin Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan mukaisen yhteisen puolustuksen täytäntöönpanotoimet tilanteissa, jossa yhteen tai useampaan jäsenvaltioon kohdistuu aseellinen hyökkäys.

Sopimuksen 5 artikla velvoittaa jäsenvaltiot auttamaan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi joutunutta toista jäsenvaltiota tarpeellisiksi katsominsa toimin, mukaan lukien aseellisen voiman käyttö. Puolustusvoimat voisi 5 artiklan mukaisen yhteisen puolustuksen tilanteessa kansallisten päätöksentekomenettelyjen mukaisesti päätetyn avun tai yhteistoiminnan luonteesta ja laajuudesta riippuen antaa esimerkiksi asiantuntija-, materiaali- tai kalustoapua taikka osallistua sotilaallisten voimakeinojen käyttöä vaativiin tehtäviin muiden Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltioiden puolustamiseksi. Puolustusvoimien joukkoja voitaisiin tarvittaessa käyttää esimerkiksi Naton operatiivisten suunnitelmien täytäntöönpanoon.

Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan soveltamista rajaa sopimuksen 6 artiklassa määritelty maantieteellinen soveltamisala. Puolustusvoimat voisi osallistua pykälän uuden 1 momentin 2 kohdan a alakohdan mukaisiin tehtäviin 6 artiklan rajaukset huomioiden niin Suomessa kuin Suomen alueen ulkopuolellakin.

Hyökkäyksen kohteeksi joutuneen jäsenvaltion avustamisen lisäksi pykälän uuden 1 momentin 2 kohdan a alakohdan sisältäisi myös avun vastaanottaminen tilanteessa, jossa Suomi olisi joutunut Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan käyttöönnottoon johtaneen aseellisen hyökkäyksen kohteeksi. Vastaavasti muut Naton jäsenvaltiot voisivat 5 artiklan mukaisen yhteisen puolustuksen tilanteessa kansallisten päätöksentekomenettelyjen mukaisesti päätetyn avun tai yhteistoiminnan luonteesta ja laajuudesta riippuen antaa esimerkiksi asiantuntija-, materiaali- tai kalustoapua taikka osallistua sotilaallisten voimakeinojen käyttöä vaativiin tehtäviin Suomen puolustamiseksi. Esimerkiksi Naton operatiivisten suunnitelmien täytäntöönpano Suomen alueella

voisi edellyttää muiden Naton jäsenvaltioiden asevoimien joukkojen lähettämistä Suomeen. Sotilaallisen avun vastaanottamiseksi Puolustusvoimat voi osallistua kansallisen lainsäädännön mukaisesti Naton jäsenvaltioiden asevoimien toimintaedellytysten tukemiseen muun muassa erillisiin järjestelyihin perustuvilla ja erikseen sovittavilla isäntämaatuen toimenpiteillä, joilla mahdollistetaan niin joukkojen saapuminen Suomeen, toimiminen Suomessa kuin maasta poistuminen.

Pykälän 1 momentin uuden 2 kohdan b alakohdan mukaan Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen kuuluisi lisäksi Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen ja puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen.

Naton puolustusjärjestelmän sotilaalliset rakenteet ja toiminnot tukeutuvat jäsenvaltioiden joukkoihin ja suorituskykyihin. Naton jäsenenä yhteisen puolustuksen ja puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen edellyttävät muun muassa Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämistä Naton puolustussuunnitteluprosessissa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi, osallistumista operatiiviseen suunnitteluun, henkilöstön asettamista Naton komento- ja joukkorakenteisiin sekä Naton toimielimiin ja virastoihin, sotilaallisen avun tehokkaan vastaanottamisen valmiuksien kehittämistä sekä Puolustusvoimien joukkojen yhteistoimintakyvyn kehittämistä Naton jäsenvaltioiden joukkojen kanssa. Natossa yhteinen pelote ja puolustus kytkeytyvät kiinteästi toisiinsa. Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät ja Naton nopean toiminnan joukot ovat keskeisiä Naton puolustusta ja pelotetta ylläpitäviä toimintoja, joihin Puolustusvoimat osallistuu kansallisten linjausten ja päätösten mukaisesti.

Puolustusvoimien uuden tehtävän olisi tarkoitus kattaa kaikki Naton puitteissa tapahtuva jatkuvasti käynnissä oleva yhteiseen puolustukseen liittyvä toiminta, joka muiden viranomaisten laissa määritellyt tehtävät ja toimivaltuudet huomioiden luonteensa vuoksi kuuluisi Suomessa Puolustusvoimien toimialaan.

Pykälän 1 momentin nykyisen 3 kohdan mukaan Puolustusvoimien tehtävänä on osallistua Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun tai muuhun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan. Pykälän uuden 1 momentin 2 kohdan vuoksi nykyinen 3 kohta numeroitaisiin uudelleen 4 kohdaksi ja kohtaa tarkennettaisiin lisäämällä siihen säännös kohdan soveltumisesta muuhun ”kuin 2 kohdassa tarkoitettuun tehtävään sisältyvään” kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan. Tällä olisi tarkoitus korostaa sitä, että myös uuden 2 kohdan mukainen toiminta voisi olla luonteeltaan kansainvälisen avun antamista, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa, johon osallistumisesta päätettäisiin kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain tai puolustusvoimista annetun lain perusteella. Kyseistä sääntelyä sovellettaisiin esimerkiksi Pohjois-Atlantin sopimuksen 5 artiklan mukaiseen yhteiseen puolustukseen Suomessa tai Suomen ulkopuolella ja Naton rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtäviin osallistumisesta päättämiseen.

Uuteen tehtävään sisältyvässä yhteistoiminnassa voisi toiminnan luonne ja alueellinen ulottuvuus huomioiden olla yhtä aikaa myös kyse Suomen sotilaallisesta puolustamisesta. Puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohdan mukaan Suomen sotilaalliseen puolustamiseen kuuluvat maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen. Suomen sotilaallinen puolustaminen voi joissakin tilanteissa erityisesti yhteistoiminnan ja tavanomaisen laivapalveluksen osalta tapahtua Suomen alueen ulkopuolella.

Kaikki uuteen 2 kohtaan sisältyvä yhteiseen puolustukseen liittyvä toiminta ei kuitenkaan olisi kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa. Esimerkiksi Puolustusvoimien Naton ja sen jäsenvaltioiden kanssa Naton puitteissa toteuttama kansainvälinen harjoitustoiminta ja tilannekuvayhteistyö, joita koskevat omat päätöksentekomenettelynsä ja sopimusjärjestelynsä eivät jatkossakaan olisi lain tarkoittamaa kansainvälisen avun antamista, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa. Näiden käsitteiden ulkopuolelle voisi jäädä myös muu sellainen Naton yhteiseen puolustukseen liittyvä toiminta, kuten Naton standardoimintotoiminta, jota Puolustusvoimat tekee joko omalla toimivallallaan tai puolustusministeriön ohjauksella, ja joita koskevaan päätöksentekoon ei sovellettaisi kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta tai puolustusvoimista annettua lakia. Päätöksentekoa tulisi kuitenkin aina harkita tapauskohtaiseen kokonaisarviointiin perustuen. Tämä korostaa Suomen puolustuspoliittisen päätöksenteon merkitystä ottaen huomioon, että 2 kohdassa Puolustusvoimien tehtäväksi säädetäisiin Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus, joka käsittää muun muassa myös liittokunnan rauhan ajan yhteisen puolustuksen tehtävät.

Naton ja EU:n toimet ovat toisiaan täydentäviä eikä Nato-jäsenyydestä johtuva uusi Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävä muuttaisi Puolustusvoimien pykälän 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja EU:n yhteisvastuulausekkeen tai keskinäisen avunannon lausekkeen tilanteisiin liittyviä tehtäviä.

Yhteisen puolustuksen tehtävien lisäksi Natolla on myös muuta sotilaallisin voimavaroin toteutettavaa toimintaa. Jos tällainen toiminta ei olisi yhteydessä Naton yhteiseen puolustukseen, voisi tehtävä tulla jatkossakin arvioitavaksi 4 kohdassa tarkoitettuna kansainvälisen avun antamisena, yhteistoimintana tai muuna kansainvälisenä toimintana. Puolustusvoimat voisi osallistua esimerkiksi Naton kautta tai puitteissa toteutettavaan hätäapuun kulkutauteihin tai luonnon-tuhoihin, kuten tulviin tai maanjäristyksiin, vastaamiseksi tai suurten julkisten tapahtumien kuten kansainvälisten urheilutapahtumien ja kansainvälisten kokousten turvallisuuden ylläpitämiseen.

Pykälän 1 momentin voimassa oleva 4 kohta, joka koskee osallistumista sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa, siirtyisi uudeksi 5 kohdaksi. Nato-jäsenyys ei vaikuttaisi tehtävän sisältöön, vaan Suomi voisi jatkossakin kyseisen kohdan perusteella osallistua harkintansa mukaan Naton toimeenpanemaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaiseen sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Muilta osin pykälä säilyisi asiasisällöltään ennallaan.

4 a §. *Kansainvälisen avun pyytäminen ja yhteistoiminta Suomen alueella.* **12 §.** *Kansainvälisen avun antaminen, yhteistoiminta ja muu kansainvälinen toiminta.* Pykälissä säädetään Puolustusvoimien toimialaan kuuluvan kansainvälisen avun pyytämisestä ja yhteistoiminnasta Suomen alueella (4 a §) sekä kansainvälisen avun antamisesta, yhteistoiminnasta ja muusta kansainvälisestä toiminnasta (12 §) ja näihin tehtäviin osallistumista koskevasta puolustusministeriön päätöksenteosta.

Suomen Nato-jäsenyyden toteuduttua 4 a pykälään ja 12 pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi toisen valtion, Euroopan unionin ja kansainväliselle järjestön rinnalle ”Pohjois-Atlantin liitto” nimenomaisena kansainvälisenä järjestönä, jolta Puolustusvoimien toimivaltaan kuuluvaa apua voitaisiin pyytää ja jolle Puolustusvoimien toimivaltaan kuuluvaa apua voitaisiin antaa ja jonka kanssa yhteistoimintaa voitaisiin osallistua niin Suomen alueella kuin Suomen alueen ulkopuolellakin. Naton katsotaan olevan Puolustusvoimien toiminnan kannalta niin keskeinen kansainvälinen järjestö, että Pohjois-Atlantin liitto järjestönä tulisi mainita säännöksissä

nimenomaisesti. Lainkohtia voitaisiin soveltaa Naton lisäksi edelleen myös muihin kansainvälisiin järjestöihin kuten YK:iin, minkä vuoksi säännöksiin ehdotetaan lisättäväksi avun antaminen ”muulle” kansainväliselle järjestölle, avun pyytäminen ”muulta” kansainväliseltä järjestöltä ja yhteistoiminta ”muun” kansainvälisen järjestön kanssa.

Muutokset olisivat luonteeltaan teknisiä eikä nykytilaa muutettaisi. Pykälien nykyiset sanamuodot sisältävät viittaukset kansainvälisiin järjestöihin ja mahdollistavat siten nykyiselläänkin päätöksenteon niissä vähämerkityksellisemmissä tilanteissa, joihin ei sovelleta kansainvälistä apua, yhteistoimintaa ja muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annettua lakia ja joissa Suomen on tarpeen tehdä päätös Puolustusvoimien toimialaan kuuluvan avun antamisesta Natolle, tällaisen avun pyytämisestä Natolta tai Puolustusvoimien osallistumisesta yhteistoimintaan Naton kanssa Suomen alueella tai Suomen alueen ulkopuolella.

14 §. *Kiinteistöjen tilapäinen käyttöoikeus.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin mahdollisuus tilapäisesti käyttää kiinteistöjä myös puolustusyhteistyön ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanemiseksi. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Puolustusvoimilla on oikeus tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä, jos se on sotilaallisen harjoitustoiminnan tai puolustusvalmiuden kohottamisen kannalta välttämätöntä. Momentissa mainittu puolustusyhteistyö ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpano kattaisivat myös muita tilanteita kuin voimassa olevassa lainsäädännössä tarkoitetun harjoitustoiminnan ja puolustusvalmiuden kohottamisen, mikä laajentaa tilapäisessä käytössä olevien kiinteistöjen käyttötarkoitusta.

Uudet kiinteistöjen tilapäisen käyttöoikeuden perusteet kattaisivat niin kahden- tai monenvälisen puolustusyhteistyön eri valtioiden kesken kuin Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanon. Pykälässä puolustusyhteistyötä olisi kahden- tai monenvälisesti toisten valtioiden kanssa toteutettava harjoitus- ja operatiivinen toiminta ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanoa olisi esimerkiksi Suomen alueella tapahtuva Naton puitteissa toteutettava harjoitus- tai operatiivinen toiminta. Kiinteistöjen käyttötarkoitukset voisivat olla myös osin päällekkäisiä, sillä puolustusyhteistyössä ja yhteisen puolustuksen toimeenpanossa voisi olla kyse myös sotilaallisesta harjoitustoiminnasta tai puolustusvalmiuden kohottamisesta, jolloin molempien perusteiden käyttö olisi rinnakkaista.

Muutoksella täydennettäisiin Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdystä sopimuksesta annetun lain (124/2024) 13 §:ää, jonka mukaan Puolustusvoimilla on toimivalta antaa käytössään olevia alueita sopimuksessa tarkoitetuissa tilanteissa lähettävävaltion käyttöön.

Pykälän 5 momenttia muutettaisiin siten, että sen sisältämä viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin (586/1996) muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019).

Muilta osin pykälän säännöksiin ei tehtäisi muutoksia, ja kiinteistöjen tilapäiseen käyttämiseen liittyvä päätöksenteko, kiellot ja korvausvastuu pysyisivät ennallaan. Kiinteistöjen tilapäinen käyttöoikeus voisi edelleen kattaa useiden kiinteistöjen muodostamia kokonaisuuksia. Lisäksi kiinteistöjen tilapäisen käyttöönoton on oltava edelleen välttämätöntä ja käyttöoikeudesta olisi ensisijaisesti päästävä sopimukseen kiinteistön haltijan kanssa eikä tältäkkään osin oikeustilaan tulisi muutosta.

Vartio- ja päivystystehtävää suorittavan virkamiehen toimivaltuuksista Puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla säädetään puolustusvoimista annetun lain 18, 19–22 §:ssä sekä 23 ja 23 c§:ssä.

14 a §. *Tilapäiset rajoitukset maahan saapumisen ja maasta poistumisen turvaamiseksi.* Pykälä olisi uusi. Vallitsevassa oikeustilassa Puolustusvoimilla ei ole itsenäistä oikeutta asettaa rajoituksia satama-alueella tai lentopaikalla. Kyseiset paikat ovat yksityisten toiminnanharjoittajien hallinnassa ja ne on sisäministeriön asetuksella (1104/2013) säädetty liikkumis- ja oleskelurajoitusten alaisiksi. Pykälässä mainitulla lentopaikalla ja satama-alueella tarkoitettaisiin edellä mainitun asetuksen liitteessä tarkoitettuja maantieteellisiä alueita. Vastaavasti pykälässä tarkoitettulla toiminnanharjoittajalla tarkoitettaisiin vastaavia ja sen kaltaisia toimijoita kuin edellä mainitussa sisäministeriön asetuksessa on tarkoitettu.

Pykälän säännöksissä olisi kyse kevyemmästä menettelystä, mitä 14 §:ssä säädetään eikä näin ollen edellytettäisi kiinteistön tai sen osan käyttöönottoa tilapäisesti.

Pykälän 1 momentissa puolustusyhteistyön ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toteuttamiseksi Puolustusvoimat voisi asettaa tilapäisiä rajoituksia satama-alueelle tai lentopaikalle. Tällä tarkoitettaisiin fyysisiä, alueella liikkumista koskevia rajoituksia sen estämiseksi, että ulkopuoliset toimijat pääsisivät puuttumaan vieraan valtion asevoimien joukkojen toimintaan niiden saapuessa Suomeen tai lähtiessä Suomesta. Säännöksen tarkoittamissa rajoituksissa ei olisi kyse esimerkiksi lento- tai laivaliikenteen kulkuun puuttumisesta, mistä olisi sovittava tai toimittava muuten asianomaisten tahojen kanssa erikseen toimintaa koskevan lainsäädännön mukaisesti. Esimerkiksi ilmailulain 88 §:n 5 momentin mukaan lentopaikanpitäjä voi sotilasviranomaisen esityksestä kieltää lentopaikan käytön tai rajoittaa sitä maanpuolustuksen ylläpitämiseksi välttämättömästä syystä enintään seitsemän vuorokauden ajaksi. Ilmailulain säännöksen voidaan katsoa koskevan ennen kaikkea lentopaikan käyttöä esimerkiksi ilma-aluksen laskeutumisen osalta, ei nyt käsiteltävänä olevan säännöksen tarkoittamia toimenpiteitä vieraan valtion joukkojen ja sen mukanaan tuoman kaluston ja rahdin turvaamiseksi.

Toisin kuin 14 §:ssä, säännös ei edellyttäisi välttämättömyyttä, ja näin ollen kyse ei olisi viimeisijaisuudesta. Operatiivisen toiminnan näkökulmasta kyse olisi maahan saapumisen tai maasta poistumisen tukemisesta.

Puolustusvoimat ei voisi antaa pykälässä tarkoitettua tilapäisten rajoitusten kohteena olevaa aluetta Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdystä sopimuksesta annetun lain 13 §:n mukaisesti vieraan valtion asevoimien käyttöön.

Pykälän 2 momentissa tarkennettaisiin edelleen rajoitusten alaa. Satama-alueella ja lentopaikalla toimii lähtökohtaisesti lukuisa määrä eri toimijoita. Puolustusvoimien olisikin suunniteltava rajoitukset lähtökohtaisesti yhteistyössä satamasta tai lentopaikasta vastaavien toiminnanharjoittajien kanssa niin, ettei rajoituksista aiheutuisi tarpeetonta haittaa tai vahinkoa sataman tai lentopaikan muulle toiminnalle. Tämä rajoittaisi edelleen Puolustusvoimien mahdollisuuksia määrätä rajoituksia.

Rajoitukset olisivat voimassa vain maahantulon ja maasta poistumisen kannalta tarpeellisen ajan ja ne olisi purettava ilman aiheutonta viivytystä vieraan valtion asevoimien joukkojen saavuttua maahan tai poistuttua maasta. Tilanteissa olisi kyse yleensä tunneista ja korkeintaan muutamista päivistä.

Rajoitusten asettamisessa olisi myös huomioitava sataman toiminnan ja siviili-ilmailun turvallisuus.

Pykälän 3 momentin säännös olisi 1 momenttia selkeyttävä. Säännöksen mukaan rajoituksista olisi sovittava ensisijaisesti satamasta tai lentopaikasta vastaavan toiminnanharjoittajan kanssa.

Säännös vastaisi vallitsevaa oikeustilaa, jossa Puolustusvoimat ensisijaisesti neuvottelee esimerkiksi kiinteistön haltijan kanssa kiinteistöjen tilapäisestä käytöstä.

Momentin toisen virkkeen perusteella Puolustusvoimien puolustushaaraesikunta, paikallishallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja voisi satamasta tai lentopaikasta vastaavaa toiminnanharjoittajaa kuultuaan tehdä päätöksen rajoitusten asettamisesta, jos sopimukseen toiminnanharjoittajan kanssa ei päästäisi. Päätös ei saisi olla laajempi, mitä 1 momentissa säädetään. Päätöksentekotasoa ja päätöksentekoa koskeva sääntely vastaisi 14 §:ssä kiinteistöjen tilapäisestä käytöstä säädettyä. Kuten nykyiselläänkin esimerkiksi Puolustusvoimiin puolustusvoimista annetun lain 29 §:n 4 momentin mukaisesti valmiuden kohottamista varten perustettavasta kokoonpanosta ja johtosuhteista päätetään sotilaskäsikysiana. Tällainen kokoonpano voisi olla myös joukko-osasto, jolloin kyseisen joukko-osaston komentaja voisi tehdä myös päätöksen nyt käsiteltävänä olevan säännöksen tarkoittamista rajoitusten asettamisesta, jos sopimukseen toiminnanharjoittajan kanssa ei päästäisi.

Vartio- ja päivystystehtävää suorittavan virkamiehen tilapäisten rajoitusten kohteena olevalla alueella käytettävistä toimivaltuuksista säädetään 18, 19–22 §:ssä sekä 23 ja 23 c §:ssä. Vartio- ja päivystystehtävää suorittavalle virkamiehelle ollaan esittämässä lisäksi toimivaltuuksia näiden alueiden välittömässä läheisyydessä uudessa 18 e §:ssä.

15 §. *Liikkumista koskevat kiellot ja rajoitukset Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella.* Pykälässä säädetään Puolustusvoimien oikeudesta kieltää asiattomilta Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai kohteessa liikkumisen tai rajoittaa sitä. Pykälä sisältää lisäksi säännökset liikkumista koskevien kieltojen ja rajoitusten päätöksentekotavasta sekä -muodosta.

Pykälän otsikko muutettaisiin kuvaamaan tarkemmin pykälän tekstiä ja Puolustusvoimien toimivaltaa asettaa liikkumista koskevia kieltoja ja rajoituksia käytössään olevilla alueilla. Muutos johtuisi aiemmin 14 §:ssä esitetystä muutoksesta ja sillä selvennettäisiin, että kieltoja ja rajoituksia voidaan asettaa myös muille kuin Puolustusvoimien pysyvässä käytössä oleville alueille.

Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos, ja Puolustusvoimat kirjoitettaisiin säännöksessä isolla alkukirjaimella.

Muilta osin säännös pysyisi ennallaan. Säännöksessä mainittu sotilaallinen syy antaisi edelleen mahdollisuuden liikkumisen kieltämiseen ja rajoittamiseen Puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla, jotka 14 §:ään esitetyn muutoksen myötä kattaisivat myös puolustusyhteistyön ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanon perusteella tilapäisesti Puolustusvoimien käytössä olevat alueet.

Pykälän 5 momenttia muutettaisiin siten, että sen sisältämä viittaus kumottuun hallintolainkäyttölakiin (586/1996) muutettaisiin viittaukseksi voimassa olevaan lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019).

18 §. *Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen Puolustusvoimien käytössä olevalla tai rajoitusten kohteena olevalla alueella.* Pykälän otsikko muutettaisiin koskemaan Puolustusvoimien käytössä olevia alueita ja pykälä muutettaisiin koskemaan myös Puolustusvoimien asettamien tilapäisten rajoitusten kohteena olevaa aluetta, josta säädetäisiin 14 a §:ssä. Nykytilassa pykälän säännökset koskevat ainoastaan Puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevia alueita.

Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin vastaava muutos kuin pykälän otsikossa. Nykytilassa säännös on koskenut ainoastaan Puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevia alueita, mutta puolustusyhteistyön takia olisi tarkoituksenmukaista laajentaa säännöksen soveltamisalaa myös Puolustusvoimien tilapäisesti käyttämiin alueisiin ja 14 a §:ssä tarkoitettuihin alueisiin.

Pykälän uudeksi 2 momentiksi siirrettäisiin asetuksenantovaltuus, josta nykytilassa säädetään 18 §:n 1 momentissa.

18 a §. Puolustusvoimien turvaamistehtävät. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin Puolustusvoimille oikeus suojata yleisellä paikalla myös Puolustusvoimien vieraana olevien vieraan valtion tai kansainvälistä järjestöä edustavia, erityistä suojelua tarvitsevia asiantuntijoita. Asiantuntijoiden suojaamisen tarve perustuisi aina riskiarvioon. Asiantuntijan suojaamisen tarvetta olisi arvioitava myös osaamisen kannalta, eli onko saatavilla myös vastaavan osaamisen asiantuntijoita vai onko kyseinen asiantuntemus ainoastaan tällä yhdellä henkilöllä.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin Puolustusvoimille myös oikeus suorittaa turvaamistehtäviä vieraan valtion asevoimien, Naton tai sen jäsenvaltion erityisen omaisuuden kuljetusten suojaamiseksi.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettu suojaamisen tarve voisi tulla kyseeseen esimerkiksi yhteisen puolustuksen toimeenpanon tilanteissa tai muun käytännön puolustusyhteistyön, kuten Suomessa järjestettävien kansainvälisten harjoitusten tai muun yhteistyön kohdalla, jossa Suomen alueelle olisi kuljetettava erityistä sotilaallista materiaalia tai tietoa. Esiitetty muutos kattaisi Suomen alueella Suomen suostumuksella toimivan valtion asevoimien erityisen omaisuuden suojaamisen. Pääsääntöisesti säännöksessä tarkoitettut asevoimat olisivat Naton jäsenvaltioita, mutta kyseeseen voisivat tulla myös esimerkiksi Naton rauhankumppanuusvaltiot.

Vieraan valtion asevoimien saapuminen Suomen alueelle edellyttäisi edelleen aina asianmukaista päätöksentekoa, eikä nyt esitettävällä muutoksella olisi vaikutusta tähän.

Muilta osin erityisen omaisuuden suojaamista koskevia säännöksiä ja periaatteita ei olisi tarkoitus muuttaa. Puolustusvoimien olisi edelleen jäljempänä säädetysti toimittava yhteistyössä yleistoimivaltaisen viranomaisen, poliisin, kanssa.

18 e §. Puolustusvoimien alueiden ja vieraan valtion asevoimien tilapäinen turvaaminen. Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen oikeudesta Puolustusvoimien alueiden tilapäiseen turvaamiseen Puolustusvoimien alueiden ulkopuolella niiden välittömässä läheisyydessä. Vastaavasti pykälässä säädettäisiin vieraan valtion asevoimien turvaamisesta myös yleisellä alueella. Pykälässä tarkoitettut tilanteet olisi erotettava Puolustusvoimien turvaamistehtävistä, joissa kyse on yksittäisten henkilöiden ja kuljetusten suojaamisesta, ei esimerkiksi vieraan valtion asevoimien joukkojen suojaamisesta.

Lähtökohtainen toimivalta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpidosta on poliisilla eikä tätä olisi tarkoitus muuttaa. Säännöksen toimivaltuudet koskisivat tilanteita, joissa poliisilla ei olisi osoittaa resursseja turvaamiseen tai säännöksessä mainittujen kohteiden turvaaminen vaatisi kiireellisiä toimenpiteitä eikä poliisi tosiasiallisesti pystyisi asiaa hoitamaan.

Pykälässä ehdotetut toimivaltuudet ja niiden käyttö olisi pidettävä erillään Puolustusvoimien turvaamistehtävistä, joista säädetään 18 a §:ssä ja tehtävissä käytettävistä toimivaltuuksista 22 a ja 22 b §:ssä. Turvaamistehtävissä on kyse yksittäisten henkilöiden tai tietyn omaisuuden suojaamisesta.

Periaatteessa mahdollista olisi myös se, että poliisi pyytäisi virka-apua tilanteissa Puolustusvoimilta, mutta tätä voidaan pitää liian aikaa vievänä.

Pykälässä ehdotettujen toimivaltuuksien lisäksi vartio- ja päivystystehtävää suorittavan virkamiehen voimankäytöstä säädetään edelleen erikseen puolustusvoimista annetun lain 23 ja 23 c §:ssä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen oikeudesta tilapäisesti eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue. Lisäksi vartio- tai päivystystehtävää suorittava virkamies voi kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä.

Yleisesti käytetyn paikan tai alueen olisi oltava Puolustusvoimien käytössä olevan alueen taikka vieraan valtio asevoimien välittömässä läheisyydessä. Välitön läheisyys perustuisi uhka-arvioon kulloisessakin tilanteessa. Esimerkiksi rauhanomaiseksi arvioidun mielenosoituksen edellyttämä turva-alue ei edellytä vastaavia toimenpiteitä kuin esimerkiksi vihamielisen toimijan tavanomaisella autolla suorittama toimi.

Selvää on myös se, ettei esimerkiksi tiiviisti rakennetussa kaupunkiympäristössä voida toteuttaa vastaavantyyppisiä turvaamistoimenpiteitä yleisellä alueella kuin mihin on mahdollisuus haja-asutusalueella.

Säännös kattaisi nimenomaisesti vieraan valtion tehtävässä olevan joukkokokonaisuuden turvaamisen. Joukkokokonaisuudessa ei olisi kyse esimerkiksi yksittäisistä sotilaista tai tietyn omaisuuden suojaamisesta, vaan joukkokokonaisuus koostuisi sotilasyksiköstä ja yksikön käyttämästä kalustosta ja sotilastarvikkeista.

Säännös kattaisi myös liikkeellä olevia joukkoja. Säännöksen perusteella vartio- ja päivystystehtävää suorittava virkamies voisi yleisellä tiellä tarvittaessa pysäyttää liian lähelle vieraan valtion asevoimien joukkoja tulevan, epäilyttävästi käyttäytyvän ajoneuvon. Liikkeessä olevaa joukkokokonaisuutta ja välitöntä läheisyyttä arvioitaessa ei kuitenkaan voitaisi puhua kuin korkeintaan muutamista metreistä. Lähtökohtaisesti joukkojen liikkuminen yleisillä teillä ei tapahdu yksittäisillä ajoneuvoilla, joten joukkojen turvaaminen olisi aina ensisijaisesti toteutettava ajoneuvojen ryhmittelyllä tai muulla käytettävien ajoneuvojen liikkumisen organisoinnilla.

Lisäksi esimerkiksi vieraan valtion asevoimien pysähtyessä yleisen tien vieressä olevalle levähdyspaikalle matkalla harjoitusalueelle, rajoitukset eivät lähtökohtaisesti voisi koskea levähdyspaikan vieressä olevaa yleistä tietä.

Välitöntä läheisyyttä olisi lähtökohtaisesti tulkittava aina suppeasti vallitsevaan uhkaan varautuminen huomioon ottaen.

Säännöksessä tarkoitettujen rajoitusten olisi oltava välttämättömiä. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että säännöksessä tarkoitettua turvaamista ei voitaisi suorittaa muilla toimenpiteillä, kuten viranomaisyhteistyöllä tai avunpyynnöllä poliisille. Viimeksi mainitut olisivat aina ensisijaisia vartio- ja päivystystehtävää suorittavan virkamiehen toimivaltaan nähden.

Tilanne voisi olla myös niin kiireellinen, ettei tosiasiallista mahdollisuutta yleistoiimivaltaisen viranomaisen toimenpiteille olisi. Näin ollen tilanteessa ei olisi muuta mahdollisuutta kuin rajoittaa välittömässä läheisyydessä olevan alueen käyttöä. Rajoituksen olisi aina sidottava käsillä olevaan uhka-arvioon.

Välttämättömyydellä olisi lisäksi vielä rajoitusten aluetta koskeva ulottuvuus. Käytettävän alueen tai vieraan valtion asevoimien turvaamiseksi tarvittava alue olisi aina rajattava välttämättömään, eli ainoastaan siihen, mikä olisi vähimmillään tarpeen turvaamisen toteuttamiseksi käsillä olevassa tilanteessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vartio- tai päivystystehtävää suorittavalle virkamiehen oikeudesta poistaa henkilö 1 momentissa tarkoitettulta alueelta, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että henkilö syyllistyisi Puolustusvoimiin taikka vieraan valtion asevoimiin kohdistuvaan rikokseen.

Henkilö voitaisiin poistaa paikalta, jos on perusteltua syytä olettaa, että hän käyttäytyisi säännöksessä mainitulla tavalla. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että jos henkilö käyttäytyy tavalla, jonka perusteella on oletettavissa, että hän syyllistyisi esimerkiksi toisen henkeen tai terveyteen kohdistuvaan rikokseen, voitaisiin mainittu henkilö poistaa paikalta. Arviointi olisi aina tapauskohtaista.

Toiseksi toimenpide voitaisiin kohdistaa henkilöön hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella. Tällöin on pidettävä todennäköisenä, että hän syyllistyisi säännöksessä tarkoitettuihin tekoihin. Tilanne voisi olla käsillä, jos esimerkiksi sama henkilö lyhyen ajanjakson sisään useammin kuin kerran käyttäytyy säännöksessä tarkoitettulla tavalla ja voidaan päätellä, että hän tulee uudelleen käyttäytymään siten, voitaisiin hänet poistaa paikalta aikaisemman käyttäytymisen perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin henkilön kiinniottamisesta. Kiinniottaminen olisi viimeisin keino verrattuna aiemmissa momenteissa mainittuihin turvaamisen keinoihin, eli henkilö on esimerkiksi alueen eristämisestä, sulkemisesta ja tyhjentämisestä sekä alueelta poistamisesta huolimatta vastustanut toistuvasti asetettuja rajoitustoimia. Lisäksi henkilö voidaan ottaa kiinni tilanteessa, jossa henkilö on aloittanut säännöksessä mainittuun kohteeseen kohdistuvan rikoksen teon tai aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, eikä paikalta poistaminen olisi todennäköisesti riittävä.

Kiinniottamisesta olisi ilmoitettava välittömästi poliisille ja kiinniotettu olisi viipymättä luovutettava poliisille. Taho, jolle poliisissa asiasta ilmoitetaan, voidaan määrittää esimerkiksi toimeenpanoasiakirjoissa ja muissa toimintaa koskevissa tarkemmissa asiakirjoissa.

Pykälän 4 momentti olisi viittaussäännös kiinniotettujen henkilöiden kohtelua koskevaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettuun lakiin.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, kenellä on oikeus antaa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettussa tilapäisessä turvaamisessa.

18 f §. *Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen virkamerkki ja aseman ilmaiseminen sekä virkamiehen yksilöiminen.* Pykälän 1 momentin mukaan vartio- ja päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä olisi oltava 18 §:n tehtäviä suorittaessa oltava virkamerkki. Virkamiehen olisi tarvittaessa ilmaistava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa vartio- ja päivystystehtävää suorittava virkamies ja pyynnöstä esitettävä virkamerkkinsä, jos ilmaiseminen tai esittäminen on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta. Yleensä virkamiehen ei olisi tarpeen ilmaista virka-asemaansa, sillä virkamies käyttää lähtökohtaisesti virkapukua. Vartio- ja päivystystehtävää suorittavan virkamiehen aseman ilmaisemiseen riittäisi lähtökohtaisesti se, että virkamies suullisesti ilmoittaa asemansa.

Pykälän 2 momentin mukaan Puolustusvoimien olisi huolehdittava siitä, että virkatoimen suorittanut virkamies olisi tarvittaessa yksilöitävissä. Momentissa ei säädettäisi tarkemmin siitä, miten poliisimiehen yksilöitävissä olemisesta tulisi käytännössä huolehtia. Vartio- ja päivystystehtävää suorittavan virkamiehen yksilöitävyyttä voidaan edistää esimerkiksi virka-asuissa käytettävillä nimilapuilla tai numeroilla.

Virkatoimen suorittaneen virkamiehen yksilöintitietojen (lähinnä nimi ja virka-asema) selvittäminen liittyy erityisesti virkatointien lainmukaisuuden selvittämismahdollisuuksiin. Virkamiehen yksilöitävyyttä voidaan edistää myös ennen kaikkea virkatehtävien tarkalla kirjaamisella.

Pykälän 3 momentin mukaan virkamerkin teknisistä ominaisuuksista ja ulkoasusta säädettäisiin puolustusministeriön asetuksella. Virkamerkin vaatimukset vastaisivat poliisin ja rajavartiolaitoksen virkamerkkien vaatimuksia.

19 §. Henkilöllisyyden selvittäminen, henkilön poistaminen ja kiinniotto-oikeus. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaukset esitettyihin 14 a ja 18 e §:ään. Esitetyn muutokset myötä vartio- ja päivystystehtävää suorittava virkamies voisi selvittää esimerkiksi satama-alueella erityisten rajoitusten kohteena olevalle alueelle saapuvan henkilön henkilöllisyyden, poistaa henkilön alueelta ja viimekädessä ottaa henkilön kiinni, jollei henkilö suostu todistamaan henkilöllisyyttään tai poistumaan paikalta.

Muilta osin pykälä säilyisi ennallaan. Pykälän muiden momenttien säännökset koskisivat vastaisuudessa myös 1 momentin uusien viittauspykälien nojalla kiinniotettavia henkilöitä.

22 §. Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiseen liittyvät voimakeinot. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Säännöksen mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä vartio- ja päivystystehtävää suorittavan virkamiehen voimankäyttö- ja suojavälineistä.

22 b §. Toimivaltuudet erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamisessa. Pykälän otsikosta poistettaisiin viittaus Puolustusvoimiin. Säännösmuutoksesta johtuen Puolustusvoimat voisi suojata myös muiden valtioiden asevoimien ja Pohjois-Atlantin liiton erityisen omaisuuden kuljetuksia.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan Puolustusvoimat voi eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetyn paikan tai alueen taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä, jos se on välttämätöntä erityisen omaisuuden koskemattomuuden suojaamiseksi. Lisäksi turvamiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi Puolustusvoimien erityiseen omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Poliisin päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja voi rajoittaa toimivaltuuksien käyttöä.

Henkilö voidaan myös ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä Puolustusvoimien erityiseen omaisuuteen kohdistuvaa rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniottamisesta on välittömästi ilmoitettava päällystöön kuuluvalla poliisimiehellä tai poliisin kenttäjohtajalla ja kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Pykälään lisättäisiin oikeus käyttää erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamisen toimivaltuuksia myös vieraan valtion asevoimien ja Pohjois-Atlantin liiton erityisen omaisuuden kuljetusten osalta. Kyse olisi toimivallan laajentamisesta. Muilta osin toimivaltuuksia tai siihen liittyviä periaatteita ei olisi tarkoitus muuttaa.

Muutoksen tarve liittyisi 18 a §:n 1 ja 2 momentin muutostarpeeseen.

7.2 Asevelvollisuuslaki

62 §. *Palveluksen järjestäminen ulkomailla.* Pykälässä säädetään niistä edellytyksistä, joiden täyttyessä varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan määrätä lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille. Voimassa olevan 1 momentin 3 kohdan mukaan asevelvollinen voidaan määrätä lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille, jos hän osallistuu nimenomaisen suostumuksensa mukaisesti puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan tai muuhun kansainväliseen toimintaan silloin, kun kyse ei ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta. Asevelvollisten osallistumista koskevista rajoituksista säädetään asevelvollisuuslain 78 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi osallistuminen Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään. Viittaus muutettaisiin vastaamaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momenttiin ehdotettavaa muutosta (1. lakiehdotus), jossa Puolustusvoimien tehtävästä osallistua Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen säädettäisiin puolustusvoimista annetun lain 2 §:ssä omana kohtanaan. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin lisäksi 1 momentin 3 kohdan muutoksesta johtuva täsmennys.

Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään Suomen alueen ulkopuolella osallistuviin varusmiespalvelusta suorittaviin tai kertausharjoitukseen osallistuviin asevelvollisiin sovellettaisiin samoja edellytyksiä kuin pykälässä on säädetty kansainvälisen avun antamisen, yhteistoiminnan ja muun kansainvälisen toiminnan osalta. Määrääminen kyseisiin tehtäviin edellyttäisi edelleen nimenomaista suostumusta. Suostumuksen tulee olla yksilöity. Asevelvollisen tulee suostumusta antaessaan ymmärtää tehtävän sisältö ja suostumuksen vapaaehtoisuus. Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään ja muihin kansainvälisiin tehtäviin osallistuvalla asevelvollisella tulee olla asianmukainen ja vähintään kyseisen tehtävän vaativuuden edellyttämä koulutus. Käytännössä tehtävät, joihin asevelvollisia voitaisiin nimenomaisen suostumuksensa perusteella määrätä, olisivat hyvin rajoitettuja. Esimerkiksi kyseeseen voisivat tulla ulkomailla suoritettavat huollon, majoituksen, viestinnän tai tietojärjestelmien tuen tehtävät taikka ajoneuvokaluston siirtäminen ja kuljettaminen tai muut vastaavat tehtävät.

Muutoksella varmistettaisiin osaltaan nykytilan säilyminen, kun varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen osallistuisi 1 momentin 3 kohdan mukaisesti puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa ehdotettuun Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään, jossa olisi kyse kansainvälisen avun antamisesta, yhteistoiminnasta tai muusta kansainvälisestä toiminnasta Naton jäsenenä.

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun tehtävään tai kansainväliseen toimintaan sovelletaan lisäksi edelleen 78 §:n 1 momenttia sekä tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annettua lakia (1522/2016).

78 §. *Palveluksessa olevan asevelvollisen määrääminen muuhun tehtävään kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen.* Pykälässä säädetään palveluksessa olevan asevelvollisen määräämisestä palvelustehtävään puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun virka-aputehtävään, 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun pelastustehtävään ja 3 kohdassa tarkoitettuihin muihin kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen liittyviin tehtäviin. Pykälän 1 momentin johdantokappaleen viittaukset muutettaisiin vastaamaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momenttiin ehdotettavia muutoksia (1. lakiehdotus). Koska puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolus-

tuksen tehtävässä voisi olla kyse myös Suomen sotilaallisesta puolustamisesta, olisi tarpeen sisällyttää tätä koskeva tarkennus viittaukseen. Pykälässä säädetyt asevelvollisia koskevat rajoitukset eivät siten koskisi tilannetta, jossa olisi kyse Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään kuuluvasta Suomen sotilaallisesta puolustamisesta.

Johdantokappaleen sanamuotoa olisi lisäksi tarpeen muuttaa säännöksen selkeyden vuoksi erottamalla viittaukset kahdeksi eri lauseeksi.

Muutoksella ei muutettaisi nykytilaa, joka on ollut voimassa Suomen liittyttyä Pohjois-Atlantin liittoon. Palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan voimassa olevan lain nojalla määrätä palvelustehtävään avun antamisen ja muun kansainvälisen toiminnan lisäksi myös osallistumaan yhteistoimintaan, joka voisi olla sisällöltään vastaava tehtävä kuin esitettävän muutoksen myötä Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävä. Pykälän 1 momentin asevelvollisia koskeviin rajoituksiin koskien niitä tehtäviä, joihin asevelvolliset eivät tehtäviä suorittaessaan saa osallistua, ei tehtäisi muutoksia. Koska asevelvollisten osallistuminen on rajoitettu muihin kuin vaarallisiin tehtäviin, ellei kyse ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta, tehtävien määrä olisi todennäköisesti erittäin rajallinen. Kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi ulkomailla suoritettavat huollon, majoituksen, viestinnän tai tietojärjestelmien tuen tehtävät taikka ajoneuvokaluston siirtäminen ja kuljettaminen tai muut vastaavat tehtävät.

7.3 Sotilasajoneuvolaki

12 §. *Puolustusvoimien hälytysajoneuvo.* Pykälän 1 momentin viittaus sotilasajoneuvoon muutettaisiin Puolustusvoimien ajoneuvoksi.

Nato-jäsenyyden myötä kansainvälisten joukkojen ja harjoitus määrä Suomessa kasvaa. Tämän voidaan olettaa kasvattavan myös Puolustusvoimien hälytystehtävien määrää, kuten sotilaspoliisitehtävien ja sairaankuljetustehtävien määrää. Edellä sanottu johtaa myös siihen, että Puolustusvoimien hälytysajoneuvoja tarvitaan enemmän. Koska kyseessä on edellä kuvatusti tapauskohtaiset tilanteet, Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen määrää voitaisiin kasvattaa tilannekohtaisesti esimerkiksi leasing-ajoneuvoja käyttäen. Nykyinen säännös sitoo Puolustusvoimien hälytysajoneuvon sotilasajoneuvoneuvon määritelmään, mikä ei mahdollista hälytysajoneuvojen joustavaa hankintaa.

Muutoksella otettaisiin myös huomioon valmiuslain 112 §:n velvollisuus luovuttaa sotilaallisen puolustusvalmiuden kohottamiseksi luovuttaa moottorikäyttöisiä ajoneuvoja Puolustusvoimille.

Pykälän 2 momentissa olisi puolustusministeriön asetuksenantovaltuus antaa tarkempia säännöksiä Puolustusvoimien hälytysajoneuvoista. Asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä muun muassa rakenteesta, varusteista ja väristä.

40 §. *Kansainvälinen sotilasajoneuvo.* Suomen liittyttyä Pohjois-Atlantin liittoon Suomen alueella tapahtuva kansainvälinen yhteistyö lisääntyy. Tästä johtuen on myös odotettavissa, että Suomen alueella käytetään aiempaa enemmän Suomen liittolaismaiden sotilasajoneuvoja.

Edellä sanotusta johtuen voimassa olevan pykälän 1 momentin viittaus Suomea velvoittavaan kansainväliseen veloitteeseen siirrettäisiin säännöksen alkuun.

Kuten aiemmin tässä esityksessä on todettu, puolustusvoimista annetun lain muutosta koskevissa perusteluissa on tuotu esille, puolustuksen ja puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen on keskeinen osa Naton toimintaa, mikä tarkoittaa esimerkiksi aktiivista harjoitustoimintaa

jäsenvaltioiden alueella. Tämä kattaa myös vieraan valtion sotilasajoneuvojen käyttämistä Suomen alueella.

Lisäksi pykälän 1 momenttiin tehtäisiin muutos, jolla viitattaisiin kansainvälisiin sotilasajoneuvoihin. Voimassa olevassa säännöksessä viitataan vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön aluevalvontalain mukaisen luvan perusteella Suomessa käyttämään ajoneuvoon, mikä vastaa sotilasajoneuvolain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaista määritelmää. Kansainvälisen sotilasajoneuvon määritelmän käyttöä puoltaa myös se, että lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua määritelmää on tarkoitus muuttaa tämän hallituksen esityksen kanssa samaan aikaan eduskunnassa käsiteltävänä olevan aluevalvontalain muutosta koskevan hallituksen esityksen yhteydessä.

Nato-jäsenyyden myötä sotilasajoneuvoja koskevat keskeiset tekniset vaatimukset perustuvat Naton käyttämiin sotilasstandardeihin. Säännöksestä poistettaisiin tämän vuoksi myös maininta siihen, että Suomessa käytettävään kansainväliseen sotilasajoneuvoon sovellettaisiin suomalaista sotilasajoneuvoa koskevia teknisiä vaatimuksia.

Muilta osin pykälän 1 momenttia ei ole tarkoitus muuttaa. Säännöksessä tarkoitettuihin ajoneuvoihin sovellettaisiin sotilasajoneuvoja koskevia säännöksiä ja määräyksiä vaatimustenmukaisuuden valvontaa koskevien tarkastusten ja ajokieltojen osalta. Poikkeuksen tähän muodostaisivat Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet.

Pykälän 2 momentti olisi uusi. Pohjois-Atlantin liittoa koskevat kansainväliset sopimukset eivät määrittele tarkemmin jäsenvaltion joukkojen käyttämää kalustoa ja sitä koskevia teknisiä vaatimuksia. Tämä jättää jäsenvaltiolle laajan harkinta-alan säätää sotilasajoneuvoja koskevista teknisistä vaatimuksista.

Pykälän 2 momentin mukaan lähettjävaltio vastaisi siitä, että Suomen alueella käytettävät ajoneuvot olisivat turvallisia käyttää liikenteessä. Kyse olisi luottamuksesta siihen, että lähettjävaltio ei käyttäisi Suomen alueella kalustoa, jota ei ole turvallista käyttää ja voisi aiheuttaa esimerkiksi yleisellä tiellä onnettomuuksia.

Toiseksi 2 momentin mukaan lähettjävaltio vastaisi siitä, että ajoneuvo on asianmukaisesti katsastettu tai tarkastettu lähettjävaltiossa. Vastaavasti kuin edellä, kyse olisi luottamuksesta siihen, että lähettjävaltio olisi suorittanut tarvittavat teknisen tarkastuksen toimenpiteet Suomessa käyttämälleen kalustolle.

Pykälän 3 momentissa edellytyksenä erikoiskuljetusyhdistelmille olisi kytkentäkatsastus. Kytkenäkatsastus voitaisiin todentaa Suomeen saapumisen yhteydessä. Sotilaallisessa toiminnassa käytettävät ajoneuvoyhdistelmät voivat olla isoja esimerkiksi panssarivaunujen kuljettamiseksi, mikä edellyttää erityisesti ajoneuvoyhdistelmän kytkennän asianmukaisuutta onnettomuusrikkien pienentämiseksi. Tarvittaessa myös Puolustusvoimat voisi suorittaa kytkentäkatsastuksen Suomessa.

Pykälän 4 momentissa olisi määräyksenantovaltuus. Määräyksellä voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä kansainvälisten sotilasajoneuvojen maahantuloa koskevista teknisistä vaatimuksista. Pääsääntöisesti teknisiä vaatimuksia käsitellään kattavasti Pohjois-Atlantin liiton sotilasstandardeissa, mutta tietyissä tapauksissa vaatimuksista olisi määrättävä kansallisesti. Kansallisesti määrättävät vaatimukset voisivat koskea esimerkiksi talviaikana käytettäviä renkaita ja ajoneuvokohtaisia painorajoituksia. Lisäksi kytkentäkatsastuksen osalta voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä Pääesikunnan teknilliselle tarkastusosastolle toimitettavista tiedoista ja hyväksyttävän kytkentäkatsastuksen ehdoista.

7.4 Laki sotilastiedustelusta

20 §. Kansainvälinen yhteistyö. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisättäisiin tiedonvaihdon osalta viittaukset Pohjois-Atlantin liittoon tai muuhun kansainväliseen järjestöön sekä Euroopan unioniin. Pohjois-Atlantin liitto ja siihen liittyvät sopimukset eivät sisällä tiedustelua koskevia määräyksiä. Pohjois-Atlantin liitolla on kuitenkin tiedustelukeskus (Nato Intelligence Fusion Centre, NIFC), jonka tehtävänä on jalostaa jäsenvaltioiden tuottamaa tietoa Naton päätöksenteon, suunnittelun ja toimeenpanon tueksi. Jäsenvaltioilla ei ole velvoitteita toimittaa tietoa tai tietyn tasoista tietoa keskukselle. NIFC jakaa edelleen jäsenvaltioille tuottamia tiedusteluraportteja ja -tuotteita.

Vastaavasti kuin Pohjois-Atlantin liiton NIFC, Euroopan unionilla on tiedusteluvirasto, jonka tehtävänä on koota jäsenvaltioiden toimittamia tietoja ja tuottaa niistä Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden käyttöön tiedusteluraportteja ja muita tiedustelutuotteita.

Muutoksella mahdollistettaisiin tiedustelutietojen vaihtaminen Pohjois-Atlantin liiton tai muun kansainvälisen järjestön taikka Euroopan unionin kanssa samoin perustein kuin ulkomaisten tiedustelu- tai turvallisuuspalveluiden kanssa. Tämä kattaisi esimerkiksi edellä mainittujen NIFC:n ja Euroopan unionin tiedustelukeskuksen tuottaman tiedustelutiedon.

Pykälään lisättäisiin uusi 7 momentti, joka koskisi sotilastiedustelun kansainvälistä yhteistyötä Naton ja sen jäsenvaltioiden kanssa. Momentti kattaisi yksittäisten jäsenmaiden kanssa tehtävän yhteistyön sekä Pohjois-Atlantin liiton omien ja jäsenmaiden yhteiskäytössä olevien järjestelmien käytön Suomen alueella.

Momentin mukaan Pääesikunnan tiedustelupäällikkö tekisi päätöksen yhteistyöstä sotilastiedustelussa. Päätöksessä olisi kyse nimenomaisesti momentissa tarkoitetusta toiminnasta eikä se kattaisi esimerkiksi aluevalvontalain mukaista menettelyä tai esimerkiksi ilmatilankäyttöä koskevia päätöksiä, jotka olisi tehtävä edellä mainittua toimintaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Momentissa tarkoitetut tiedustelujärjestelmät voisivat olla asennettuna ajoneuvoon taikka meri- tai ilma-alukseen. Maa-asemalla tarkoitettaisiin esimerkiksi Suomen rannikolle tuotua järjestelmää tiedonhankkimiseksi merialueella tapahtuvasta toiminnasta.

Yhteistyö olisi rajattu radiosignaalitiedusteluun sekä niin kutsuttuihin sääntelemättömiin tiedustelumenetelmiin. Lain radiosignaalitiedustelua koskeva 60 § rajaa tiedustelumenetelmän käytön koskemaan Suomen alueen ulkopuolella olevasta lähteestä tuleviin valtiollisen toimijan radiosignaaleihin.

Sääntelemättömissä tiedustelumenetelmissä on kyse menetelmistä, jotka eivät voi kohdistua viestintään tai puutu yksityiselämän suojaa eivätkä näin ollen vaadi nimenomaista sääntelyä. Näitä menetelmiä ovat elektroninen mittaustiedustelu, vieraiden laitteiden teknisten instrumentointisignaalien tiedustelu sekä kuvaustiedustelu. Elektronisessa mittaustiedustelussa (Electronic Intelligence, ELINT) on kyse muiden radiolähteiden kuin viestintään käytettävien radioaaltojen tiedustelua, tyypillisimmin tutkalähteiden ja muiden navigointisignaalien tiedustelua. Vieraiden laitteiden teknisten instrumentointisignaalien tiedustelussa (Foreign Instrumentation Signals Intelligence, FISINT) hyödynnetään tyypillisimmin avaruus-, maanpäällisten- ja vedenalaistenjärjestelmissä käytettävät elektromagneettiset läheteet eli telemetrialäheteet. Kuvaustiedustelulla (IMAGERY INTELLIGENCE, IMINT) tuotetaan elektro-optisen ja tutkakuvauksen keinoin analysoitua tietoa ja uhkakuvausta sotilaallisista ja sotilaalliseen toimintaan liittyvistä kohteista ja niiden toiminnasta.

Momentin lopussa todettaisiin, että yhteistyön olisi oltava Suomen etujen mukaista ja sotilas-tiedustelusta annetun lain 14 §:ssä tarkoitettujen painopisteiden mukaista. Suomen etu voisi tarkoittaa myös Naton etua.

7.5 Muu lainsäädäntö

7.5.1 Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta

1 §. *Lain soveltamisala.* Suomi voi pykälän 2 momentin mukaan osallistua YK:n turvallisuusneuvoston valtuuttamaan tai poikkeuksellisesti muuhun kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan, jonka tarkoituksena on kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen tai palauttaminen taikka humanitaarisen avustustoiminnan tukeminen tai siviiliväestön suojaaminen YK:n peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt huomioiden ottaen (sotilaallinen kriisinhallinta). Pykälän 4 momentin mukaan lakia ei sovelleta Suomen osallistumiseen YK:n peruskirjan 51 artiklan nojalla toteutettaviin sotilaallisiin toimiin.

Pykälän 3 momentissa säädetään sotilaallisen kriisinhallinnan toimeenpanijasta. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen säännös Pohjois-Atlantin liitosta laissa tarkoitettuna kriisinhallinnan toimeenpanijana. Pykälän nykyinen sanamuoto sisältää jo YK:n, ETYJ:n ja EU:n ohella viittauksen myös muuhun kansainväliseen järjestöön tai maaryhmään sotilaallisen kriisinhallinnan toimeenpanijana ja mahdollistaa siten nykyiselläänkin Naton toimeenpanemaan kriisinhallintaan osallistumisen. Pykälän nykyisessä sanamuodossa Euroopan unioni on rinnastettu kansainväliseen järjestöön. Euroopan unionia ei kuitenkaan pidetä kansainvälisenä järjestönä, minkä vuoksi rinnastus kansainväliseen järjestöön Euroopan unionin osalta esitetään poistettavaksi. Muutokset olisivat luonteeltaan teknisiä eikä esityksellä muutettaisi nykytilaa.

7.5.2 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

1 §. *Soveltamisala.* Soveltamisalaa muutettaisiin siten, että lakia sovellettaisiin myös sellaiseen Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan ehdotetun Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävän hoitamiseksi.

Viittaukset Puolustusvoimien tehtäviä koskevaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohtaan, 2 kohdan a alakohtaan, sekä 3 ja 4 kohtaan muutettaisiin vastaamaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momenttiin ehdotettavia muutoksia (1. lakiehdotus), jossa Puolustusvoimien tehtävästä osallistua Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen säädettäisiin omana kohtanaan. Pykälässä viitattaisiin puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 3 kohdan a alakohdassa sekä 4 ja 5 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Kyseessä olisi luonteeltaan tekninen muutos.

7.5.3 Laki terveydenhuollon järjestämisestä Puolustusvoimissa

9 a §. Pykälässä säädetään laissa tarkoitettuihin potilasasiakirjoihin sisältyvien tietojen salassapidosta ja henkilötietojen käsittelystä. Henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia, jos tietojen käsittely on tarpeen myös ehdotetun Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävän hoitamiseksi.

Pykälän 2 momentissa olevat viittaukset Puolustusvoimien tehtäviä koskevaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohtaan, 2 kohdan a alakohtaan, sekä 3 ja 4 kohtaan muutettaisiin vastaamaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momenttiin ehdotettavia muu-

toksia (1. lakiehdotus), jossa Puolustusvoimien tehtävästä osallistua Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen säädettäisiin omana kohtanaan. Pykälässä viitattaisiin 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 3 kohdan a alakohdassa sekä 4 ja 5 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Kyseessä olisi tekninen muutos.

7.5.4 Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä

1 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momentin 1 kohtaa muutettaisiin siten, että lakia sovellettaisiin Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään myös ehdotetun Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävän hoitamiseksi.

Viittaukset Puolustusvoimien tehtäviä koskevaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohtaan, 2 kohdan a alakohtaan sekä 3 ja 4 kohtaan muutettaisiin vastaamaan puolustusvoimista annetun lakiin ehdotettua 2 §:n 1 momentin muutosta, jossa Puolustusvoimien tehtävästä osallistua Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen säädettäisiin omana kohtanaan. Pykälän 2 momentissa viitattaisiin puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 3 kohdan a alakohdassa sekä 4 ja 5 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Kyseessä olisi luonteeltaan tekninen muutos.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Asetukset

Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen, joka koskee puolustusvoimista annetun lain muuttamista, 18 f §:n 3 momentin nojalla puolustusministeriön asetuksella säädettäisiin vartio- tai päivystystehtävää suorittavavan virkamiehen virkamerkistä.

Asetustaso on perusteltu sen vuoksi, että asetukseen sisältyvä sääntely olisi lakiin verrattuna yksityiskohtaista ja teknisluonteista. Asetuksella ainoastaan tarkennettaisiin lain sääntelyä. Säänneltävät asiat eivät ole laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä, että niistä olisi säädettävä valtioneuvoston asetuksella.

Esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen, joka koskee puolustusvoimista annetun lain muuttamista, 22 §:n 4 momentin nojalla vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen voimankäyttö- ja suojavälineistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Asetustaso on perusteltu sen vuoksi, että asetukseen sisältyvä sääntely olisi lakiin verrattuna yksityiskohtaista ja teknisluonteista. Säänneltävät asiat voidaan katsoa kuitenkin siinä mielessä laajakantoisiksi tai periaatteellisesti tärkeiksi, että niistä olisi säädettävä valtioneuvoston asetuksella.

Esitykseen sisältyvän 3. lakiehdotuksen, joka koskee sotilasajoneuvolain muuttamista, 12 §:n 2 momentin nojalla puolustusministeriön asetuksella säädettäisiin Puolustusvoimien hälytysajoneuvoista muun muassa rakenteen, varusteiden ja värin osalta. Puolustusvoimien hälytysajoneuvon tunnusväriä ja -merkkejä tai niitä erehdyttävästi muistuttavia väriä tai merkkejä ei saa käyttää muissa ajoneuvoissa.

Tarvittavat säännökset ovat yksityiskohtaisia ja teknisiä, joten niistä on tarkoituksenmukaista säätää valtioneuvoston tai puolustusministeriön asetuksella.

Säänneltävät asiat eivät myöskään ole sillä tavalla laajakantoisia tai periaatteellisesti tärkeitä, että niistä olisi säädettävä valtioneuvoston asetuksella. Lakiehdotuksen 12 §:ssä tarkoitettuja hälytysajoneuvoja käyttävä Puolustusvoimat kuuluu puolustusministeriön hallinnonalaan, joten on perusteltua säätää niistä puolustusministeriön asetuksella. Asetukseen sisällytettävä sääntely olisi ainoastaan lakia tarkentavaa.

Määräykset

Esitykseen sisältyvän 3. lakiehdotuksen, joka koskee sotilasajoneuvoja, 40 §:n 4 momentti nojalla Pääesikunnan teknilliselle tarkastusosastolle säädettäisiin määräyksenantovaltuus kansainvälisiä sotilasajoneuvoja koskevista teknisistä vaatimuksista.

Kyse olisi ainoastaan lakia tarkentavista määräyksistä. Määräystaso olisi perusteltu sen vuoksi, että kyse on hyvin tekniluonteisista ja vähäisiä yksityiskohtia koskevista asioista, joihin Pääesikunnan teknillisellä tarkastusosastolla on erityinen asiantuntemus. Määräyksen alaan kuuluviin asioihin ei sisälly merkittävää harkintavallan käyttöä.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan mahdollisimman pian.

10 Suhde muihin esityksiin

Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Ulkoministeriössä on valmisteltavana hallituksen esitys eduskunnalle puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (UM003:00/2024). Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen. Puolustusyhteistyösopimus sääntelee Yhdysvaltojen sotilaallista läsnäoloa Suomessa kaikissa turvallisuustilanteissa. Sopimus sisältää määräykset USA:n joukkojen turvallisuuden järjestämisestä Suomessa. Sopimuksella USA:n joukoille annetaan turvallisuutensa varmistamiseksi toimivaltuuksia Suomen alueella, ensisijaisen vastuun USA:n joukkojen turvallisuudesta säilyessä Suomella. Esityksessä ehdotetaan lisäksi tehtäväksi puolustusyhteistyösopimuksen vaatimat muutokset sotilasajoneuvolakiin. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevädistuntokaudella 2024.

Puolustusministeriössä on valmisteltavana luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle aluevalvontalain ja sotilasajoneuvolain muuttamisesta (PLM003:00/2023). Esityksessä toteutettaisiin Nato-jäsenyydestä aluevalvontaan johtuvia muutoksia. Aluevalvontalain muutosten yhteydessä on tarkoitus tehdä myös sotilasajoneuvolain kansainvälistä sotilasajoneuvoa koskevan määritelmän muutos. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevädistuntokaudella 2024. Aluevalvontayhteistyötä koskevan aluevalvontalain 24 d §:n sisältöä ja muutostarvetta selostetaan jaksoissa 2.2.2 ja 2.2.3.

Esityksellä ei kuitenkaan ole välitöntä yhteyttä yllä mainittuihin esityksiin eikä esityksen käsittely ole niistä riippuvainen.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Puolustusvoimien tehtävät ja toimivalta

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Jos viranomaisille annetaan uusia tehtäviä ja niihin liittyviä toimivaltuuksia, on sekä tehtävistä että toimivaltuuksista säädettävä lailla. Samalla on riittävällä sääntelyllä taattava viranomaistoimivaltuuksien kohteena olevien henkilöiden oikeusturva. Hallinnon toiminta on julkisen vallan käyttöä sekä julkista toimintaa, näin ollen se on sidottu lakiin. Hallinnon lakisidonnaisuudella turvataan yksilön oikeussuoja. Erityisesti lakisidonnaisuus korostuu päätöksenteossa, jossa on kyse yksilön oikeusturvaan liittyvistä asioista. Lakisidonnaisuus kuuluu hyvään hallintoon ja on yksi hallinnon oikeusperiaatteista, joka viranomaistoiminnassa tulee ottaa huomioon.

Puolustusvoimat on perustuslain 119 §:n 1 momentissa tarkoitettu valtionhallinnon toimielin. Sen tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä, joten perustuslain 119 §:n 2 momentti edellyttää, että Puolustusvoimien yleisistä perusteista säädetään lailla. Yleisillä perusteilla tarkoitetaan perustuslain esitöiden mukaan lähinnä yksikön nimeä ja toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia (HE 1/1998 vp, s. 174/II).

Puolustusvoimien tehtäviä koskevaa puolustusvoimista annetun lain 2 §:n sääntelyä ehdotetaan esityksessä täsmennettäväksi. Pykälään lisättäisiin säännös Puolustusvoimien Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta koskevasta tehtävästä. Nato-jäsenyyden Puolustusvoimien toimintaan kohdistuvien vaikutusten vuoksi tehtävästä olisi asianmukaista säätää nimenomaisesti puolustusvoimista annetussa laissa.

Ehdotettu Puolustusvoimien tehtäviä koskeva laintasoinen sääntely olisi kattavaa ja riittävän täsmällistä ja sen voidaan siksi katsoa täyttävän perustuslain 119 §:n 2 momentin vaatimukset.

Kiinteistöjen tilapäinen käyttö ja rajoitukset

Puolustusvoimilla on puolustusvoimista annetun lain 14 §:n perusteella oikeus käyttää tilapäisesti muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä. Säännös on merkityksellinen perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan kannalta. Kiinteistöjen tilapäisen käytön perusteeksi lisättäisiin 1. lakiehdotuksen 14 §:n mukaisesti puolustusyhteistyö ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpano. Muilta osin säännöstä ei ole tarkoitus muuttaa. Säännösmuutos olisi välttämätön, jotta Puolustusvoimien joukot ja vieraiden valtioiden asevoimat voisivat harjoitella ja toimia alueilla, joita niiden on varauduttava puolustamaan. Jo nykyisellään säännöksessä oleviin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti Puolustusvoimien käyttöoikeuden rajoituksiin ei puututtaisi ja luettelo olisi edelleen tyhjentävä.

Perustuslain 15 §:ssä turvatus omaisuudensuojan kannalta merkitykselliselle sääntelylle on sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvä painava yhteiskunnallinen tarve. Sotilaallisen harjoitustoiminnan ja puolustusvalmiuden kohottamisen tarpeet ovat perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä perusteita rajoittaa omaisuuden suojaa. Puolustusvoimien oikeus rajoittuu ehdotuksen perusteella vain kiinteistöjen tilapäiseen käyttöön, eikä käyttöoikeus ulotu lainkaan asuinrakennuksiin, piha- ja puutarha-alueisiin, korjaamattomiin viljelysmaihin tai maa- ja metsätaloudellisiin koekenttiin. Kiinteistön tilapäisen käytön edellytetään olevan välttämätöntä säännöksessä mainittujen toimintojen kannalta. Lisäksi sääntelyn oikeasuhtaisuuden näkökulmasta ovat merkityksellisiä pykälän 1 momentissa oleva kielto tarpeettoman haitan tai vahingon aiheuttamisesta sekä 4 momentin säännös kiinteistön omistajan tai haltijan oikeudesta saada korvaus kiinteistön käyttämisestä aiheutuneesta vahingosta. (PeVL 51/2006 vp, s. 5).

Ehdotetussa muutoksessa on kyse jo voimassa olevan toimivaltuuden soveltamisalan laajentamisesta vastaamaan turvallisuusympäristön muutosta. Voimassa oleva säännös on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Toimivaltuus ei itsessään ole uusi, mutta muutos mahdollistaisi kiinteistöjen tilapäisen käyttöönoton myös puolustusyhteistyössä ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanossa. Muutokselle on sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvä välttämätön ja painava yhteiskunnallinen tarve, eikä säännöstä oltaisi muuttamassa muilta osin.

Edellä mainittu huomioon ottaen sääntelyn ei voida katsoa olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Puolustusvoimista annettuun lakiin ehdotettava uusi 14 a § on merkityksellinen perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan kannalta sekä perustuslain 9 §:ssä turvattujen liikkumisvapauksien kannalta.

Ehdotetun säännöksen 1 momentin perusteella Puolustusvoimilla olisi oikeus puolustusyhteistyössä ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanossa tilapäisesti rajoittaa käytettävän satama-alueen tai lentopaikan maa-alueen käyttöä, jos se on tarpeen vieraan valtion asevoimien joukkojen maahantulon tai maasta poistumisen turvaamiseksi. Toimivaltuutta saisi siten käyttää vain niissä tilanteissa, joissa se on tarpeen henkilöstön tai kaluston turvaamiseksi.

Puolustusvoimista annetun lain 14 a §:n 2 momentin mukaan rajoituksilla ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa tai vahinkoa sataman tai lentopaikan toiminnalle tai muulle liikenteelle. Rajoitusten asettamisessa on huomioitava meriliikenteen ja siviili-ilmailun turvallisuus. Momentti sisältää suhteellisuusperiaatteen mukaisen kirjauksen, jonka perusteella rajoituksia saisi asettaa ainoastaan siten, että ne eivät aiheuta tarpeettomia haittoja sataman tai lentopaikan toiminnalle tai muulle liikenteelle. Rajoituksia voisi siten asettaa vain siinä laajuudessa kuin se olisi välttämätöntä vieraan valtion asevoimien joukkojen maahantulon tai maasta poistumisen turvaamiseksi.

Puolustusvoimista annetun lain 14 a §:n 3 momentin mukaan pykälän 1 momentissa tarkoitusta rajoituksesta sovitaan satama- tai lentokenttätoiminnanharjoittajan kanssa. Jos sopimukseen ei päästä, Puolustusvoimien puolustushaaraesikunta, paikallishallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja voi päättää rajoituksista kuultuaan sataman tai lentopaikan toiminnanharjoittajaa. Momentti sisältää siten tarkkarajaisen ja täsmällisen säännöksen päätöksentekomenettelystä.

Ehdotetun 14 a §:n voidaan edellä mainittu huomioon katsoa täyttävän perusoikeuksien rajoitusedellytykset ja perustuvan sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvään välttämättömään ja painavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Sääntelyn ei voida siten katsoa olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Puolustusvoimien turvaamistehtävät

Puolustusvoimien turvaamistehtävistä säädetään puolustusvoimista annetun lain 18 a §:ssä. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi Puolustusvoimille oikeus suojata myös Puolustusvoimien vieraana olevan vieraan valtion tai kansainvälistä järjestöä edustavia, erityistä suojelua tarvitsevia asiantuntijoita. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin Puolustusvoimille myös oikeus suorittaa turvaamistehtäviä vieraan valtion asevoimien, Naton tai sen jäsenvaltion erityisen omaisuuden kuljetusten suojaamiseksi. Sääntely on merkityksellistä suhteessa perustuslain 7 §:ssä turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä perustuslain 9 §:ssä turvattuun liikkumisvapauteen (PeVL 67/2016 vp. s. 2).

Esitetty muutos tarkoittaisi käytännössä säännöksen soveltamisalan laajentamista kattamaan voimassa olevan säännöksen soveltamisalaa vastaavia kohteita, jotka ovat tarkkarajaisesti ja täsmällisesti määritelty. Voimassa oleva 18 a § on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävai-
kutuksella. Säännöksessä ei muutettaisi turvaamistehtävissä noudatettavia periaatteita, eikä Puolustusvoimille esitettäisi uusia toimivaltuuksia tehtävien suorittamiseen. Edellä mainittu huomioon ottaen sääntelyn ei voida katsoa olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Puolustusvoimien alueiden ja vieraan valtion asevoimien joukkojen turvaaminen

Perustuslaissa ei ole nimenomaisesti säädetty edellytyksiä siitä, mille viranomaiselle voidaan säätää toimivaltuuksia yleisellä paikalla (PeVL 67/2016 vp. s. 2). Esityksellä ei ole tarkoitus antaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä tehtäviä muulle viranomaiselle kuin poliisille. Esityksellä kuitenkin pyritään varmistamaan se, ettei Puolustusvoimien alueiden ja vieraan valtio asevoimien turvaamisen takia ja näihin kohdistuvien oikeudettomien tekojen johdosta yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle pääsisi muodostumaan vaaraa. Perustuslain ei voida katsoa asettavan estettä säätää Puolustusvoimien alueiden ja vieraan valtion asevoimien turvaamisen tehtävistä sekä niihin liittyvistä toimivaltuuksista Puolustusvoimille.

Esitys sisältää kuitenkin perustuslain kannalta merkityksellisiä lainsäädäntömuutoksia, joilla annettaisiin Puolustusvoimille uusia yksilöön kohdistuvia tai yksilön oikeuksia rajoittavia toimivaltuuksia. Esitystä on arvioitava perusoikeussäännöksiin sisältyvien lakivarausten kannalta ottaen huomioon perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset, joita ovat lailla säätämisen vaatimus, rajoittamisen perusteena olevien syiden hyväksyttävyyden, rajoituksen tarkkarajaisuus ja täsmällisyys, suhteellisuusvaatimuksen täytyminen perusoikeutta rajoitettaessa, perusoikeuden ydinalueen koskemattomuus, oikeusturvajärjestelyjen riittävyys ja rajoituksen ristiriidattomuus Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kannalta.

Ehdotetut puolustusvoimista annetun lain toimivaltasäännökset oikeuttaisivat aiempaa laajemmin Puolustusvoimien vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen käyttämään julkista valtaa ja puuttumaan perusoikeuksiin tietyissä tilanteissa samassa tarkoituksessa kuin poliisi oikeutetaan puuttumaan niihin poliisilain mukaan ja rajavartiomies rajavartiolain mukaan.

Puolustusvoimista annetun lain 18 e §:ään ehdotetaan säännöksiä Puolustusvoimien alueiden ja vieraan valtion asevoimien tilapäisestä turvaamisesta. Puolustusvoimien erityisen koulutuksen saaneella vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä olisi oikeus käyttää tehtäviensä edellyttämiä voimankäyttövälineitä 23 §:n 1 momentin mukaisissa voimakeinojen käytön tilanteissa. On huomattava, että sotilaalla ja turvamiehellä on virantoimituksessa voimassa olevan 23 §:n 2 momentin nojalla lisäksi oikeus hätävarjeluun siten kuin rikoslain 4 luvun 4 §:ssä säädetään.

Puolustusvoimista annetun lain 18 e §:ään ehdotetaan uutta säännöstä Puolustusvoimien erityisen koulutuksen saaneen virkamiehen toimivaltuuksista Puolustusvoimien alueiden ja vieraan valtion asevoimien tilapäiseksi turvaamiseksi. Toimivaltuudet tilapäisessä turvaamisessa merkitsevät puuttumista perustuslain 7 §:n suojaamaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja tilapäistä puuttumista perustuslain 9 §:n suojaamaan liikkumisvapauteen sekä perustuslain 15 §:ssä turvattua omaisuudensuojaa. Sääntelyn tarkoituksena on suojata yksilöiden terveyttä ja turvallisuutta sekä omaisuutta ottaen huomioon turvattavan materiaalin erityinen luonne. Toimivaltuuksien käytön edellytyksenä olisi, että toimivaltuuksien käyttämisellä pystyttäisiin torjumaan edellä tarkoitettuun oikeushyvään kohdistuva hyökkäys.

Toimivaltuutta käytettäessä olisi otettava huomioon kohteen turvallisuus, virkatehtävän laatu ja vastarinnan vaarallisuus. Toimivaltuuksia saisi käyttää vain koulutuksen saanut Puolustusvoimien virkamies ja toimenpiteiden edellytykset olisi säännelty yksityiskohtaisesti. Säännös olisi perusteltavissa turvaamisen asianmukaiseksi suorittamiseksi ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen edellyttämä.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut Puolustusvoimien turvaamistehtävien ja niitä koskevien toimivaltuuksien laajentamista ulottumaan myös Puolustusvoimien hallinnassa olevien alueiden ulkopuolelle lausunnossaan (PeVL 67/2016 vp. s. 2). Ehdotetussa 18 e §:ssä ei olisi kyse puolustusvoimista annetun lain tarkoittamasta turvaamistehtävästä. Ehdotetut toimivaltuudet ja sääntelytekniikka vastaisivat kuitenkin tosiasiallisesti puolustusvoimista annetun lain voimassa olevaa 22 b §:ää sillä erotuksella, että toimivaltuus olisi osoitettu vartio- tai päivystystehtävää suorittavalle virkamiehelle, joka olisi turvamiestä helpommin tunnistettavissa Puolustusvoimien virkamieheksi virka-asun perusteella. Perustuslakivaliokunta on arvioinut lain 22 b §:n perustuslainmukaisuutta ja säännös voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisympäristössä (PeVL 67/2016 vp. s. 4).

Perustuslakivaliokunta on viranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä arvioidessaan pitänyt arvion lähtökohtana sitä, että viranomaisen toimivaltuuksien sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistetun oikeusvaltioperiaatteen kannalta (ks. PeVL 51/2006 vp, s. 2/I). Julkisen vallan käytön tulee momentin mukaan perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Lähtökohtana on, että julkisen vallan käytön tulee olla aina palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen (HE 1/1998 vp, s. 74/II). Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Toimivaltasääntely on perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan yleensä merkityksellistä myös perustuslain turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (ks. PeVL 10/2016 vp). (PeVL 67/2016 vp. s. 3).

Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan katsonut, että poliisin käytössä olevien toimivaltuuksien kanssa samojen valtuuksien säätäminen muulle viranomaiselle ei välttämättä ole sopusoinnussa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan välttämättömyysvaatimuksen näkökulmasta (ks. PeVL 10/2016 vp, s. 3, PeVL 49/2014 vp, s. 2/I, PeVL 37/2002 vp, s. 1—2 ja PeVL 2/1996 vp, s. 3/I).

Puolustusvoimista annetun lain 18 e §:n 1 momentissa säädettäisiin vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen oikeudesta Puolustusvoimien käytössä olevan alueen tai vieraan valtion asevoimien joukon välittömässä läheisyydessä eristää sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista, jos se on välttämätöntä Puolustusvoimien käyttämän alueen tai vieraan valtion asevoimien joukon turvaamiseksi. Toimivaltuus merkitsisi tilapäistä puuttumista perustuslain 9 §:n liikkumisvapauteen ja perustuslain 15 §:ssä turvattuun omaisuudensuojaan. Säännös olisi perusteltavissa Puolustusvoimien tehtävien ja toiminnan turvaamisen asianmukaisella suorittamisella sekä sivullisille ja yhteiskunnalle aiheutuvan vaaran pienentämisellä.

Puolustusvoimista annetun lain 18 e §:n 2 momentissa säädettäisiin vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen oikeudesta poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi Puolustusvoimiin taikka vieraan valtion asevoimiin kohdistuvaan rikokseen. Säännös olisi merkityksellinen perustuslain 7 §:n 1 momentin suojaaman henkilökohtaisen koskemattomuuden ja perustuslain 9 §:n liikkumisvapauden kannalta.

Puolustusvoimien toiminnassa ja puolustusyhteistyössä ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanossa voidaan käyttää vaarallista ja anastuserkkää materiaalia ja tämä voi vaarantaa muussa kuin Puolustusvoimien käytössä yhteiskunnan turvallisuuden aiheuttaen laajaa vahinkoa. Lisäksi joukkojen mukana kulkee sellaista kriittistä tietoa, joka voisi väärin käsiin joutuessaan vaarantaa tai vahingoittaa Suomen kansainvälisiä suhteita ja Suomen kansallista turvallisuutta. Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oltava riittävät toimivaltuudet tällaisen materiaalin turvaamiseksi. Perusoikeuden rajoittaminen on siten perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen edellyttämä.

Puolustusvoimista annetun lain 18 e §:n 3 momentissa säädettäisiin vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen erityisestä kiinniotto-oikeudesta puolustusvoimien käyttämän alueen tai vieraan valtion asevoimien turvaamisen yhteydessä. Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen erityisen koulutuksen saanut virkamies saisi ottaa henkilön kiinni, jos paikalta poistaminen olisi todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä Puolustusvoimien käyttämään alueeseen tai vieraan valtion asevoimiin kohdistuvaa rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Säännös olisi merkityksellinen perustuslain 7 §:n 1 momentin kannalta. Perustuslain 7 §:n 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.

Esitetyn 18 e §:n 3 momentissa säädettävän vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen kiinniotto-oikeuden kannalta merkittävää on, että Puolustusvoimien käyttämien alueiden ja vieraan valtion asevoimien turvaaminen rikollisuudelta ja vakavilta turvallisuusuhilta on tavoite, jonka saavuttamista yleinen etu hyvin laajasti vaatii. Säännöstä voidaan pitää tarkkarajaisena, kun siinä kiinniottamisen edellytyksenä mainittaisiin, että henkilön paikalta poistamisen tulisi olla todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä Puolustusvoimien käytössä olevien alueisiin tai vieraan valtion asevoimiin kohdistuvaa rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniotettu henkilö olisi viipymättä luovutettava poliisille, minkä lisäksi puolustusvoimista annetun lain 18 e §:n 4 momentissa olisi säännös kiinniotetun henkilön kohtelusta.

Edellä mainittu huomioon ottaen 18 e §:ään ehdotettujen toimivaltuuksien käyttö olisi porrastettu siten, että voimakkaammin perusoikeuksiin puuttuvia toimivaltuuksia olisi oikeus käyttää ainoastaan silloin, jos lievemmillä keinoilla ei saavutettaisi niillä tavoiteltavaa hyväksytyä tavoitetta. Yksittäisten toimivaltuuksien käyttö olisi siten hyväksyttävässä suhteessa tavoiteltuun nähden ja lisäksi niiden käyttö olisi yleisemminkin sidottuna pykälän 1 momentin perusteella välttämättömyyteen. Puolustusvoimille ei oltaisi esittämässä yleistoimivaltaa toimia yleisellä paikalla, vaan tämä pysyisi jatkossakin poliisin tehtävänä.

Puolustusvoimista annetun lain 18 e §:n mukaisessa virkatehtävässä käytettävistä voimakkeuksista ja välineistä säädettäisiin 22 §:ssä. Uuden 22 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin Puolustusvoimien hyväksymistä vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen voimankäyttö- ja suojavälineistä. Voimankäyttövälineiden käytöllä voidaan puuttua merkittävästi perustuslain 7 §:n suojaamaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, minkä vuoksi erityisesti voimankäyttövälineitä koskevan asetuksenantovaltuuden lisäämistä lakiin pidetään tarpeellisenä kansalaisten perusoikeuksien turvaamista koskevalla perusteella. Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen käytettävissä olevista voimankäyttövälineistä tulee olla riittävän täsmälliset säännökset.

Ehdotetulle sääntelylle on sotilaalliseen maanpuolustukseen liittyvä välttämätön ja painava yhteiskunnallinen tarve, ja lisäksi sääntely vastaa tosiasiallisesti turvaamistehtäviä koskevaa, voi-

massa olevaa 22 b §:ää. Voimassa oleva 22 b § on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Edellä mainittu huomioon ottaen sääntelyn ei voida katsoa olevan ongelmallinen perustuslain kannalta.

Puolustusvoimista annetun lakiin ehdotetaan uutta säännöstä (1. lakiehdotuksen 18 f §), jonka mukaan vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen olisi 18 e §:ssä säädettyjä tehtäviä suorittaessaan tarvittaessa ilmaistava 18 e §:ssä tarkoitetun toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa vartio- tai päivystystehtävää suorittava virkamies ja pyynnöstä esitettävä henkilökorttinsa. Lisäksi Puolustusvoimien on huolehdittava siitä, että virkatoimen suorittanut virkamies on tarvittaessa yksilöitävissä. Vaatimus vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen yksilöitävyydestä pohjautuu viime kädessä perustuslain 118 §:ään, jonka mukaan virkamies vastaa virkatoimensa lainmukaisuudesta.

Perustuslain 118 §:n 3 momentin mukaan jokaisella, joka on kärsinyt oikeudenloukkauksen tai vahinkoa virkamiehen tai julkista tehtävää hoitavan henkilön lainvastaisen toimenpiteen tai laiminlyönnin vuoksi, on oikeus vaatia tämän tuomitsemista rangaistukseen sekä vahingonkorvausta. Jotta perustuslain 118 §:n 3 momentissa säädetty oikeus voisi käytännössä toteutua, tulee virkatoimen suorittanut virkamies tarvittaessa pystyä yksilöimään. Tarkemmat säännökset vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen virkamerkistä annettaisiin puolustusministeriön asetuksella.

Edellä todetusti voidaan katsoa, että perusteet perusoikeuksien rajoittamiseen ovat kokonaisuudessaan perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen edellyttämiä.

Asetuksenantovaltuudet

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan myös muu viranomaislainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä.

Perustuslakivaliokunta on lainsäädäntövallan delegoinnin sallittavuutta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota valtuutuksen täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen (HE 1/1998 vp, s. 132/II, PeVL 11/1999 vp, s. 2/I). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on myös tuotu esiin perustuslain 80 §:n 1 momentin eräänä lähtökohtana se, että ministeriölle voidaan osoittaa asetuksenantovaltaa lähinnä teknisluonteisissa sekä yhteiskunnalliselta ja poliittiselta merkitykseltään vähäisehköissä asioissa (PeVL 33/2004 vp, s. 6/I). Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on hyväksytty perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimivaltaa oikeussääntöjen antamiseen niin valtion ja kunnan viranomaisille kuin itsenäisille julkisoikeudellisille laitoksille ja eräille alueellisille itsehallintotoimielimille. Yleisimmin määräystenantovaltaa on osoitettu valtionhallinnon keskusvirastoille.

Puolustusvoimista annetun lain muuttamista koskevan 1. lakiehdotuksen 18 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen koulutuksesta säädettäisiin puolustusministeriön asetuksella. Lain uuteen 18 f §:ään ehdotettavan 3 momentin mukaan vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen voimankäyttö- ja suojavälineistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Lain 22 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen voimankäyttö- ja suojavälineistä 18 e §:ssä tarkoitettussa virkatehtävässä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Lisäksi ehdotettu laki sotilasajoneuvolain 12 ja 40 §:n muuttamisesta (3. lakiehdotus) sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka mukaan puolustusministeriön asetuksella säädettäisiin Puolustusvoimien hälytysajoneuvon rakenteesta, varusteista, tunnusväriyuksestä ja –merkeistä (12 §:n 2 momentti).

Puolustusvoimista annetun lain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 18 e §:n 5 momentissa ja sotilasajoneuvolain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 40 §:n 3 momentissa Pääesikunnalle ja Pääesikunnan teknilliselle tarkastusosastolle ehdotetaan annettavaksi määräyksenantovaltaa.

Säännösehdotukset on kirjoitettu täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Puolustusministeriölle annettavat asetuksenantovaltuudet ja Pääesikunnalle annettavat määräyksenantovaltuudet koskisivat teknisuonteisia asioita, joiden merkitys ei edellytä käsittelyä valtioneuvostossa. Ehdotettujen valtuutussäännösten voidaan katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n vaatimukset.

Asevelvollisten määrääminen Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään

Perustuslain 127 §:n mukaan jokainen Suomen kansalainen on velvollinen osallistumaan isänmaan puolustukseen tai avustamaan sitä sen mukaan kuin laissa säädetään. Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Maanpuolustusvelvollisuuden sisältöä ei ole määritelty perustuslain 127 §:ssä tarkemmin, mutta perustuslain esitöiden (HE 1/1998 vp) mukaan se kattaa sotilaallisen maanpuolustuksen lisäksi muutkin isänmaan puolustamisen muodot. Perustuslain perusteluissa ei ole mainintaa maanpuolustusvelvollisuuden alueellisesta ulottuvuudesta. Perustuslain mukainen maanpuolustusvelvollisuus ei kuitenkaan aseta Suomen kansalaisille velvollisuutta minkään muun maan kuin Suomen puolustamiseen.

Varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan asevelvollisuuslain 62 §:n 1 momentin 3 kohdassa ehdotetun mukaisesti määrätä lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille, jos hän osallistuu nimenomaisen suostumuksensa mukaisesti Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään. Tällaiseen toimintaan sovelletaan asevelvollisuuslain 78 §:n 1 momentin säännöksiä siitä, etteivät asevelvolliset saa osallistua esimerkiksi aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin.

Esityksen mukaan varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan määrätä lyhytaikaiseen palvelukseen ulkomailta, jos hän osallistuu nimenomaisen suostumuksensa mukaisesti Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään, silloin kun kyse ei ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta. Perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä koskien puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja asevelvollisuuslain muuttamista (HE 94/2016 vp) antaman lausunnon (PeVL 65/2016 vp) mukaan Puolustusvoimilla on korostunut informointivelvollisuus siitä, ettei perustuslain 127 §:ään perustuva maanpuolustusvelvollisuus kata kansainvälisiin tehtäviin osallistumista.

Ehdotettu sääntely asevelvollisten osallistumisesta Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtäviin täyttäisi osallistumisen suostumuksenvaraisuuden ja voimankäyttöä koskevien ja muiden asiallisten rajoitusten puolesta perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä aikaisemmin asetetut vaatimukset (PeVL 9/2007 vp, PeVL 51/2006 vp, s. 3/II).

Arvio säätämisyjärjestyksestä

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 ja 4 a §, 12 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 ja 5 momentti, 15 §:n otsikko sekä 1 ja 5 momentti, 18 §, 18 a §:n 1 ja 2 momentti, 19 §:n 1 momentti ja 22 b §,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §, 4 a § ja 12 §:n 1 momentti laissa 1304/2022, 14 §:n 1 momentti ja 15 §:n 1 momentti laissa 509/2013, 14 §:n 5 momentti ja 15 §:n 5 momentti laissa 932/2015, 18 a §:n 1 ja 2 momentti ja 22 b § laissa 197/2017, sekä

lisätään lakiin uusi 14 a, 18 e ja 18 f § sekä 22 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

2 §

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on:

- 1) Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon kuuluvat:
    - a) maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen;
    - b) kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen;
    - c) sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen sekä maanpuolustustahdon edistäminen;
  - 2) Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus, johon kuuluvat:
    - a) Suomen ja muiden Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltioiden puolustaminen aseellisia hyökkäyksiä vastaan yhteistyössä näiden asevoimien kanssa;
    - b) Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen ja puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen
  - 3) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:
    - a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;
    - b) pelastustoimintaan osallistuminen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja;
  - 4) osallistuminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun tai muuhun kuin 2 kohdassa tarkoitettuun tehtävään sisältyvään kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan;
  - 5) osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa.
- Puolustusvoimien muista tehtävistä säädetään erikseen.

4 a §

Kansainvälisen avun pyytäminen ja yhteistoiminta Suomen alueella

Jollei kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa (418/2017) muuta säädetä, puolustusministeriö voi ulkoministeriötä kuultuaan pyytää Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselta valtiolta, Pohjois-Atlantin liitolta tai muulta kansainväliseltä järjestöltä taikka Euroopan unionilta tai päättää Puolustusvoimien yhteistoiminnasta toisen valtion, Pohjois-Atlantin liiton tai muun kansainvälisen järjestön taikka Euroopan unionin kanssa Suomen alueella ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan (SopS 1/1956) päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

12 §

Kansainvälisen avun antaminen, yhteistoiminta ja muu kansainvälinen toiminta

Puolustusvoimat voi antaa Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselle valtiolle, Pohjois-Atlantin liitolle tai muulle kansainväliselle järjestölle taikka Euroopan unionille sekä osallistua yhteistoimintaan toisen valtion, Pohjois-Atlantin liiton tai muun kansainvälisen järjestön taikka Euroopan unionin kanssa ja osallistua muuhun kansainväliseen toimintaan ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

---

14 §

Kiinteistöjen tilapäinen käyttöoikeus

Puolustusvoimilla on oikeus tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä, jos se on sotilaallisen harjoitustoiminnan, puolustusyhteistyön, Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanon tai puolustusvalmiuden kohottamisen kannalta välttämätöntä. Puolustusvoimat ei kuitenkaan saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa tai vahinkoa omaisuuksille.

Kiinteistön käyttämisestä aiheutuneesta vahingosta suoritetaan kiinteistön omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus. Korvauspäätökseen samoin kuin kiinteistön käyttöä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Korvaukseen oikeutetulle on muutoksenhausta huolimatta viivytyksettä suoritettava määrä, josta ei ole erimielisyyttä. Kiinteistön käyttöä koskevaa päätöstä voidaan noudattaa muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä täytäntöönpanoa. Kiinteistön käyttöä koskevaa sopimusta koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.

14 a §

Tilapäiset rajoitukset maahan saapumisen ja maasta poistumisen turvaamiseksi

Puolustusvoimilla on oikeus puolustusyhteistyössä ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanossa tilapäisesti rajoittaa käytettävän satama-alueen tai lentopaikan maa-alueen käyttöä, jos se on tarpeen vieraan valtion asevoimien joukkojen maahantulon tai maasta poistumisen turvaamiseksi.

Rajoituksilla ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa tai vahinkoa sataman tai lentopaikan toiminnalle tai muulle liikenteelle. Rajoitusten asettamisessa on huomioitava meriliikenteen ja siviili-ilmailun turvallisuus.

Tämä pykälän 1 momentissa tarkoitettu rajoituksesta sovitaan satama- tai lentokenttätoiminnanharjoittajan kanssa. Jos sopimukseen ei päästä, Puolustusvoimien puolustushaaraesikunta, paikallishallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja voi päättää rajoituksista kuultuaan sataman tai lentopaikan toiminnanharjoittajaa.

15 §

Liikkumista koskevat kiellot ja rajoitukset Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella

Jos sotilaalliset syyt tai ulkopuolisten suojaaminen vaaroilta sitä vaatii, Puolustusvoimien puolustushaaraesikunta, paikallishallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja voi kieltää asiattomilta Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai kohteessa liikkumisen tai rajoittaa sitä. Kiellon rikkomisesta tuomittavista rangaistuksista säädetään rikoslaissa (39/1889).

Oleskelu- ja vierailuluvan myöntää edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu viranomainen. Lupaviranomaisen 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa asiassa tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Luvan peruuttamista koskevaa päätöstä noudatetaan muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä täytäntöönpanoa.

---

18 §

Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen Puolustusvoimien käytössä tai rajoitusten kohteena olevalla alueella

Turvallisuuden ja järjestyksen toteuttamisesta Puolustusvoimien käytössä tai 14 a §:ssä tarkoitettujen rajoitusten kohteena olevalla alueella määrää tarkemmin varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja.

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen koulutuksesta säädetään puolustusministeriön asetuksella.

18 a §

Puolustusvoimien turvaamistehtävät

Puolustusvoimat voi tarvittaessa asettaa erityiskoulutuksen saaneen Puolustusvoimien virkamiehen (*turvamies*) suojaamaan yleisellä paikalla Puolustusvoimien henkilöstöön kuuluvien, Puolustusvoimien vieraana olevan vieraan valtion sotilasiohtoon kuuluvien tai kansainvälistä järjestöä edustavien erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden ja erityisten asiantuntijoiden turvallisuutta (*henkilösuojaustehtävä*) tai Puolustusvoimien taikka vieraan valtion asevoimien tai Pohjois-Atlantin liiton erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuutta.

Turvamies voi yleisellä paikalla suojata henkilösuojaustehtävässä henkilön turvallisuutta 22 a §:ssä säädettyin toimivaltuuksin, jollei poliisi ole ottanut tehtävää suoritettavakseen, sekä 1 momentissa tarkoitetun erityisen omaisuuden kuljetuksen koskemattomuutta 22 b §:ssä säädettyin toimivaltuuksin. Toimivaltuuksien käytön aloittamisesta on ilmoitettava mahdollisimman pian päällystään kuuluvalle poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle.

---

18 e §

Puolustusvoimien alueiden ja vieraan valtion asevoimien tilapäinen turvaaminen

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus Puolustusvoimien käytössä olevan alueen taikka vieraan valtion asevoimien joukon välittömässä läheisyydessä tilapäisesti eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkuamista siellä, jos se on välttämätöntä Puolustusvoimien käyttämän alueen tai vieraan valtion asevoimien joukon turvaamiseksi.

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus Puolustusvoimien käytössä olevan alueen taikka vieraan valtion asevoimien joukon välittömässä läheisyydessä poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyi Puolustusvoimiin taikka vieraan valtion asevoimiin kohdistuvaan rikokseen.

Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä Puolustusvoimien käytössä olevalle alueelle tai vieraan valtion asevoimiin kohdistuvaa rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniottamisesta on välittömästi ilmoitettava poliisille, ja kiinni otettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Edellä 3 momentin nojalla kiinni otettujen henkilöiden kohteluun sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia (841/2006).

Tässä pykälässä tarkoitettu tilapäisestä turvaamisesta määrää tarkemmin Puolustusvoimien puolustushaaraesikunta, paikallishallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja.

18 f §

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen virkamerkki ja aseman ilmaiseminen sekä virkamiehen yksilöiminen

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen on pidettävä virkamerkki mukana 18 e §:ssä tarkoitettua virkatehtävää suorittaessaan. Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen on tarvittaessa ilmaistava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa vartio- tai päivystystehtävää suorittava virkamies ja pyynnöstä esitettävä virkamerkkinsä, jos ilmaiseminen tai esittäminen on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

Puolustusvoimien on huolehdittava siitä, että virkatoimen suorittanut vartio- tai päivystystehtävää suorittava virkamies on tarvittaessa yksilöitävissä.

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen virkamerkistä säädetään puolustusministeriön asetuksella.

19 §

Henkilöllisyyden selvittäminen, henkilön poistaminen ja kiinniotto-oikeus

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus poistaa henkilö Puolustusvoimien käytössä tai 14 a §:ssä tarkoitettua raijotusten kohteena olevalta alueelta sekä 15 §:ssä tai 18 e §:n 1 momentissa tarkoitettua alueelta, jos on ilmeistä, ettei poistettavalla ole oikeutta oleskella alueella ja edellä mainittu virkamies on kehottanut häntä poistumaan. Virkamiehellä on oikeus poistaa myös alueella luvallisesti oleva henkilö, jos tämä häiritsee tai vaarantaa toisten tai itsensä turvallisuuden. Lisäksi virkamiehellä on tehtävässään oikeus saada tietää alueella oleskelevan tai liikkuvan henkilön nimi, henkilötunnus tai sen puuttuessa syntymäaika, kansalaisuus ja passitiedot.

---

22 §

Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiseen liittyvät voimakeinot

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen voimankäyttö- ja suojavälineistä 18 e §:ssä tarkoitettua virkatehtävässä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

22 b §

Toimivaltuudet erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamisessa

Turvamiehellä on oikeus Puolustusvoimien, vieraan valtion asevoimien tai Pohjois-Atlantin liiton erityisen omaisuuden kuljetuksen välittömässä läheisyydessä eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä, jos se on välttämätöntä erityisen omaisuuden koskemattomuuden suojaamiseksi, jollei päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja sitä rajoita.

Erityisen omaisuuden kuljetuksen suojaamistehtävässä turvamiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyy Puolustusvoimien, vieraan valtion asevoimien taikka Pohjois-Atlantin liiton erityiseen omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja voi rajoittaa tässä momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia.

Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä Puolustusvoimien, vieraan valtion asevoimien taikka Pohjois-Atlantin liiton erityiseen omaisuuteen kohdistuvaa rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniottamisesta on välittömästi ilmoitettava päällystöön kuuluvalla poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle ja kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Edellä 3 momentin nojalla kiinniotettujen henkilöiden kohteluun sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

asevelvollisuuslain 62 ja 78 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asevelvollisuuslain (1438/2007) 62 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti sekä 78 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1306/2022, seuraavasti:

62 §

Palveluksen järjestäminen ulkomailla

Varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan määrätä lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille, jos hän:

3) osallistuu nimenomaisen suostumuksensa mukaisesti puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään tai 4 kohdassa tarkoitettuun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan tai muuhun kansainväliseen toimintaan silloin, kun kyse ei ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta;

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun tehtävään tai kansainväliseen toimintaan sovelletaan lisäksi 78 §:n 1 momenttia sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettua lakia (1522/2016).

78 §

Palveluksessa olevan asevelvollisen määrääminen muuhun tehtävään kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen

Tässä laissa tarkoitettussa palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan palvelustehtävään määrätä puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään, kun tällaiset tehtävät eivät liity Suomen sotilaalliseen puolustamiseen. Palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan palvelustehtävään määrätä myös puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun virka-aputehtävään ja 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun pelastustehtävään sekä 4 kohdassa tarkoitettuihin tehtäviin, kun tällaiset tehtävät eivät liity Suomen sotilaalliseen puolustamiseen. Edellä mainittuja tehtäviä suorittaessaan asevelvolliset eivät saa osallistua:

- 1) vaarallisten henkilöiden kiinniottamiseen;
- 2) räjähteiden raivaamiseen;
- 3) aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin; eikä
- 4) muihin 1–3 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä vastaaviin vaarallisiin tehtäviin.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki

sotilasajoneuvolain 12 ja 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilasajoneuvolain (332/2023) 12 ja 40 § seuraavasti:

12 §

Puolustusvoimien hälytysajoneuvo

Puolustusvoimien hälytysajoneuvo on sellainen Puolustusvoimien ajoneuvo, joka on varustettu sinistä valoa näyttävällä vilkkuvalla varoitusvalaisimella ja hälytysajoneuvon äänimerkinantolaitteella. Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen käyttöön tiellä sovelletaan, mitä tieliikennelaisissa (729/2018) säädetään hälytysajoneuvojen käytöstä tiellä.

Puolustusministeriön asetuksella säädetään Puolustusvoimien hälytysajoneuvon rakenteesta, varusteista, tunnusväriykestä ja –merkeistä. Puolustusvoimien hälytysajoneuvon tunnusväriykestä ja -merkkejä tai niitä erehdyttävästi muistuttavia väriyksiä tai merkkejä ei saa käyttää muissa ajoneuvoissa.

40 §

Kansainvälinen sotilasajoneuvo Suomessa

Jollei muualla toisin säädetä tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu, Suomessa käytettävään kansainväliseen sotilasajoneuvoon ja niiden liikennekelpoisuuden valvontaan sovelletaan sotilasajoneuvoja koskevia säännöksiä ja määräyksiä.

Lähettiläjävaltio vastaa siitä, että:

- 1) ajoneuvo on turvallinen käytettäväksi liikenteessä;
- 2) ajoneuvo on asianmukaisesti katsastettu tai tarkastettu lähettiläjävaltiossa.

Kansainvälisistä sotilasajoneuvoista muodostetuille erikoiskuljetusyhdistelmiltä edellytetään kytkentäkatsastusta. Kytkestä katsastus voi olla Puolustusvoimien suorittama.

Pääesikunnan teknillinen tarkastusosasto voi antaa tarkempia määräyksiä kansainvälisiä sotilasajoneuvoja koskevista teknisistä vaatimuksista ja kansainväliselle sotilasajoneuvolle suoritetun kytkentäkatsastuksen hyväksymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilastiedustelusta annetun lain (590/2019) 20 §:n 1 momentin 1 kohta sekä
lisätään 20 §:ään uusi 7 momentti
seuraavasti:

20 §

Kansainvälinen yhteistyö

Sotilastiedusteluviranomainen voi Suomen kansallisten etujen mukaisesti tehtäviinsä liittyen tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi:

1) vaihtaa muita tiedustelutietoja kuin henkilötietoja ulkomaisten tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden taikka Pohjois-Atlantin liiton tai muun kansainvälisen järjestön taikka Euroopan unionin kanssa salassapitosäännösten estämättä, jos se on tarpeellista; ja

---

Pääesikunnan tiedustelupäällikkö päättää Pohjois-Atlantin liiton tai sen jäsenvaltion ajoneuvolla, meri- tai ilma-aluksella taikka maa-aseamalla tapahtuvan radiosignaalityiedustelun tai muun kuin tässä tai muussa laissa säädetyn tiedustelumenetelmän käytöstä Suomen alueella. Tässä momentissa tarkoitettun yhteistyön on oltava Suomen etujen ja 12 §:ssä tarkoitettujen painopisteiden mukaista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 1 §:n 3 momentti seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa tarkoitettun kriisinhallinnan toimeenpanijana voi olla YK, Pohjois-Atlantin liitto, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ), muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä taikka Euroopan unioni (EU).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain (332/2019) 1 § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan sellaiseen Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa, 3 kohdan a alakohdassa taikka 4 tai 5 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tätä lakia sovelletaan vain henkilötietojen käsittelyyn, joka on kokonaan tai osittain automaattista tai jos henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa rekisteri tai sen osa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain 9 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain (322/1987) 9 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 339/2019 seuraavasti:

9 a §

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (332/2019), jos tietojen käsittely on tarpeen puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 3 kohdan a alakohdassa sekä 4 ja 5 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Muusta henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

8.

Laki

henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 1 §:n 2 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 350/2020 seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tätä lakia sovelletaan:

1) Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 3 kohdan a alakohdassa tai 4 ja 5 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, sekä Puolustusvoimien Pääesikunnan suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn turvallisuusselvityslain (726/2014) 9 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

Puolustusministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 ja 4 a §, 12 §:n 1 momentti, 14 §:n 1 ja 5 momentti, 15 §:n otsikko sekä 1 ja 5 momentti, 18 §, 18 a §:n 1 ja 2 momentti, 19 §:n 1 momentti ja 22 b §,
sellaisina kuin niistä ovat 2 §, 4 a § ja 12 §:n 1 momentti laissa 1304/2022, 14 §:n 1 momentti ja 15 §:n 1 momentti laissa 509/2013, 14 §:n 5 momentti ja 15 §:n 5 momentti laissa 932/2015, 18 a §:n 1 ja 2 momentti ja 22 b § laissa 197/2017, sekä
lisätään lakiin uusi 14 a, 18 e ja 18 f § sekä 22 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 197/2017, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on:
1) Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon kuuluvat:
a) maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen;
b) kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen;
c) sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen sekä maanpuolustustahdon edistäminen;

Puolustusvoimien tehtävänä on:
1) Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon kuuluvat:
a) maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen;
b) kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen;
c) sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen sekä maanpuolustustahdon edistäminen;
2) *Pohjois-Atlantin liiton yhteinen puolustus*, johon kuuluvat:
a) *Suomen ja muiden Pohjois-Atlantin liiton jäsenvaltioiden puolustaminen aseellisia hyökkäyksiä vastaan yhteistyössä näiden asevoimien kanssa;*
b) *Suomen ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen ja puolustuskyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen;*

2) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:

a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;

b) pelastustoimintaan osallistuminen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja;

3) osallistuminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun tai muuhun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan;

4) osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa.

Puolustusvoimien muista tehtävistä säädetään erikseen.

4 a §

Kansainvälisen avun pyytäminen ja yhteistoiminta Suomen alueella

Jollei kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa (418/2017) muuta säädetä, puolustusministeriö voi ulkoministeriötä kuultuaan pyytää Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselta valtiolta, Euroopan unionilta tai *kansainväliseltä järjestöltä taikka* päättää Puolustusvoimien yhteistoiminnasta toisen valtion, Euroopan unionin tai *kansainvälisen järjestön* kanssa Suomen alueella ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan (SopS 1/1956) päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

12 §

3) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:

a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;

b) pelastustoimintaan osallistuminen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja;

4) osallistuminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun tai muuhun *kuin 2 kohdassa tarkoitettuun tehtävään sisältyvään* kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan ja muuhun kansainväliseen toimintaan;

5) osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa.

Puolustusvoimien muista tehtävistä säädetään erikseen.

4 a §

Kansainvälisen avun pyytäminen ja yhteistoiminta Suomen alueella

Jollei kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetussa laissa (418/2017) muuta säädetä, puolustusministeriö voi ulkoministeriötä kuultuaan pyytää Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselta valtiolta, *Pohjois-Atlantin liitolta tai muulta kansainväliseltä järjestöltä taikka* Euroopan unionilta tai päättää Puolustusvoimien yhteistoiminnasta toisen valtion, *Pohjois-Atlantin liiton tai muun kansainvälisen järjestön taikka* Euroopan unionin kanssa Suomen alueella ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan (SopS 1/1956) päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

12 §

*Kansainvälisen avun antaminen, yhteistoiminta ja muu kansainvälinen toiminta**Kansainvälisen avun antaminen, yhteistoiminta ja muu kansainvälinen toiminta*

Puolustusvoimat voi antaa Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselle valtiolle, Euroopan unionille *tai kansainväliselle järjestölle* sekä osallistua yhteistoimintaan toisen valtion, Euroopan unionin *tai kansainvälisen järjestön* kanssa *taikka* muuhun kansainväliseen toimintaan ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

Puolustusvoimat voi antaa Puolustusvoimien toimialaan kuuluvaa apua toiselle valtiolle, *Pohjois-Atlantin liitolle tai muulle kansainväliselle järjestölle taikka* Euroopan unionille sekä osallistua yhteistoimintaan toisen valtion, *Pohjois-Atlantin liiton tai muun kansainvälisen järjestön taikka* Euroopan unionin kanssa *ja osallistua* muuhun kansainväliseen toimintaan ottaen huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan päämäärät ja periaatteet sekä muut kansainvälisen oikeuden säännöt.

14 §

14 §

*Kiinteistöjen tilapäinen käyttöoikeus**Kiinteistöjen tilapäinen käyttöoikeus*

Puolustusvoimilla on oikeus tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä, jos se on sotilaallisen harjoitustoiminnan tai puolustusvalmiuden kohottamisen kannalta välttämätöntä. Puolustusvoimat ei kuitenkaan saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa tai vahinkoa omaisuudelle.

Puolustusvoimilla on oikeus tilapäisesti käyttää muita kuin pysyvässä käytössään olevia kiinteistöjä, jos se on sotilaallisen harjoitustoiminnan, *puolustusyhteistyön, Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanon tai* puolustusvalmiuden kohottamisen kannalta välttämätöntä. Puolustusvoimat ei kuitenkaan saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa tai vahinkoa omaisuudelle.

Kiinteistön käyttämisestä aiheutuneesta vahingosta suoritetaan kiinteistön omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus. Korvauspäätökseen samoin kuin kiinteistön käyttöä koskevaan päätökseen saa vaatia oikeuksia siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikeusvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Korvaukseen oikeutetulle on muutoksenhausta huolimatta viivytyksettä suoritettava määrä, josta ei ole erimielisyyttä. Kiinteistön käyttöä koskevaa päätöstä voidaan noudattaa

Kiinteistön käyttämisestä aiheutuneesta vahingosta suoritetaan kiinteistön omistajalle tai haltijalle käyvän hinnan mukainen korvaus. Korvauspäätökseen samoin kuin kiinteistön käyttöä koskevaan päätökseen saa vaatia oikeuksia siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikeusvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019)* säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Korvaukseen oikeutetulle on muutoksenhausta huolimatta viivytyksettä suoritettava määrä, josta ei ole eri-

Voimassa oleva laki

muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä täytäntöönpanoa. Kiinteistön käyttöä koskevaa sopimusta koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. (7.8.2015/932)

(uusi)

15 §

Liikkumista koskevat kiellot ja rajoitukset

Jos sotilaalliset syyt tai ulkopuolisten suojaaminen vaaroilta välttämättä sitä vaatii, puolustusvoimien puolustushaaraesikunta, paikallishallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja voi kieltää asiattomilta puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai kohteessa liikkumisen tai rajoittaa sitä. Kiellon rikkomisesta tuomittavista

Ehdotus

mielisyyttä. Kiinteistön käyttöä koskevaa päätöstä voidaan noudattaa muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen kiellä täytäntöönpanoa. Kiinteistön käyttöä koskevaa sopimusta koskeva riita käsitellään hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään*.

14 a §

Tilapäiset rajoitukset maahan saapumisen ja maasta poistumisen turvaamiseksi

Puolustusvoimilla on oikeus puolustusyhteistyössä ja Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanossa tilapäisesti rajoittaa käytettävän satama-alueen tai lentopaikan maa-alueen käyttöä, jos se on tarpeen vieraan valtion asevoimien joukkojen maa-hantulon tai maasta poistumisen turvaamiseksi.

Rajoituksilla ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa tai vahinkoa sataman tai lentopaikan toiminnalle tai muulle liikenteelle. Rajoitusten asettamisessa on huomioitava meriliikenteen ja siviili-ilmailun turvallisuus.

Tämä pykälän 1 momentissa tarkoitettu rajoituksesta sovitaan satama- tai lentokenttätoiminnanharjoittajan kanssa. Jos sopimukseen ei päästä, Puolustusvoimien puolustushaaraesikunta, paikallishallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja voi päättää rajoituksista kuultuaan sataman tai lentopaikan toiminnanharjoittajaa.

15 §

Liikkumista koskevat kiellot ja rajoitukset Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella

Jos sotilaalliset syyt tai ulkopuolisten suojaaminen vaaroilta sitä vaatii, *Puolustusvoimien* puolustushaaraesikunta, paikallishallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja voi kieltää asiattomilta Puolustusvoimien käytössä olevalla alueella tai kohteessa liikkumisen tai rajoittaa sitä.

Voimassa oleva laki

rangaistuksista säädetään rikoslaissa (39/1889).

Oleskelu- ja vierailuluvan myöntää edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu viranomaisena. Lupaviranomaisen 3 ja 4 momentissa tarkoitettua asiassa tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Luvan peruuttamista koskevaa päätöstä noudatetaan muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomaisena kiellä täytäntöönpanoa. (7.8.2015/932)

18 §

Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevalla alueella

Turvallisuuden ja järjestyksen toteuttamisesta puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevalla alueella määrää tarkemmin varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja.

18 a §

Puolustusvoimien turvaamistehtävät

Puolustusvoimat voi tarvittaessa asettaa erityiskoulutuksen saaneen puolustusvoimien virkamiehen (*turvamies*) suojaamaan yleisellä paikalla puolustusvoimien henkilöstöön kuuluvien, puolustusvoimien vieraana olevan vieraan valtion sotilasjohtoon kuuluvien tai kansainvälistä järjestöä edustavien erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden turvallisuutta (*henkilösuojaustehtävä*) tai puolustusvoimien

Ehdotus

Kiellon rikkomisesta tuomittavista rangaistuksista säädetään rikoslaissa (39/1889).

Oleskelu- ja vierailuluvan myöntää edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu viranomaisena. Lupaviranomaisen 3 ja 4 momentissa tarkoitettua asiassa tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin *oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa* säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Luvan peruuttamista koskevaa päätöstä noudatetaan muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomaisena kiellä täytäntöönpanoa.

18 §

Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitäminen Puolustusvoimien käytössä tai rajoitusten kohteena olevalla alueella

Turvallisuuden ja järjestyksen toteuttamisesta *Puolustusvoimien* käytössä tai 14 a §:ssä tarkoitettujen rajoitusten kohteena olevalla alueella määrää tarkemmin varuskunnan päällikkö tai joukko-osaston komentaja.

Vartiota tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen koulutuksesta säädetään puolustusministeriön asetuksella.

18 a §

Puolustusvoimien turvaamistehtävät

Puolustusvoimat voi tarvittaessa asettaa erityiskoulutuksen saaneen Puolustusvoimien virkamiehen (*turvamies*) suojaamaan yleisellä paikalla *Puolustusvoimien* henkilöstöön kuuluvien, *Puolustusvoimien* vieraana olevan vieraan valtion sotilasjohtoon kuuluvien tai kansainvälistä järjestöä edustavien erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden ja erityisten asi-

erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuutta.

Turvamies voi yleisellä paikalla suojata henkilösuojaustehtävässä *erityistä suojelua tarvitsevan* henkilön turvallisuutta 22 a §:ssä säädetyn toimivaltuuksin, jollei poliisi ole ottanut tehtävää suoritettavakseen, sekä puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen koskemattomuutta 22 b §:ssä säädetyn toimivaltuuksin. Toimivaltuuksien käytön aloittamisesta on ilmoitettava mahdollisimman pian päällystöön kuuluvalla poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle.

antuntijoiden turvallisuutta (*henkilösuojaustehtävä*) tai *Puolustusvoimien taikka vieraan valtion asevoimien tai Pohjois-Atlantin liiton* erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuutta.

Turvamies voi yleisellä paikalla suojata henkilösuojaustehtävässä henkilön turvallisuutta 22 a §:ssä säädetyn toimivaltuuksin, jollei poliisi ole ottanut tehtävää suoritettavakseen, sekä *I momentissa tarkoitettun* erityisen omaisuuden kuljetuksen koskemattomuutta 22 b §:ssä säädetyn toimivaltuuksin. Toimivaltuuksien käytön aloittamisesta on ilmoitettava mahdollisimman pian päällystöön kuuluvalla poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle.

(uusi)

18 e §

Puolustusvoimien alueiden ja vieraan valtion asevoimien tilapäinen turvaaminen

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus Puolustusvoimien käytössä olevan alueen taikka vieraan valtion asevoimien joukon välittömässä läheisyydessä tilapäisesti eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä, jos se on välttämätöntä Puolustusvoimien käyttämän alueen tai vieraan valtion asevoimien joukon turvaamiseksi.

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus Puolustusvoimien käytössä olevan alueen taikka vieraan valtion asevoimien joukon välittömässä läheisyydessä poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyi Puolustusvoimiin taikka vieraan valtion asevoimiin kohdistuvaan rikokseen.

Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä Puolustusvoimien käytössä olevalle alueelle tai vieraan valtion asevoimiin kohdistuvaa rikosta voida muuten estää

taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniottamisesta on välittömästi ilmoitettava poliisille, ja kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Edellä 3 momentin nojalla kiinniotettujen henkilöiden kohteluun sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia (841/2006).

Tässä pykälässä tarkoitettu tilapäisestä turvaamisesta määrää tarkemmin Puolustusvoimien puolustushaaraesikunta, paikallis- ja hallintoviranomainen, varuskunnan päällikkö tai harjoituksen johtaja.

18 f §

(uusi)

Vartio- tai päiväystehtävää suorittavan virkamiehen virkamerkki ja aseman ilmaiseminen sekä virkamiehen yksilöiminen

Vartio- tai päiväystehtävää suorittavan virkamiehen on pidettävä virkamerkki mukana 18 e §:ssä tarkoitettua virkatehtävää suorittaessaan. Vartio- tai päiväystehtävää suorittavan virkamiehen on tarvittaessa ilmaistava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa vartio- tai päiväystehtävää suorittava virkamies ja pyynnöstä esitettävä virkamerkinsä, jos ilmaiseminen tai esittäminen on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

Puolustusvoimien on huolehdittava siitä, että virkatoimen suorittanut vartio- tai päiväystehtävää suorittava virkamies on tarvittaessa yksilöitävissä.

Vartio- tai päiväystehtävää suorittavan virkamiehen virkamerkistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

19 §

Henkilöllisyyden selvittäminen, henkilön poistaminen ja kiinniotto-oikeus

19 §

Henkilöllisyyden selvittäminen, henkilön poistaminen ja kiinniotto-oikeus

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus poistaa henkilö puolustusvoimien pysyvässä käytössä olevalta alueelta ja 15 §:ssä tarkoitelta alueelta, jos on ilmeistä, ettei poistettavalla ole oikeutta oleskella alueella ja edellä mainittu virkamies on kehottanut häntä poistumaan. Virkamiehellä on oikeus poistaa myös alueella luvallisesti oleva henkilö, jos tämä häiritsee tai vaarantaa toisten tai itsensä turvallisuuden. Lisäksi virkamiehellä on tehtävässään oikeus saada tietää alueella oleskelevan tai liikkuvan henkilön nimi, henkilötunnus tai sen puuttessa syntymäaika, kansalaisuus ja passitiedot.

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla virkamiehellä on oikeus poistaa henkilö Puolustusvoimien käytössä tai 14 a §:ssä tarkoitettujen raiotusten kohteena olevalta alueelta sekä 15 §:ssä tai 18 e §:n 1 momentissa tarkoitelta alueelta, jos on ilmeistä, ettei poistettavalla ole oikeutta oleskella alueella ja edellä mainittu virkamies on kehottanut häntä poistumaan. Virkamiehellä on oikeus poistaa myös alueella luvallisesti oleva henkilö, jos tämä häiritsee tai vaarantaa toisten tai itsensä turvallisuuden. Lisäksi virkamiehellä on tehtävässään oikeus saada tietää alueella oleskelevan tai liikkuvan henkilön nimi, henkilötunnus tai sen puuttessa syntymäaika, kansalaisuus ja passitiedot.

22 §

Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiseen liittyvät voimakeinot

22 §

Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämiseen liittyvät voimakeinot

22 b §

Toimivaltuudet puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamisessa

Turvamiehellä on oikeus puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen välittömässä läheisyydessä eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä, jos se on välttämätöntä erityisen omaisuuden koskemattomuuden suojaamiseksi, jollei päällystön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja sitä rajoita.

Puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen suojaamistehtävässä turvamiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavan virkamiehen voimankäyttö- ja suojavälineistä 18 e §:ssä tarkoitettussa virkatehtävässä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

22 b §

Toimivaltuudet erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamisessa

Turvamiehellä on oikeus Puolustusvoimien, vieraan valtion asevoimien tai Pohjois-Atlantin liiton erityisen omaisuuden kuljetuksen välittömässä läheisyydessä eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä, jos se on välttämätöntä erityisen omaisuuden koskemattomuuden suojaamiseksi, jollei päällystön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja sitä rajoita.

Erityisen omaisuuden kuljetuksen suojaamistehtävässä turvamiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman

Voimassa oleva laki

Ehdotus

perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi puolustusvoimien erityiseen omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Päälystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja voi rajoittaa tässä momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia.

Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä puolustusvoimien erityiseen omaisuuteen kohdistuvaa rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniottamisesta on välittömästi ilmoitettava päälystöön kuuluvalla poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle ja kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Edellä 3 momentin nojalla kiinniotettujen henkilöiden kohteluun sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia (841/2006).

käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi *Puolustusvoimien, vieraan valtion asevoimien tai Pohjois-Atlantin liiton* erityiseen omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Päälystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja voi rajoittaa tässä momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia.

Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä *Puolustusvoimien, vieraan valtion asevoimien tai Pohjois-Atlantin liiton* erityiseen omaisuuteen kohdistuvaa rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniottamisesta on välittömästi ilmoitettava päälystöön kuuluvalla poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle ja kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Edellä 3 momentin nojalla kiinniotettujen henkilöiden kohteluun sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia (841/2006).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

asevelvollisuuslain 62 ja 78 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan asevelvollisuuslain (1438/2007) 62 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti sekä 78 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1306/2022 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

62 §

62 §

Palveluksen järjestäminen ulkomailla

Palveluksen järjestäminen ulkomailla

Varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan määrätä lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille, jos hän:

Varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan määrätä lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille, jos hän:

3) osallistuu nimenomaisen suostumuksensa mukaisesti puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan tai muuhun kansainväliseen toimintaan silloin, kun kyse ei ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta;

3) osallistuu nimenomaisen suostumuksensa mukaisesti puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun *Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään tai 4 kohdassa* tarkoitettuun kansainvälisen avun antamiseen, yhteistoimintaan tai muuhun kansainväliseen toimintaan silloin, kun kyse ei ole Suomen sotilaallisesta puolustamisesta;

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun kansainväliseen toimintaan sovelletaan lisäksi 78 §:n 1 momenttia sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettua lakia (1522/2016).

Edellä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun *tehtävään tai* kansainväliseen toimintaan sovelletaan lisäksi 78 §:n 1 momenttia sekä tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annettua lakia (1522/2016).

78 §

78 §

Palveluksessa olevan asevelvollisen määrääminen muuhun tehtävään kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen

Palveluksessa olevan asevelvollisen määrääminen muuhun tehtävään kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen

Tässä laissa tarkoitettussa palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan palvelustehtävään määrätä puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun virka-aputehtävään, 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun pelastustehtävään ja 3 kohdassa tarkoitettuihin muihin kuin Suomen sotilaalliseen puolustamiseen liittyviin tehtäviin. Edellä mainittuja tehtäviä suorittaessaan asevelvolliset eivät saa osallistua:

Tässä laissa tarkoitettussa palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan palvelustehtävään määrätä puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun *Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen tehtävään, kun tällaiset tehtävät eivät liity Suomen sotilaalliseen puolustamiseen. Palveluksessa oleva asevelvollinen voidaan palvelustehtävään määrätä myös puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun virka-aputehtävään ja 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun pelastustehtävään sekä 4 kohdassa tarkoitettuihin tehtäviin, kun tällaiset tehtävät eivät liity Suomen sotilaalliseen puolustamiseen.* Edellä mainittuja tehtäviä suorittaessaan asevelvolliset eivät saa osallistua:

Voimassa oleva laki

- 1) vaarallisten henkilöiden kiinniottamiseen;
- 2) räjähteiden raivaamiseen;
- 3) aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin; eikä
- 4) muihin 1–3 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä vastaaviin vaarallisiin tehtäviin.

Ehdotus

- 1) vaarallisten henkilöiden kiinniottamiseen;
- 2) räjähteiden raivaamiseen;
- 3) aseellista voimankäyttöä edellyttäviin tehtäviin; eikä
- 4) muihin 1–3 kohdassa tarkoitettuja tehtäviä vastaaviin vaarallisiin tehtäviin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

sotilasajoneuvolain 12 ja 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan sotilasajoneuvolain (332/2023) 12 ja 40 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

12 §

Puolustusvoimien hälytysajoneuvo

Puolustusvoimien hälytysajoneuvo on sellainen sotilasajoneuvo, joka on varustettu sinistä valoa näyttävällä vilkkuvalla varoitusvalaisimella ja hälytysajoneuvon äänimerkinantolaitteella. Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen käyttöön tiellä sovelletaan, mitä tieliikennelaissa (729/2018) säädetään hälytysajoneuvojen käytöstä tiellä.

Ehdotus

12 §

Puolustusvoimien hälytysajoneuvo

Puolustusvoimien hälytysajoneuvo on sellainen *Puolustusvoimien ajoneuvo*, joka on varustettu sinistä valoa näyttävällä vilkkuvalla varoitusvalaisimella ja hälytysajoneuvon äänimerkinantolaitteella. Puolustusvoimien hälytysajoneuvojen käyttöön tiellä sovelletaan, mitä tieliikennelaissa (729/2018) säädetään hälytysajoneuvojen käytöstä tiellä.

Puolustusministeriön asetuksella säädetään Puolustusvoimien hälytysajoneuvon rakenteesta, varusteista, tunnusväryksestä ja -merkeistä. Puolustusvoimien hälytysajoneuvon tunnusvärystä ja -merkkejä tai niitä

40 §

Kansainvälinen sotilasajoneuvo Suomessa

Vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön aluevalvontalain mukaisen luvan perusteella Suomessa käyttämän ajoneuvon teknisiin vaatimuksiin, vaatimustenmukaisuuden valvontaa koskeviin tarkastuksiin ja ajokieltoon sovelletaan sotilasajoneuvoja koskevia säännöksiä ja määräyksiä, jollei muualla toisin säädetä tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu.

Pääsikunnan teknillinen tarkastusosasto suorittaa vaatimustenmukaisuuden arvioinnin ja tunnustaa Suomessa tiellä tai muualla käytettävät kansainväliset sotilasajoneuvot ja niiden yhdistelmät. Kansainvälisen sotilasajoneuvon on oltava:

- 1) asianmukaisesti katsastettu tai tarkastettu lähettäjävaltiossa;
- 2) lähettäjävaltion toimivaltaisen viranomaisen hyväksymä;
- 3) turvallinen liikennekäyttöön;
- 4) rinnasteinen Suomessa käytössä olevien sotilasajoneuvojen luokitukseen; ja
- 5) puolustusministeriön hyväksymien tai Suomea sitovien kansainvälisten tai muiden sotilasstandardien asettamien teknisten vaatimusten mukainen.

Puolustusministeriö antaa päätöksen Suomessa hyväksytyistä kansainvälisistä sotilasajoneuvojen teknisiä vaatimuksia koskevista kansainvälisistä sotilasstandardeista.

Pääsikunnan teknillinen tarkastusosasto antaa tarkemmat määräykset kansainvälisten sotilasajoneuvojen vastaavuudesta sotilasajoneuvojen luokitukseen.

40 §

Kansainvälinen sotilasajoneuvo Suomessa

Jollei muualla toisin säädetä tai Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista muuta johdu, Suomessa käytettävään kansainväliseen sotilasajoneuvoon ja niiden liikennekelppoisuuden valvontaan sovelletaan sotilasajoneuvoja koskevia säännöksiä ja määräyksiä.

Lähettäjävaltio vastaa siitä, että:

- 1) ajoneuvo on turvallinen käytettäväksi liikenteessä;

- 2) ajoneuvo on asianmukaisesti katsastettu tai tarkastettu lähettäjävaltiossa.

Kansainvälisistä sotilasajoneuvoista muodostetuille erikoiskuljetusyhdistelmiltä edellytetään kytkentäkatsastusta. Kytchentäkatsastus voi olla Puolustusvoimien suorittama.

Pääsikunnan teknillinen tarkastusosasto voi antaa tarkempia määräyksiä kansainvälisiä sotilasajoneuvoja koskevista teknisistä vaatimuksista ja kansainväliselle sotilasajoneuvolle suoritetun kytkentäkatsastuksen hyväksymisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4.

Laki

sotilastiedustelusta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilastiedustelusta annetun lain (590/2019) 20 §:n 1 momentin 1 kohta sekä
lisätään 20 §:ään uusi 7 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

20 §

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälinen yhteistyö

Sotilastiedusteluviranomainen voi Suomen kansallisten etujen mukaisesti tehtäviinsä liittyen tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi:

1) vaihtaa muita tiedustelutietoja kuin henkilötietoja ulkomaisten tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden kanssa salassapitosäännösten estämättä, jos se on tarpeellista; ja

Sotilastiedusteluviranomainen voi Suomen kansallisten etujen mukaisesti tehtäviinsä liittyen tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi:

1) vaihtaa muita tiedustelutietoja kuin henkilötietoja ulkomaisten tiedustelu- ja turvallisuuspalveluiden taikka Pohjois-Atlantin liiton tai muun kansainvälisen järjestön taikka Euroopan unionin kanssa salassapitosäännösten estämättä, jos se on tarpeellista; ja

Pääsikunnan tiedustelupäällikkö päättää Pohjois-Atlantin liiton tai sen jäsenvaltion ajoneuvolla, meri- tai ilma-aluksella taikka maa-aseamalla tapahtuvan radiosignaali-tiedustelun tai muun kuin tässä tai muussa laissa säädetyn tiedustelumenetelmän käytöstä Suomen alueella. Tässä momentissa tarkoitettun yhteistyön on oltava Suomen etujen ja 12 §:ssä tarkoitettujen painopisteiden mukaista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

5.

Laki

sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain (211/2006) 1 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Tässä laissa tarkoitetun kriisinhallinnan toimeenpanijana voi olla YK, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ), Euroopan unioni (EU) taikka muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä.

Tässä laissa tarkoitetun kriisinhallinnan toimeenpanijana voi olla YK, *Pohjois-Atlantin liitto*, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ), *muu kansainvälinen järjestö tai maaryhmä* taikka Euroopan unioni (EU).

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .*

6.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain (332/2019) 1 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan sellaiseen Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 2 kohdan a alakohdassa taikka 3 tai 4 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tätä lakia sovelletaan vain henkilötietojen käsittelyyn, joka on kokonaan tai osittain automaattista tai jos henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa rekisteri tai sen osa.

Tätä lakia sovelletaan sellaiseen Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa, 3 kohdan a alakohdassa taikka 4 tai 5 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tätä lakia sovelletaan vain henkilötietojen käsittelyyn, joka on kokonaan tai osittain automaattista tai jos henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa rekisteri tai sen osa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____.

7.

Laki

terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain 9 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain (322/1987) 9 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 339/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 a §

9 a §

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (332/2019), jos tietojen käsittely on tarpeen puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 2 kohdan a alakohdassa sekä 3 ja 4 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Muusta henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (332/2019), jos tietojen käsittely on tarpeen puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 3 kohdan a alakohdassa sekä 4 ja 5 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Muusta henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 1 §:n 2 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 350/2020 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Soveltamisala

1 §

Soveltamisala

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tätä lakia sovelletaan:

1) Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 2 kohdan a alakohdassa tai 3 ja 4 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, sekä Puolustusvoimien pääesikunnan suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn turvallisuus selvityslain (726/2014) 9 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi;

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tätä lakia sovelletaan:

1) Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa, 3 kohdan a alakohdassa tai 4 ja 5 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, sekä Puolustusvoimien Pääesikunnan suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn turvallisuus selvityslain (726/2014) 9 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .
